

**Univerzita Karlova
1. lékařská fakulta**

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví
Studijní obor: NMgr. Adiktologie – kombinovaná forma



Bc. Anna-Alexandra Bentley

Moderní přístupy k regulaci konopí pro nelékařské účely
Komparativní studie České republiky a Španělska

Modern approaches to the regulation of cannabis for non-medical purposes
A comparative study between the Czech Republic and Spain

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Hana Fidesová, Ph.D.

Praha, 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze dne 7.7.2024

ANNA-ALEXANDRA BENTLEY

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat své vedoucí diplomové práce, Mgr. Haně Fidesové, Ph.D., velmi si vážím cenných rad a odborného vedení, které mi poskytla v průběhu vedení práce. Děkuji také za její neskonalou ochotu a trpělivost. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a jejichž projevená důvěra mi pomáhala ve studiu.

Identifikační záznam

BENTLEY, Anna-Alexandra, **Moderní přístupy k regulaci konopí pro nelékařské účely: Komparativní studie České republiky a Španělska** [Modern approaches to the regulation of cannabis for non-medical purposes: *A comparative study between the Czech Republic and Spain*]. Praha, 2024. 95s., Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika Adiktologie, Vedoucí práce Mgr. Hana Fidesová PhD.

Tato diplomová práce vychází ze stavu právních předpisů ke dni 7. července 2024.

Abstrakt

Východiska: V posledních desetiletích jsme svědky změn v regulaci konopí pro rekreační účely. Česká republika a Španělsko mají odlišné historické, kulturní a politické kontexty, které ovlivňují jejich současné právní předpisy a jejich vymáhání. Obě země mají závazky k mezinárodním úmluvám. Přesto se jejich přístupy k regulaci liší, což vede k různým modelům právní úpravy a způsobům jejich implementace v praxi. Plánované legislativní změny v obou zemích naznačují posun v jejich regulačních přístupech.

Cíle: Cílem této práce je porovnat a analyzovat historické a sociální faktory ovlivňující vývoj politiky a současných legislativní rámců těchto zemí. Dalším cílem je popis právní úpravy držení a užívání konopí s důrazem na dekriminalizaci, regulaci a vymáhání práva. Dílčím cílem je zhodnotit možný vývoj budoucí podoby regulace konopí v obou zemích.

Metody: Studie je kvalitativní srovnávací studií se zaměřením na obsahovou analýzu. Výzkum bude odpovídat na konkrétní otázky pro každou zemi formou případové studie, přičemž bude porovnávat historický kontext, současný právní rámec, regulační orgány, údaje o používání a politický diskurz.

Výzkumný soubor: Výzkum bude analyzovat sekundární data. Data zahrnují právní texty, vládní zprávy a právní databáze, které jsou dostupné prostřednictvím oficiálních webových stránek vlády, ministerstev a evropských agentur. Výzkumný soubor dále tvoří akademické články a publikace z databází, jako jsou EBSCO, Scopus, Web of Science a Google Scholar.

Závěr: Srovnání mezi Českou republikou a Španělskem odhalilo různé přístupy k regulaci konopí. Práce poukazuje na potřebu aktualizace právních předpisů týkajících se regulace konopí, které by lépe odrážely současnou realitu a společenské potřeby.

Klíčová slova: konopná politika, drogová politika, konopí, právní úprava

Abstract

Background: In recent decades, there have been changes in the regulation of recreational cannabis. The Czech Republic and Spain have different historical, cultural and political contexts that influence their current legislation and law enforcement. Both countries have obligations towards international conventions. However, their approaches to regulation differ, resulting in different regulatory models and ways of implementing them in practice. Furthermore, planned legislative changes in both countries indicate a shift in their regulatory approaches.

Objectives: The aim of this study is to compare and analyse the historical and social factors influencing the development of policy and current legislative frameworks in these countries. A further aim is to describe the legal regulation of cannabis possession and use, with an emphasis on decriminalisation, regulation and enforcement. A sub-objective is to assess the possible evolution of the future shape of cannabis regulation in both countries.

Methods: The study will be a qualitative comparative study, focusing on content analysis. The research will analyse secondary data. The research will answer specific questions for each country in a case study format, comparing historical context, current legal framework, regulatory bodies, usage data, and political discourse.

Research Set: The research will analyse secondary data, which includes legal texts, government reports and legal databases available through official government, ministerial and European agency websites. Data will also include academic articles and publications from databases such as EBSCO, Scopus, Web of Science and Google Scholar.

Conclusion: A comparison between the Czech Republic and Spain revealed different approaches to cannabis regulation. The paper highlights the need to update cannabis regulation legislation to better reflect current realities and societal needs.

Key words: cannabis policy, drug policy, cannabis, legislation

Obsah

1. Úvod	1
2. Konopí a jeho právní úprava	4
2.2 Právní rámec.....	5
2.1 Historie regulace konopí v mezinárodním kontextu	5
2.2 Mezinárodní právní rámec a kontrola konopí – Organizace Spojených Národů	7
2.2.1 Jednotná úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961 ve znění protokolu z roku 1972	11
2.2.2 Úmluva OSN o psychotropních látkách z roku 1971	13
2.2.3 Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988	14
2.3 Současný přístup k mezinárodní kontrole konopí	15
2.3.1 Politiky trestající konopí.....	16
2.3.2 Politiky depenalizace konopí.....	18
2.3.3 Politiky dekriminalizace konopí.....	19
2.3.4 Politiky legalizace konopí	19
2.4 Regulační orgány OSN	22
2.4.1 Mezinárodní rada pro kontrolu omamných látek	22
2.4.2 Úřad OSN pro drogy a kriminalitu.....	22
2.4.3 Světová zdravotnická organizace	23
3. Evropská regulace konopí: Legislativa a monitorování	25
3.1 Drogové trestné činy a data o užívání	29
3.2 Nelegální trh s konopím v Evropské unii	31
4. Metodologický rámec výzkumu	34
4.1 Cíl práce	35
4.2 Výzkumné otázky.....	36
4.3 Etické aspekty výzkumu	36
5. Česká republika – případová studie politiky konopí	37
5.1 Historický kontext.....	39
5.2 Právní rámec a drogová kriminalita	41
5.3 Regulační orgány	43
5.4 Aktuální kontext regulace konopí	45
5.3.1 Současný návrh na změnu zákona regulující konopí	47

5.5 Klíčová data a trendy v užívání	48
5.5.1 Statistiky ohledně trestných činů souvisejících s konopím	50
6. Španělsko – případová studie politiky konopí.....	53
6.1 Historický kontext.....	55
6.2 Právní rámec.....	56
6.2.1 Konopné sociální kluby.....	59
6.3 Regulační orgány	63
6.4 Aktuální kontext regulace konopí	64
6.4.1 Současný návrh na změnu zákona regulující konopí	64
6.5 Klíčová data a trendy v užívání.....	66
6.5.1 Statistiky ohledně trestných činů souvisejících s konopím	69
7. Komparativní analýza	70
8. Diskuze	75
9. Závěr	78
10. Zdroje.....	82
Seznam použitých zkratk	93
Seznam tabulek	95
Seznam grafů	95
Seznam obrázků.....	95

1. Úvod

Politika v oblasti konopí je složitá a vyvíjející se problematika, přičemž jednotlivé státy uplatňují různé přístupy k její regulaci. Oproti 20. století, kdy byla politika v oblasti závislostí spíše represivního charakteru, sledujeme v posledním desetiletí obrat k spíše liberálnějšímu přístupům regulace (Transform Drug Policy Foundation, 2022). Téma regulace konopí má v posledním desetiletí významné postavení v programech politických stran. U několika evropských států již proběhla změna v právní úpravě směrem k větší liberalizaci. Toto téma často vede ostrým diskusím mezi jeho zastánci i odpůrci.

S rostoucím počtem nových regulací a politik legalizace konopí v různých zemích se zvyšuje potřeba zkoumat právní rámce a politiky, které jeho užívání regulují. Navzdory tomu, že je konopí v mnoha zemích nejčastěji užívanou látkou po alkoholu a tabáku, užívání se stalo v moderní společnosti relativně častým jevem. Konopí je již dlouho nejrozšířenější nelegální drogou ve světě. V roce 2020 užívalo konopí přibližně 209 milionů lidí. V posledním desetiletí se pěstování konopí stalo více běžné a počet lidí, kteří konopí užívají vzrostl o 23 procent (INCB, 2021). Konopí je nejčastěji užívanou nelegální drogou v Evropě. Z evropských průzkumů užívání konopí vyplývá, že celkově v posledním roce užilo konopí asi 8 % dospělých Evropanů (22,6 milionu ve věku 15 až 64 let).

Tato situace vyvolává tlak na přehodnocení zákonů tak, aby lépe reflektovaly realitu (EMCDDA, 2023). Politika týkající se konopí je charakteristická svou rozmanitostí, a proto zkoumání této problematiky vyžaduje zohlednění mnoha specifíků. Patří sem různé právní předpisy v jednotlivých zemích, které ovlivňují legalitu, dostupnost, prodej a užívání konopí.

Další významný aspekt představuje vliv legalizace či dekriminalizace na trestní politiku a právní systém, včetně změn v trestech za nelegální držení, prodej nebo pěstování. Sledujeme také ekonomické dopady, včetně daní, trhu práce a rozvoje podnikání spojeného s konopím.

Hlavní inspirací pro napsání této diplomové práce je faktor aktuálnosti tématu a zájem o popsání české konopné politiky a jejího vývoje. Impulzem o hlubší zájem pro tuto problematiku byl vznik obzvláště Expertní pracovní skupina v roce 2023, jejímž cílem má být představení nového návrhu regulace konopí. Zároveň jsem díky studiu využila možnosti

výměnného programu s Universidad de Barcelona. Díky pobytu v zahraničí jsem se setkala s rozdílnou podobou regulace a jiným přístupem k otázce vymáhání trestního a přestupkového práva v otázce regulace, konzumace a distribuce konopí pro rekreační účely. Při hlubším zkoumání jsem zjistila, že Španělsko je také v procesu změn legislativy ohledně konopí. Po konzultaci s vedoucí práce byla navržena tato výzkumná práce.

Práce porovnává podobnosti a rozdíly v regulaci konopí ve dvou zemích, které jsou předmětem případové studie. Vybrané státy zahrnují Českou republiku a Španělsko. Každá země prošla různými cestami k regulaci konopí, má odlišnou historii zavádění prohibice konopí, různou míru veřejné podpory pro legalizaci konopí, rozdílné politické kultury a odlišné systémy pro vymáhání práva v otázkách užívání, distribuce a pěstování konopí. Záměrem je vypracovat aktuální a mezinárodní komparaci založenou na prolínání obou právních řádů, které jsou doplněné o aktuální informace z politického dění v obou zemích.

Oba státy vykazují v otázce definice tohoto druhu konopí regulační diverzitu a ta hranice bude blíže popsána v následující kapitole, která se zaměřuje na vymezení pojmu technické konopí a konopí pro rekreační účely. Vzhledem k obsáhlosti tématu regulace konopí se tato práce soustředí na aspekt regulace konopí pro osobní potřebu, rekreační a léčebné účely, tedy konopí, které obsahuje více než 1 % THC v České republice a více než 0,3 % THC ve Španělsku. Stěžejním tématem práce je historický aspekt regulace, a to jak na mezinárodní, tak národní úrovni. Cílem této diplomové práce tedy není pojmout celou právní úpravu, ale podrobněji se zaměřit na aspekt regulace konopí pro rekreační účely.

Obě země mají historickou tradici používání konopí a v posledních desetiletích přijali částečná nekriminalizační opatření, která umožňují osobní užívání konopí bez trestního stíhání. Zároveň v obou zemích aktuálně probíhá veřejná diskuse o legalizaci konopí pro osobní potřebu. Stěžejní zaměřením práce je také pohled na problematiku regulace konopí skrze optiku mezinárodního kontrolního rámce, který je odvozen od mezinárodních úmluv a politických dohod, zejména Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961, Úmluvy o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. Tyto mezinárodní dokumenty ustanovují právní závazky pro signatářské státy, které ovlivňují národní legislativu a politiku týkající se

kontrolovaných látek, včetně konopí. Obě země zahrnuté do této srovnávací práce jsou signatáři těchto dohod.

Práce bude postupně přecházet od obecných konceptů k podrobné analýze jednotlivých zemí, následované jejich porovnáním. Výsledky budou shrnuty a diskutovány ve spojitosti s aktuálními výzkumy na podobná témata provedenými jinými autory. Závěrem práce bude formulováno celkové shrnutí.

2. Konopí a jeho právní úprava

V této kvalitativní práci budu postupovat od širšího rámce regulace konopné politiky na mezinárodní úrovni až po konkrétní právní úpravu regulace konopí a vymáhání trestního a přestupkového práva ve vybraných státech. V této části práce vymezím základní pojmy, ke kterým budu v průběhu práce odkazovat. Toto vymezení je důležité pro jasnost a konzistenci prezentovaných informací. V mezinárodním kontextu může stejný pojem znamenat různé věci v různých právních a kulturních prostředích. Vymezení pojmů zajišťuje srovnatelnost mezi různými legislativními a politickými kontexty.

Konopí je již dlouho nejrozšířenější drogou na světě. V roce 2020 užívalo celosvětově konopí přibližně 209 milionů lidí (INCB, 2021). Konopí a jeho užívání mají hluboké kořeny v mnoha kulturách po celém světě. Pro účely této práce bude nutné vyjasnit základní terminologii. Konopí (*Cannabis*) bude v tomto textu označovat také poddruhy rostliny *cannabis*, *sativa*, *ruderalis* a *indica*. Rostliny konopí běžně obsahuje přes 100 terpenů, THC (tetrahydrokanabinol) je hlavní psychoaktivní složkou konopí. Je to právě THC, které je regulováno zákony jednotlivých zemí. Zatímco CBD (kanabidiol), další významná složka konopí, není psychoaktivní a je často využívána pro své léčebné vlastnosti, THC je látka, která způsobuje euforické účinky a je předmětem přísnějších regulací (Miovský, 2008).

Pěstování konopí, včetně technického konopí (*Cannabis sativa* ssp. *sativa*), je jak v České republice, tak ve Španělsku, regulováno legislativou, která je v souladu s Úmluvou OSN o omamných látkách z roku 1961. Tato úmluva definuje jako omamnou látku všechny látky uvedené v seznamech I a II, včetně konopí, jeho pryskyřice, extraktů a tinktur, bez ohledu na obsah THC. Ačkoliv úmluvy OSN nejsou přímo aplikovatelné, signatářské státy se zavazují harmonizovat své vnitrostátní předpisy s těmito mezinárodními závazky.

V praxi se setkáváme s rozlišením mezi *technickým konopím* a *konopím pro léčebné či rekreační účely*. Při definování pojmu konopí pro rekreační účely narážíme na fakt, že jak Česká republika, tak Španělsko mají odlišně stanovenou hranici THC pro trestní zákon.

Podívejme se nejdříve na ČR. V září 2021 byla sněmovnou schválena vládního zákona s řadou poslaneckých změn. Podle novely zákona č. 167/1998 Sb., ve znění zákona č. 366/2021 Sb., je konopí považované za rekreační nebo léčebné to, které obsahuje více než 1 % THC, oproti dřívějším 3 %.

Ve Španělsku se regulace nevztahuje na pěstování konopí pro průmyslové účely (výroba vláken, zrna a semen), pokud neobsahuje omamné látky dle článku 9 zákona č. 17/1967. Pěstované technické konopí (*cañamo*) musí mít obsah THC nižší než 0,3 %.

Kdykoliv je v této práci odkazováno na konopí, je tím myšleno konopí pro osobní potřebu, rekreační či léčebné účely, které obsahuje více než 1 % THC (ČR) či 0.3 % (Španělsko). Konopí s nižším obsahem THC bude vždy označeno jako technické.

2.2 Právní rámec

V posledních letech jsme svědky dramatických změn ve způsobu, jakým je konopí vnímáno a regulováno. Různé státy, včetně Kanady a několika států USA, Německa či Malty, legalizovaly konopí pro rekreační účely. Tyto změny odrážejí posun v mezinárodním povědomí a politice vůči konopí, který je často založen na vědeckých důkazech o jeho potenciálních přínosech a rizicích (EMCDDA, 2023). Obecně lze však říci, že se přístupy k regulaci značně různí.

Pro lepší pochopení těchto rozdílů a jejich historického a mezinárodního kontextu je důležité prozkoumat historii a vývoj regulace konopí na globální úrovni. Znat kontext historického vývoje regulace konopí v mezinárodním kontextu je klíčové pro pochopení současných přístupů regulace a jejich dopadů. Lze tak získat přehled o tom, jak se změnily postoje k užívání a kontrole konopí v průběhu let a jaké mezinárodní dohody a organizace hrály klíčovou roli v tomto procesu.

Předmětem politických, odborných i veřejných diskusí bylo v 1. 2021 a 2022 téma konopí užívaného jak k léčebným, tak neléčebným účelům, nepřiměřenost trestů ukládaných za konopné delikty a využití psychedelik k léčbě duševních poruch a v oblasti seberozvoje

2.1 Historie regulace konopí v mezinárodním kontextu

Konopí má dlouhou historii využití pro duchovní, léčebné a rekreační účely. Konopné výtažky a tinktury byly v Evropě hojně předepisovány lékaři na různé zdravotní potíže od poloviny 19. století až do prvních desetiletí 20. století (Potter, 2014). Vytvoření mnohostranného právního režimu, který by se opíral o mezinárodní nařízení, předcházela regulace konopí kontrolních opatření založených na zákazu v rámci jednotlivých národních států.

Historie prohibice sahá v novodobé historii do doby Napoleonských válek. Práce Bowley-Taylor et al. (2014) poukazuje na fakt, že po Napoleonově invazi do Egypta v roce 1798, císař v roce 1800 zakázal svým vojákům kouřit nebo pít výtažky z této rostliny z obavy, že by konopí mohlo vyvolat ztrátu bojového ducha. Za porušení tohoto nařízení mohl padnout až tříměsíční trest odnětí svobody, čímž byl zaveden pravděpodobně první "trestný čin" o konopí. Jiné příklady z 19. století ukazují, že trestající režimy byly často zaváděny jako prostředek sociální kontroly skupin působících na okraji společnosti (v oblasti Středomoří, či Spojených států či Brazílie).

Na počátku 20. století byly položeny základy mezinárodního úsilí o odstranění trhu s omamnými látkami při setkání světových mocností v Šanghaji v roce 1909, které svolaly Spojené státy. Před první světovou válkou mezinárodní dohody o omamných látkách posílily kontrolní mechanismy týkající se opia a příbuzných látek. V případě opiátů přispěla Opiová komise v Šanghaji v roce 1909 k uzavření rámcové dohody o kontrole opia na první mezinárodní konferenci o opiu v Haagu v letech 1911-1912 (Bewley-Taylor et al., 2014).

Klíčovou hnací silou mezinárodní prohibice konopí na počátku 20. století byla změna Mezinárodní opiová úmluva (1925), která byla rozšířena kromě opiátů i na konopí. Úmluva zakazovala vývoz konopné pryskyřice do zemí, které zakazovaly její. Panuje shoda v tom, že podvýbor pro konopí, který byl poradním orgánem druhé opiové konference Ligy národů, podlehl silným egyptským požadavkům na zákaz konopí.

Konference se sešla v Ženevě, aby projednala opatření, která je třeba přijmout k provedení Opiové konvence z roku 1912, a stanovila maximální limity produkce opia, morfinu a kokainu a omezovala produkci surového opia a listů koky vyvážených pro lékařské a vědecké účely. Druhý den zasedání Mohamed El Guindy, delegát z Egypta, navrhl zahrnout do jednání konopí a navrhl, aby se na něj vztahovala působnost úmluvy. El Guindy tvrdil, že hašiš je "*přínejmenším stejně škodlivý jako opium, ne-li škodlivější*". Podporu mu vyjádřilo Turecko, Řecko, Jihoafrická republika a Brazílie, země s předchozími zkušenostmi nebo zákazy týkajícími se konopí. Navzdory nesouhlasu britské delegace, El Guindy trval na předložení oficiálního návrhu na zasedání. Ve svém projevu vykreslil děsivý obraz účinků hašiše a přiznal, že užívání "*příležitostně a v malých dávkách*" může být relativně neškodné,

ale zdůraznil, že závislost na droze je obtížná a může mít vážné následky (Bewley-Taylor et al., 2014).

Po druhé světové válce se zvýšil tlak na sjednocení a zpřísnění mezinárodních úmluv týkajících se drog. V roce 1953 bylo konopí zahrnuto do přísnějších regulací na základě revizí mezinárodních dohod, které dříve regulovaly hlavně opiáty a kokain. Organizace spojených národů zřídila v období v roce 1946 *Komisi pro narkotika* (Commission on Narcotic Drugs – CND), jako součást Hospodářské a sociální rady Organizace spojených národů (OSN), aby se zabývala problematikou kontroly narkotik. V tomto období byly přijaty významné mezinárodní právní nástroje zaměřené na kontrolu narkotik a prevenci jejich zneužívání, včetně Protokolů z let 1946 a 1948 a Protokolu o opiu z roku 1953, které se týkají role Mezinárodní rady pro kontrolu narkotik (INCB) (Úřad vlády, 2005).

Konopí, jeho pryskyřice, výtažky a tinktury jsou zařazeny na seznamy I a IV Jednotné úmluvy OSN o omamných látkách z roku 1961, a proto podléhají mezinárodní kontrole. *Delta-9-tetrahydrokanabinol* (THC) (jeho izomery a stereochemické varianty) a *dronabinol* (syntetické THC) jsou klasifikovány jako psychotropní látky podle příloh I a II Úmluvy Organizace spojených národů o psychotropních látkách z roku 1971.

V následujících podkapitolách budou ve větším detailu popsána role OSN na mezinárodní regulaci konopí a její historický vývoj, který byl od počátku represivního charakteru. Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, tento přístup se jeví jako neefektivní a moderní drogová politika se zaměřuje spíše na aspekt regulace a snižování škod.

2.2 Mezinárodní právní rámec a kontrola konopí – Organizace Spojených Národů

Mezinárodní systém kontroly drog, zřízený Organizací spojených národů (OSN), se zakládá na zákazu činností souvisejících s drogami, které nejsou prováděny pro lékařské nebo vědecké účely. Tento systém je tvořen třemi vzájemně se doplňujícími úmluvami, které podepsaly všechny členské státy EU. Abychom pochopili vznik smluv a zákonů o drogách, musíme se podívat na historický a politický kontext jejich přijetí a na tehdejší politické přístupy. Tato kapitola se zaměří na klíčové momenty a mezinárodní úmluvy, které tvoří základ globálního režimu kontroly drog. Návrh na vytvoření mezinárodního právního rámce

upravujícího psychoaktivní látky byl Spojených států, který se datuje od počátku 20. století. a od té doby prošel několika fázemi. Existují tři smlouvy OSN, které společně tvoří rámec globálního režimu kontroly drog: Jednotná úmluva o omamných látkách, 1961, ve znění protokolu z roku 1972; Úmluva o psychotropních látkách, 1971, a Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. Těmto úmluvám budou věnované samostatné podkapitoly s detailnějším popisem.

Obecně se doporučující předpisy nepovažují za závazné pro jednotlivé státy. Často však slouží jako inspirace a mohou definovat rámcové cíle mezinárodních organizací, což ovlivňuje směřování právní úpravy v těchto státech (Úřad vlády, 2005). Mezinárodní úmluvy lze považovat za nástroje konsensu mezi smluvními stranami. Pokud nemají přímou závaznost pro závazné vnitrostátní právní předpisy smluvní strany, přijetí a ratifikace úmluvy, závisí na politické vůli státu. Mezinárodní kontrola drog, která je v současnosti upravena třemi úmluvami OSN, byla zavedena se záměrem chránit veřejné zdraví. Úmluvy o omamných a psychotropních látkách z let 1961 a 1971 trvaly na trestních sankcích pro obchodníky s drogami, ale Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 poskytla další právní mechanismy; poprvé požadovala (i když nezavazovala), například trestní sankce za osobní držení. Jednalo se o pokus vyvážit stávající závazky producentů zemí omezit výrobu s cílem snížit poptávku (OSN, 2005).

Drogové úmluvy OSN, mají za cíl naplnit dva důležité cíle: kontrolu užívání a prevenci zneužívání drog včetně psychotropních látek (INCB, 2023). Úmluvy obsahují podrobná ustanovení, jejichž cílem je realizace těchto cílů prostřednictvím spolupráce smluvních stran. Kromě kontroly výroby a návyku na drogy a prevence zneužívání drog mají drogové úmluvy OSN další významné aspekty. Stanovují postihy pro nelegální výrobu, distribuci a užívání drog v souladu s mezinárodními standardy a právy jednotlivců. Úmluvy podporují vytváření a poskytování léčebných a rehabilitačních služeb pro drogově závislé jedince. Kontrola a prevence s sebou nesou celou řadu věcí: kontrolu výroby, prodeje; prevence na druhé straně vyžaduje účinná léčebná zařízení včetně možností rehabilitace drogově závislých. Kontrola a prevence podle úmluv spolu souvisejí: pokud nebude zajištěna dostatečná kontrola výroby a produkce drog, zůstanou tyto drogy dostupné v hojném

množství, čímž se maří preventivní opatření. V důsledku toho se zvyšuje výskyt nezákonného obchodu s drogami (INCB, 2023).

Problémy a otázky týkající se drog mají ekonomický a kulturní rozměr a různé státy na ně nahlíží s odlišnými perspektivami. Ve snaze dosáhnout určité míry jednotnosti, pokud jde o operativní předpisy a zacházení s některými ustanoveními úmluvy, vydala Světová zdravotnická organizace v roce 1984 dokument nazvaný "*Guidelines for the Control of Narcotic and Psychotropic Substances*", které fungují jako praktický návod pro implementaci mezinárodních úmluv o drogách. Jejich cílem je zvýšit dodržování těchto úmluv s ohledem na odpovědnost smluvních stran, potřebu léčby a rehabilitace drogově závislých osob, snížení nabídky drog a účinné vymáhání práva. Tím, že tyto pokyny detailně popisují ustanovení úmluvy a doporučují konkrétní postupy, usnadňují státům provádění úmluvy v jejich vlastní legislativě a praxi. Avšak, doporučení od OSN nepřekračují rámec úmluvy a respektují suverenitu států a berou v úvahu reálné obtíže, kterým mohou státy čelit při uplatňování úmluvy. Jinými slovy, existují jistá omezení v tom, co mohou tyto pokyny předepsat, aby byly v souladu s mezinárodním právem a praktickou proveditelností států.

Národní politiky vytvářené v 60. a 70. letech 20. století odrážely tehdejší chápání otázek týkajících se drog. Nicméně změna v postoji současných společností, zejména v dekriminizaci užívání drog, není zohledněna v mezinárodních úmluvách. Tato změna je klíčová a má velký význam, avšak dosud se nedostala do závazných dokumentů jako jsou úmluvy o drogách (Bewley-Taylor et al., 2014). Díky flexibilitě, kterou úmluvy dávají jednotlivým státním jurisdikcím tak můžeme sledovat trend, kdy se konopné politiky jednotlivých států odchyľují od čistě prohibičních a trestajících modelů. Úmluvy ponechávají značný manévrovací prostor na vnitrostátní úrovni a umožňují zmírnit požadavky na trestní sankce (Bewley-Taylor, 2020). V demokratické společnosti by mělo být základem národních politik odpovědné veřejné mínění vyjádřené prostřednictvím různých národních agentur. V tomto smyslu je vztah mezi vnitrostátními politikami a politikami podle mezinárodních úmluv vnitrostátně-mezinárodní; tam, kde je nutná harmonizace vnitrostátních politik, mohou mezinárodní úmluvy nabídnout pouze obecné pokyny. Samozřejmě tam, kde vnitrostátní ústavní systém uznává ustanovení mezinárodních úmluv jako přímo vymahatelná, se vnitrostátně-mezinárodní proces mění na mezinárodně-vnitrostátní proces. Z toho vyplývá potřeba promyšlených vnitrostátních a mezinárodních politik. Státní praxe je základem pro

ustanovení úmluvy stejně jako pro úpravy těchto ustanovení. V tomto ohledu jsou státy hlavními aktéry tvorby mezinárodní nebo regionální politiky. Na druhou stranu, pokud se postoj určité skupiny států výrazně liší od toho, co je obecně vyjádřeno v rezoluci OSN nebo úmluvě, mohou tyto státy vždy odmítnout tuto rezoluci nebo úmluvu přijmout.

Klasifikace konopí a látek souvisejících s konopím v rámci mezinárodního systému kontroly drog se na politické úrovni diskutuje již několik let. Zákonnodárci a zastánci legalizace mají tři hlavní argumenty. Za prvé, regulace konopí umožňuje kontrolu kvality produktů. Za druhé, legalizace konopí může generovat daňové příjmy a vytvářet pracovní místa, což vede k ekonomickým přínosům. A za třetí, legalizace konopí může generovat daňové příjmy a vytvářet pracovní místa. Odpůrci naopak říkají, že legalizace konopí může být v rozporu s mezinárodními dohodami, což by mohlo vést k právním a diplomatickým komplikacím. Existují obavy, že legalizace konopí může vést ke zvýšení míry užívání a souvisejících zdravotních problémů (Riboulet-Zemouli, 2022). Některé skupiny občanské společnosti a některé vlády vyzval k tomu, aby konopí a látky související s konopím byly přeřazeny na seznamy v rámci mezinárodních úmluv o kontrole drog nebo dokonce nebo zcela vyjmuty z mezinárodní kontroly, což by se fakticky rovnalo legalizaci konopí a ponechalo by se každé zemi, aby rozhodla o kontrolách a omezeních přístupu a užívání konopí (INCB, 2021).

Podle mezinárodních úmluv o kontrole drog, konkrétně Jednotné úmluvy o omamných látkách (1961), Úmluvy o psychotropních látkách (1971) a Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (1988), jsou členské státy povinny monitorovat a vykazovat údaje o užívání drog a souvisejících otázkách. Toto podávání zpráv zajišťuje, že státy udržují kontrolní opatření a účinně řeší problémy související s drogami.

Klíčovým dokumentem při tvorbě národních regulací konopí zůstává Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961. Článek 4(c) úmluvy zavazuje signatářské státy k omezení výroby, distribuce a užívání omamných látek, včetně konopí, pouze na léčebné a vědecké účely. To znamená, že jakákoli legalizace nebo regulace konopí pro jiné účely musí být pečlivě navržena tak, aby nebyla v rozporu s touto podmínkou. Zároveň tato úmluva obsahuje ustanovení 2(9), která umožňuje určité výjimky za specifických podmínek. To poskytuje státům určitou flexibilitu při implementaci národních politik, pokud zajistí, že konopí nebude zneužíváno a že se minimalizují negativní dopady (Riboulet-Zemouli, 2022).

Úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961 a její následné protokoly, které stanovují globální standardy pro kontrolu konopí. Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, které zpřísnují kontrolu nad konopím a jeho deriváty.

2.2.1 Jednotná úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961 ve znění protokolu z roku 1972

Jednotná úmluva Organizace spojených národů (OSN) o omamných látkách z roku 1961 ve znění protokolu z roku 1972 (dále jen „úmluva o omamných látkách“) má za cíl posílit kontrolu nad omamnými látkami a konopím na globální úroveň (Sbírka úmluv Organizace spojených národů, svazek 978, č. 14152). Přesto ve společnosti docházelo k rozšiřování dostupnosti návykových látek pomocí nelegálního obchodu, což vedlo ke zvýšení dostupnosti.

Úmluva prosazovala omezení distribuce konopí pouze pro lékařské a vědecké účely (Článek 2.5(a)). Důkladné pochopení právního postavení konopí podle mezinárodního práva je zásadní pro pochopení míry autonomie, kterou mají různé země v této otázce.

Podle Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961 existují čtyři seznamy, které jsou popsány v Tabulce 1, která je umístěna níže v textu této podkapitoly. Tato tabulka slouží pouze pro referenční účely a není svým obsahem vyčerpávající. Popis jednotlivých seznamů není uveden v přesném znění z úmluv.

Konopí, konopná pryskyřice, výtažky a tinktura z konopí jsou uvedeny v seznamu I. Tyto látky jsou považovány za látky s vlastnostmi, které mohou vyvolat závislost a představují vážné riziko zneužití. Jako takové podléhají všem kontrolním opatřením, která úmluva předpokládá. Seznam IV zahrnuje 15 látek, které jsou již uvedeny v seznamu I a jsou považovány za zvláště nebezpečné vzhledem ke svým škodlivým vlastnostem, rizikům zneužití, a mimořádně omezené terapeutické hodnotě. Heroin a konopí jsou mezi těmito 15 látkami, ale kokain je zařazen pouze do seznamu I (Jelsma & Armenta, 2015).

Dvojí klasifikace (seznam I a seznam IV Úmluvy z roku 1961) zavazuje signatářské státy k tomu, aby přijaly jakákoli zvláštní kontrolní opatření, která považují za nezbytná, včetně prohibice, vzhledem k "zvláště nebezpečným vlastnostem" drog uvedených v seznamu IV. Jak bylo v práci již zmíněno, jednotlivé státy mají flexibilitu v míře přijetí jednotlivých

opatření. To znamená, že země musí posoudit možnost a nutnost uplatňovat normy úmluvy. Jak potvrzuje komentář OSN k úmluvě z roku 1961, smluvní strana je povinna pouze uplatňovat zvláštní opatření, pokud je považuje za nezbytná (Komentář OSN k Jednotné úmluvě z roku 1961, str. 65).

Podle této klasifikace se užívání a držení konopí by nemělo být povoleno s výjimkou povolených lékařských nebo vědeckých účelů. (články 4c, 33, 36 úmluvy z roku 1961). Od zemí se požaduje, aby zabránily jeho zneužívání (článek 28, Úmluva z roku 1961) a přijmuli veškerá proveditelná opatření k zabránění jeho zneužití (článek 38, úmluva z roku 1961). Rovněž by neměly povolovat jeho držení (článek 33, úmluva z roku 1961), a pokud se tak rozhodnou, jsou oprávněny držení skutečnými konopí trestným činem (článek 36, úmluva z roku 1961) a jsou pověřeny, aby stanovili, že držení za účelem obchodování je trestným činem (článek 3, odst. 1 písm. a) bod iii,

Státy by nicméně měly vykládat smlouvy v dobré víře a ve světle jejich předmětu a účelu, podle článku 31 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod *Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969*.

Vídeňská úmluva z roku 1969 nabízí v článku 41 právní možnost, aby dvě nebo více stran mezi sebou změnilo mnohostrannou smlouvu, pokud tím nebudou dotčena práva ostatních stran nebo účel smlouvy. To by mohlo ospravedlnit mezinárodní obchod mezi jurisdikcemi s legálními trhy s látkami, jako je konopí. Například španělské konopné kluby by mohly dovážet hašiš z Maroka nebo Bolívie by mohla vyvážet listy koky do zemí, kde je legální. Země regulující konopí, jako je Uruguay a některé státy USA, by mohly toto ustanovení využít k vytvoření dohod, které by mezi sebou upravily nebo zrušily ustanovení smluv OSN o konopí. To by časem mohlo vést k vytvoření alternativního smluvního rámce, který by nepotřeboval jednomyslné schválení (Jelsma & Armenta, 2015).

Tabulka č. 1 tabulka systematizuje a kategorizuje látky na základě jejich škodlivosti, stupně kontroly a příkladů regulovaných látek. Jednotlivé seznamy jsou rozděleny podle rizika zneužívání a terapeutické hodnoty. Každý seznam obsahuje specifické požadavky na kontrolu a příklady látek, které do něj spadají.

Tabulka 1 - Jednotná úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961: čtyři seznamy návykových látek

Seznam	Škodlivost	Stupeň kontroly	Příklady regulovaných látek
I	Látky s návykovými vlastnostmi, představující vážné riziko zneužívání.	Vysoký: drogy v Seznamu I podléhají všem kontrolním opatřením podle této Úmluvy (čl. 2.1).	Kokain, heroin, methadon, morfin, opium, konopí a pryskyřice konopí a výtažky a tinktury z konopí
II	Látky běžně používané pro lékařské účely a s nižším rizikem zneužívání.	Střední: jako Seznam I, ale vylučuje některé předpisové a značení požadavky (čl. 2.2).	Kodein, dihydrokodein, stimulanty amfetaminového typu, které mají omezenou terapeutickou hodnotu, a také některá analgetika a léky proti bolesti. Dronabinol nebo tetrahydrokanabinol (THC).
III	Přípravky, které jsou určeny pro legitimní lékařské použití, a které podle WHO nelze zneužít a které nemohou vyvolat škodlivé účinky.	Nižší: méně požadavků na dovoz/vývoz a hlášení.	Barbiturátové přípravky s rychlým nebo středním účinkem, které mají byly předmětem závažného zneužívání, přestože jsou terapeuticky užitečné, stejně jako flunitrazepam a některá analgetika, např. buprenorfin.
IV	Látky, které jsou obzvláště náchylné ke zneužití a které mohou způsobit nepříznivé následky. a tato odpovědnost není kompenzována podstatnými terapeutickými výhodami, které nemají, a které jsou považovány za nebezpečné.	Velmi vysoký: vede k úplnému zákazu „výroby, obchodu, vývozu a dovozu, držení nebo použití takové drogy, kromě množství potřebných pro lékařský a vědecký výzkum (čl. 2.5.b).	Některé slabší barbituráty, jako je fenobarbital, jiná hypnotika, hypnotická anxiolytika, benzodiazepiny a některé slabší stimulanty.

Zdroj: Autorčino vlastní vypracování

2.2.2 Úmluva OSN o psychotropních látkách z roku 1971

Úmluva z roku 1971 byla přijata s cílem omezit zneužívání některých psychotropních látek, jako jsou centrální nervové stimulanty, sedativa a halucinogeny, které v některých zemích vedly ke zdravotním a sociálním problémům. Reakcí na diverzifikaci a rozšiřování

škály zneužívaných drog a u řady syntetických, systém mezinárodní kontroly psychotropních látek – Úmluva z roku 1971 zavedla kontroly jednak podle jejich potenciálu zneužívání a jednak podle jejich terapeutické hodnoty.

Smluvní strany úmluvy z roku 1971 by měly dodržovat dvojí cíl: i) omezit používání psychotropních látek pro lékařské a vědecké účely a ii) zajistit jejich dostupnost pro tyto účely.

2.2.3 Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988

Navzdory záměrům úmluv z let 1961 a 1971 prevalence užívání drog a celosvětový trh s nelegálními drogami se rozrostl v mnohamiliardový průmysl Úmluva z roku 1988 posílila přístup založený na prosazování práva, přičemž se zaměřila zejména na organizovaný zločin. Konkrétně požadovala, aby země přijaly trestní sankce za činnosti související s výrobou, nabídkou, obchodováním a užíváním drog. Nadále umožňuje uplatnění netrestní sankce za méně závažné trestné činy uvedené ve smlouvě z roku 1961 (Bewley-Taylor et al., 2014).

Tato a předchozí úmluva z Vídně z roku 1971 obsahují seznamy psychotropních a omamných látek, nicméně jednotlivé úmluvy nejsou závazné pro fyzické a právnické osoby signatářských států, které je mají implementovat do svých národních předpisů. Úmluvy uvádějí, že veškeré drogy se na základě obsahu smluv mohou využívat výhradně k lékařským a vědeckým účelům a rovněž definují delikty jako je držení, nabytí, distribuce nebo nabízení k prodeji a doporučují jejich zařazení mezi závažné trestné delikty trestané odnětím svobody. Smlouvy samotné ovšem neuvádějí coby trestný čin samotné užívání drogy a ve vztahu k užívání drogy k vlastní potřebě je předmětný výklad úmluv složitější – postupný vývoj výkladu a obsahu umožňuje totiž jednotlivým zákonodárcům zavést ochranné klauzule ve vztahu k držení drog pro vlastní spotřebu a dává jim větší volnost při stanovení sankcí za toto jednání, v čemž spočívá ona relativní „nezávaznost“ daných signatářů

Úmluva z roku 1988). Držení za účelem osobní spotřeby může také být trestné (čl. 3 odst. 2 úmluvy z roku 1988).

2.3 Současný přístup k mezinárodní kontrole konopí

Postupem času začali prohibiční zpochybňovat nejen společenské menšiny, které s ní nikdy nesouhlasily, ale také odborníci, kteří ji podporovali, kvůli důkazům o jejím selhání v oblasti veřejného zdraví (Alfonso, 2020).

Alfonso (2020) dále argumentuje, že nařízení Úmluvy z roku 1961 tak z hlediska historické a transkulturní analýzy přinesly odchylku. Žádný jiný systém kontroly drog, který podporuje ekonomiku obchodem s drogami a je v souladu s represivní normou drogové politiky, nezpůsobil tolik škod. Hlavními problémy spojenými se současnou politikou kontroly konopí jsou především škody na veřejném zdraví. Zákaz konopí vede k rozšíření nelegálních injekčních technik, což má za následek zvýšení počtu případů HIV. "Narkobaroni," policie a armády působí násilí a ekologické škody na pěstitelích a jejich komunitách. Ilegalita také ztěžuje přístup uživatelů ke zdravotní péči a vytváří nezdravé životní podmínky. Dalším negativním dopadem je porušování lidských práv. Represivní vede k plýtvání veřejnými prostředky a přináší ekonomické škody, jako je praní špinavých peněz, zločinecké sítě a rozkvět korupce.

Konkrétně boj proti konopí vede k neefektivnímu využívání veřejných prostředků na prosazování zákazu. Naopak regulace a legalizace konopí by mohly přinést ekonomické výhody, snížit zločinnost spojenou s nelegálním trhem a omezit korupci. Zákaz konopí také podporuje neregulovaný trh, kde kvalita a bezpečnost produktů nejsou kontrolovány, což ohrožuje zdraví uživatelů a omezuje dostupnost bezpečných léčiv na bázi konopí.

V roce 2020 UNODC překlasifikovala konopí, čímž uznala jeho léčebné účinky. Toto znamená významný posun v celosvětové protidrogové politice. Překlasifikování odráží rostoucí akceptaci konopí jako legitimní možnosti léčby a zdůrazňuje potřebu dalšího výzkumu jeho lékařského využití. Tento krok Komise OSN podtrhuje rozvíjející se chápání konopí a jeho potenciálu pro řešení různých zdravotních potíží. Hlasování rozhodlo o návrhu změny zařazení konopí v rámci Úmluvy OSN o omamných látkách (*UN Commission on Narcotic Drugs Reclassifies Cannabis to Recognize Its Therapeutic Uses*, 2020).

Bylo navrženo vyjmout konopí ze Seznamu 4, který obsahuje nejtěžší drogy jako heroin a opiáty. Následné hlasování rozhodlo, že konopí zůstane na Seznamu 1 úmluvy, což znamená, že nadále podléhá mezinárodnímu dohledu. Seznam 1 zahrnuje látky, jako je kokain

a metadon, které jsou považovány za omamné (WHO, 2020). Vyřadit konopí ze seznamu nejtěžších drog doporučila již v r. 2018 Světová zdravotnická organizace (WHO). Úmluva nadále vyžaduje, aby státy udělovaly licence a kontrolovaly produkci konopí pro lékařské účely, zřídit národní agenturu pro konopí, poskytovat odhady množství národní potřeby konopí pro léčebné účely a zajistit, aby se léčebné kanabinoidy používaly v souladu s důkazy o jejich bezpečnosti a účinnosti, a pod lékařským dohledem. Pokud jde o konkrétní kontrolu opatření pro konopí, budou tato opatření pro léčebné konopí

Zpráva INCB z roku 2021 uvádí, že protidrogová politika se dříve soustředila především na zákaz a vymáhání práva. s cílem snížit nabídku drog, aby se zabránilo jejich užívání drog, v osmdesátých a devadesátých letech 20. století začaly státy uznávat, že je třeba se zaměřit na užívání drog a závislost na nich jako problém, který se týká především zdraví. Větší pozornost byla věnována snižování spotřeby drog poptávkou po drogách prostřednictvím prevence, léčby a rehabilitace, v souladu s článkem 38 Úmluvy z roku 1961 jako ve znění pozdějších předpisů. V mnoha zemích byly programy snižování poptávkou po drogách doplněny opatřeními nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků drogové závislosti.

Ve dnech 14.-22. března 2024 se ve Vídni konalo 67. zasedání Komise pro omamné látky (CND) organizované Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC), jehož cílem bylo zhodnotit pokrok dosažený při plnění závazků v oblasti mezinárodní protidrogové politiky. Během 67. zasedání CND byla hlasy členských států schválena doporučení WHO týkající se mezinárodního seznamu psychoaktivních látek. WHO je i nadále odhodlána spolupracovat s členskými státy, INCB, UNODC, občanskou společností a dalšími partnery na hledání řešení, která chrání zdraví a která jsou založena na důkazech a lidských právech (WHO, 2024).

Ačkoli samotné konvence nedefinují pojmy "legalizace", "dekriminalizace" nebo "depenalizace", tyto pojmy běžně používají vlády a další instituce v mezinárodním diskurzu o kontrole drog. Níže budou popsány možné současně využívané modely pro regulaci konopí.

2.3.1 Politiky trestající konopí

Škody, které může konopí způsobit, jsou pravděpodobně mnohem nižší než škody způsobené vymáháním trestního práva (Ahrens, 2020). Brown (2022) říká, že historie regulace

konopí byla využívána ke kontrole, trestání a utlačování marginalizovaných skupin obyvatelstva lidí a posilování mocenských struktur, které byly vytvořeny během kolonialismu.

Indie je příkladem toho, jak vliv kolonistických říší vedl ke kriminalizaci konopí. Rostlina konopí byla vysoce ceněna ve velké části indické historie a rostlina byla považována za posvátnou a léčivou rostlinu, zejména mezi hinduistickými komunitami. Po tisíciletém užívání konopí vyvíjely Spojené státy americké a OSN tlak na to, aby bylo konopí v Indii přísně regulováno a byl zaveden trestu odnětí svobody proti uživatelům a dealerům konopí. Jako důsledek byla prohibicionistická filozofie začleněna do indické ústavy. Dnes je přístup "války proti drogám" tak hluboce zakořeněný, že nejvyšší soud země považuje drogové zločiny za "odpornější než vraždu", což je nejen v rozporu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv, ale také to zmařilo snahy o zavedení přiměřených trestů pro osoby odsouzené za drogové trestné činy. Daniels s kolegy (2021) dále upozorňují, že důraz koloniálních a postkoloniálních narativů změnu vztahu původního obyvatelstva k drogám urychlil právní a politické systémy, které umožňují státní násilí a přísné tresty za podezření z užívání, pěstování nebo prodeje drog.

Zejména tvrdá a neúčinná politika vůči zákonům o drogách souvisejících s konopím byla klíčovým faktorem problému masového uvěznění v mnoha zemích (Graff, 2015). Uvězňování v důsledku tvrdé a neúčinné protidrogové politiky týkající se konopí má významné negativní důsledky pro jednotlivce, komunity i celou společnost. Kromě toho masové uvězňování v důsledku protidrogových zákonů týkajících se konopí nejenže neřeší základní problémy zneužívání návykových látek, ale také přispívá ke stigmatizaci a marginalizaci osob s drogovými problémy. Tím, že tyto politiky upřednostňují trestní opatření před přístupem v oblasti veřejného zdraví, brání přístupu k léčbě, přístupům snižování škod a podpůrným systémům pro osoby, které se potýkají s poruchami způsobenými užíváním návykových látek. Tento represivní přístup udržuje koloběh uvěznění, aniž by řešil základní příčiny problémů spojených s drogami.

Nedostatek výrazného pokroku v omezování nelegálních drog v celé Evropě si žádá radikální přehodnocení přístupu, který po desetiletí nesnižoval poptávku po drogách a jejich nabídku. Neexistují žádné důkazy o tom, že by zpřísnění trestů přineslo účinnější evropský

system kontroly drog, a zároveň vybuoavalo zdroje na snížení rizik a/nebo škod spojených s problematickým užíváním drog (Initiative Detail | European Citizens' Initiative, n.d.).

2.3.2 Politiky depenalizace konopí

Pojem depenalizace, který se často používá jako synonymum pro dekriminalizaci, zejména ve francouzsky a španělsky mluvících státech, popisuje situaci, v níž dochází k omezení používání trestních sankcí. proti trestnému činu, což nevyžaduje změny v trestním zákoně, jako v případě dekriminalizace (EMCDDA, 2023).

Označuje také zrušení trestních sankcí za určitá jednání týkající se kontrolovaných látek. Na rozdíl od dekriminalizace popisuje pojem depenalizace situaci, kdy dané jednání zůstává trestným činem, ale dochází k omezení používání stávajících trestních sankcí, a proto na rozdíl od dekriminalizace nevyžaduje změny zákona. V souladu s tím může depenalizační přístup zahrnovat přijetí mechanismů, jako jsou policejní postupy odklonu od trestné činnosti, podmíněné tresty a rozšíření diskreční pravomoci státního zastupitelství jako alternativy k trestnímu stíhání.

Již od počátku tohoto tisíciletí více suverénních států přehodnocuje svůj postoj k úmluvám OSN o kontrole drog založeným na zákazu (Bewley-Taylor, 2003). V posledních letech státy zavádějí nebo vážně diskutují o tolerantních protidrogových politikách, které využívají volnosti existující v právním rámci globálního režimu kontroly drog. V posledních desetiletích se v Evropě uskutečnilo několik inovací protidrogové politiky experimentů s konopím. Komerční prodej způsobem, který vyhovuje modelu alkoholu, není. jedinou alternativou k trestajícímu režimu. Další možnou cestou je zavedení státního monopolu s přímou kontrolou nabídky konopí nebo přidělení této role veřejnému orgánu, tento přístup omezuje omezit zapojení ziskových firem na trhu. Střední varianty regulace mohou být založeny na systému licencí, které by byly udělovány například omezenému počtu ziskových firem či společenským klubům (Caulkins et al., 2015).

2.3.3 Politiky dekriminalizace konopí

Pojmem dekriminalizace se označuje držení malého množství pro osobní potřebu, a upuštění od trestů za tento druh méně závažných trestných činů. Součástí tohoto právního přístupu je možnost nahradit trest a odsouzení alternativními opatřeními, konkrétně výchovnými opatřeními, prevence a léčby. Tyto politiky je potřeba rozlišit od legalizace, která umožňuje nemedicínské užívání a prodej kontrolovaných látek bez postihů za osobní zneužívání drog, ať už se jedná o přestupky nebo trestné činy (Úřad vlády, 2005).

Dekriminalizace se využívá k popisu zákonů týkajících se osobního držení nebo užívání, nikoliv distribuce drog. Za pionýra tohoto přístupu je v EU označováno Portugalsko. V roce 2001 Portugalsko přijalo rozsáhlou dekriminalizaci držení a konzumace všech nelegálních drog v nízké míře a překlasifikovalo tyto činnosti na správní delikty. To bylo doprovázeno výrazným rozšířením služeb léčby a snižování škod, včetně přístupu ke sterilním injekčním stříkačkám, metadonové udržovací léčbě a dalším formám medikamentózní léčby. Po letech debat Česká republika v roce 2010 dekriminalizovala držení malého množství nezákoných drog. Tato změna byla reakcí na analýzu, která ukázala, že kriminalizace užívání drog nezvýšila dostupnost drog, vedla k nárůstu užívání a zvýšila společenské náklady (Úřad vlády, 2013).

Mezi další příklady evropských států, které dekriminalizovaly užívání drog nebo osobní držení, patří Chorvatsko, Portugalsko a Slovinsko. Lucembursko dekriminalizovalo držení konopí (EMCDDA, 2023).

2.3.4 Politiky legalizace konopí

Legalizace je proces, který zahrnuje změnu právních předpisů a zavedení regulačních rámců, má za cíl umožnit legální užívání konopí pro různé účely, včetně lékařského a rekreačního. Tento přístup se někdy označuje jako regulovaný trh. Země, které překročily rámec pouhé dekriminalizace a podnikly kroky k aktivní regulaci prodeje a dostupnosti konopných produktů. Některé z těchto zemí mohou mít navíc zavedeny systémy pro udělování licencí podnikům s konopím či zavádění opatření pro kontrolu kvality (EMCDDA, 2023). Správně provedená státní regulace konopí může být nástrojem pro dosažení zdravotní a sociální rovnosti, spravedlnosti a odpovědnosti. Státní reforma otevírá nové možnosti pro přehodnocení světa bez prohibice. Nejde jen o zrušení prohibice, ale také o převzetí

odpovědnosti za dřívější škody, iniciování nápravy minulých křivd a zavedení opatření k prevenci budoucích škodních systémů (Legalize It Right: Federal Cannabis Regulation - Drug Policy Alliance, 2021).

Zastánci regulovaného trhu předkládají různé důvody pro tento krok. Všem je společný předpoklad, že současný systém kontroly drog selhal a je třeba ho změnit, protože nebyl schopen účinně čelit globálním a domácím problémům s drogami. Autoři Dragone, Prarolo, Vanin & Zanella (2018) identifikovali klíčové oblasti, jak legalizace přispívá ke snížení kriminality. Za prvé, legalizace vede ke vzniku legálního trhu, který nabízí bezpečnější a spolehlivější kvalitu výrobků prostřednictvím legálních podniků, což pravděpodobně vytlačí nelegální prodejce z trhu. Za druhé, legální trh snižuje zapojení drobných pachatelů trestné činnosti jako dealerů drog. To odpovídá důkazům, že nelegální trh je příčinně spojen s kriminalitou. Za třetí, legalizace rekreačního konopí ve Washingtonu vedla k výraznému snížení některých druhů trestných činů, například znásilnění (snížení o přibližně 15-30 %) a majetkových trestných činů, jako jsou krádeže (snížení o 10-20 %). Tato zjištění jsou v souladu s prací Greenwalda (2009), který argumentuje, že legalizace je způsob, jak omezit vliv černého trhu.

Tento proces legalizace rekreačního užívání konopí probíhá postupně, přičemž některé jurisdikce nejprve zavedly programy léčebného konopí a teprve poté se zasadily o širší legalizaci (Lucas, Baron & Jikomes 2019). Například v Kanadě umožnil předpis zvaný *Marihuana Medical Access Regulations* pacientům se specifickými zdravotními potížemi legální přístup k léčebnému konopí. Následně se Kanada v roce 2018 stala druhou zemí, která legalizovala nemedicínské konopí pro dospělé (Lucas et al., 2021).

Zastánci modelu legalizace argumentují, že by se mělo zvýšit množství informací, které mají spotřebitelé o výrobcích k dispozici. Je pravděpodobné, že by se v případě legalizace konopné výrobky více standardizovaly (Álvarez, Gamella & Parra, 2016). Jurisdikce, které se rozhodly legalizovat a regulovat konopí, se musí zabývat řadou faktorů, jako je kontrola produkce, úroveň účinnosti konopí, rozmanitost různých odrůd a produktů, bezpečnost výrobků, reklama, přístup nezletilých, daňové příjmy, náklady pro regulační orgán i pro regulované subjekty. Téměř všechny legalizační systémy umožňují domácí pěstování konopí v určitých mezích.

Jako první stát se cestou legalizace konopí pro rekreační účely vydala Uruguay v roce 2013, která zavedla tři legální cesty, jak mohou lidé získat konopí: domácí pěstování, neziskové konopné sociální kluby a státem regulovaný prodej v lékárnách (Caulkins, 2023). V Evropě byla Malta první zemí, která povolila pěstování a držení malého množství konopí pro osobní potřebu. Po Uruguayi a Kanadě byla třetím suverénním státem, který legalizoval konopí (Riboulet-Zemouli, 2022). V prosinci 2021 maltský parlament přijal zákon o konopí, který umožňuje osobám starším 18 let pěstovat doma až čtyři rostliny na domácnost. (Cannabis Laws in Europe: Questions and Answers for Policymaking, 2023). Německý parlament schválil v únoru 2024 zákon o konopí, který legalizuje držení a pěstování konopí pro rekreační účely. Německo sice není první evropskou zemí, která reformovala svou konopnou politiku, ale vzhledem k jeho velikosti a politickému významu lze očekávat, že tento krok byl významným milníkem pro novou generaci evropských konopných politik. Německý zákon o konopí by mohl být katalyzátorem pro reformu drogové politiky v Evropě (Manthey, Rehm, & Verthein, 2024).

2.4 Regulační orgány OSN

Regulační orgány hrají klíčovou roli v různých oblastech politiky a správy. Zatímco smlouvy OSN o kontrole drog vytvářejí určité výzvy pro politiku v oblasti konopí, regulační rady na národní nebo státní úrovni mají zásadní význam pro zajištění bezpečných a kontrolovaných trhů s konopím. Toto prostředí se neustále vyvíjí a tyto rady hrají klíčovou roli při utváření jeho budoucnosti. Regulační komise stanovují normy pro výrobu, zpracování a prodej konopí. Tím je zajištěna bezpečnost, kvalita a jednotné označování produktů pro spotřebitele. Regulační orgány hrají významnou roli v otázce veřejného zdraví, například mohou vydávat doporučení pro regulaci reklamy, aby se zabránilo glorifikaci návykových látek nebo cílení na nezletilé (Úřad vlády, 2005). V této kapitole budou popsány 3 regulační, protože představují klíčové subjekty v oblasti regulace konopí, ačkoli jsou na scéně i další významní aktéři.

2.4.1 Mezinárodní rada pro kontrolu omamných látek

Mezinárodní rada pro kontrolu omamných látek (INCB) je nezávislý, kvazisoudní odborný orgán, který byl zřízen Jednotnou úmluvou o omamných látkách z roku 1961 sloučením dvou orgánů: stálé ústřední rady pro omamné látky zřízené Mezinárodní opiovou úmluvou z roku 1925 a Dozorčího orgánu pro drogy zřízeného Úmluvou o omezení výroby a regulaci distribuce omamných látek z roku 1931. Členy výboru jsou osoby, které svou odborností, kompetencí, nestranností a nezájatostí vzbuzují všeobecnou důvěru. Po svém zvolení vykonávají členové INCB svou funkci nestranně, osobně a nezávisle na vládách (The International Narcotics Control Board, n.d.). INCB každoročně zveřejňuje informace o legálním pohybu psychotropních látek ve výroční zprávě. Vlády musí INCB poskytovat statistická hlášení o výrobě, dovozu a vývozu psychotropních látek na formulářích dodaných pro tento účel. Kromě toho by měly poskytovat doplňující informace o psychotropních látkách na základě doporučení Hospodářské a sociální rady (Úřad vlády, 2005).

2.4.2 Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

Komise pro omamné látky (Commission for Narcotic Drugs, CND) byla zřízena rezolucí ECOSOC v roce 1946, aby dohlížela na uplatňování mezinárodních smluv o kontrole drog. V roce 1991 se jeho mandát rozšířil na Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (United Nations

Office on Drugs and Crime, UNODC). CND tvoří 53 členských států, přezkoumává celosvětovou drogovou situaci a přijímá opatření prostřednictvím rezolucí. Rozhoduje o kontrole látek podle mezinárodních úmluv o drogách z let 1961, 1971 a 1988. Agenda CND zahrnuje jak normativní, tak operativní segmenty se zaměřením na funkce smluv a řízení UNODC. Zasedá každoročně a přijímá různá usnesení, přičemž v průběhu roku se konají další zasedání. Vydává také materiály a nástroje týkající se kontroly drog a podporuje Agendu udržitelného rozvoje 2030, přičemž zdůrazňuje propojení mandátů udržitelného rozvoje a kontroly drog (The Commission on Narcotic Drugs, n.d.).

Údaje o prevalenci shromážděné úřadem UNODC jsou klíčové pro dodržování těchto úmluv. Přesné údaje umožňují státům informovat politická rozhodnutí, přizpůsobovat intervenční programy a přispívat ke globálnímu úsilí o kontrolu zneužívání drog a jeho důsledků.

2.4.3 Světová zdravotnická organizace

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO) je specializovaná agentura pro řízení a koordinaci práce ve všech aspektech zdravotní péče, včetně prevence. Hlavní činnosti WHO zahrnují tvorbu zdravotních politik, poskytování konzultací a odborné pomoci podle potřeb členských států. WHO je specializovanou agenturou pro řízení a koordinaci práce ve všech aspektech zdravotní péče, včetně prevence (WHO, 1984).

Úmluvy z let 1961 a 1971 přidělují WHO konkrétní odpovědnosti v oblasti změn v kontrole látek a jejich zařazování do vhodných seznamů pro kontrolní účely a na odpovídající úrovni kontroly. WHO vydává doporučení CND ohledně kontroly látky na základě posouzení jejího potenciálu vyvolávat závislost, terapeutické užitečnosti a vyhodnocení závažnosti problémů veřejného zdraví a sociálních problémů souvisejících se zneužíváním.

Smluvní státy mohou požádat WHO o přezkoumání klasifikace konopí v rámci mezinárodních úmluv, což umožňuje významné změny bez nutnosti plného konsensu. WHO může například doporučit vyřazení konopí ze seznamů kontrolovaných látek nebo snížení jeho kontrolní kategorie (Úřad vlády, 2005).

Mnoho látek, včetně konopí, nebylo nikdy oficiálně přezkoumáno WHO. Jejich zařazení na seznamy bylo založeno na politickém sentimentu, nikoli na vědeckém posouzení, což vyvolává otázky ohledně objektivity a vědecké podloženosti těchto klasifikací.

3. Evropská regulace konopí: Legislativa a monitorování

Drogy jsou složitým sociálním a zdravotním jevem, který ovlivňuje miliony obyvatel Evropské Unie (EU). Konopí představuje specifickou část této problematiky, neboť se jedná o rostlinu s potenciálním lékařským i rekreačním využitím, což vyvolává diskuse o jeho legálním statutu v rámci EU.

Protidrogová politika zůstává v kompetenci vlád členských států EU. Úlohou EU je poskytovat zásady a rámce, v nichž mohou členské státy relativně samostatně formulovat a provádět svou politiku. Počínaje počátkem 90. let 20. století vypracovala EU společné protidrogové strategie, což jsou nezávazné obecné dokumenty, jejichž cílem je stanovit obecný rámec pro činnost v oblasti závislostí a nelegálních drog. Zásadní rozhodnutí, jako jsou intervence, kontrolní opatření nebo přidělování finančních prostředků přijímají vlády jednotlivých států (Sánchez-Avilés, 2020).

Na regulaci nelegálních drog se v EU podílí tyto regulační orgány: Evropský parlament, Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise, COREPER I a II, Horizontální pracovní skupina pro drogy (Horizontal Working Party on Drugs, HDG) další pracovní skupiny a výbory (Horáčková et al., 2022).

Evropská agentura pro drogy (EU Drugs Agency, EUDA) byla vytvořena v červenci 2024 jako nástupce Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). Tato transformace reflektuje potřebu posílit a rozšířit roli agentury v oblasti monitorování a analýzy drogové situace v Evropě. Nově vytvořená agentura bude mít širší mandát, který jí umožní lépe reagovat na nové výzvy spojené s drogami, včetně zneužívání nových psychoaktivních látek a rostoucího problému syntetických drog. Tato změna je součástí širší snahy EU zlepšit koordinaci a efektivitu protidrogové politiky v rámci celé Evropy a zajistit, aby politika byla nadále založena na nejnovějších vědeckých poznatcích a datech (Information Page on the EMCDDA's New Mandate (EUDA), n.d.)

Založení EMCDDA v roce 1993 symbolizovalo zásadní politické rozhodnutí postavit protidrogovou politiku spíše na vědeckých důkazech než na ideologii (EMCDDA, 2019). Vzniku monitorovacího střediska předcházela řada kroků. V roce 1989 představil Francouzský prezident François Mitterrand EU sedmibodový akční plán na řešení narůstajícího problému drog v Evropě. Ten požadoval větší spolupráci a koordinaci mezi členskými státy, vytvoření

evropského monitorovacího centra pro drogy a společnou metodiku pro analýzu všech aspektů tohoto jevu: zdravotních a sociálních dopadů, obchodování s drogami a sankcí. První evropský plán pro řešení drogové problematiky, formulovaný Evropským výborem pro boj proti drogám a ratifikovaný na zasedání Evropské rady v Římě v roce 1990, představoval počáteční snahu o vytvoření jednotné strategie pro řešení drogových problémů v celé Evropě. Tento plán vyzýval Evropskou unii i jednotlivé členské státy k přijetí opatření zaměřených na snížení poptávky po drogách, boj proti obchodování s nimi a harmonizaci politik (EMCDDA, 2019). Diplomatická práce v orgánech OSN pro kontrolu drog rovněž poskytla platformu pro snahu EU vystupovat v oblasti kontroly drog jednotně. Dvanáct členských států EU (třináct před brexitem) je od roku 2020 také členy Komise pro omamné látky úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (CND) (Sánchez-Avilés, 2020).

Liberální politiky přijaté v některých zemích nepochybně oslabilý současný mezinárodní režim, což dokazuje, že při přezkoumávání řady doporučení WHO týkajících se konopí a jeho derivátů se CND zaměřila na rozhodnutí vyřadit konopí ze seznamu IV Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961 (UN Commission Reclassifies Cannabis, yet Still Considered Harmful, 2020).

Dostupné důkazy ukazují, že i když mezinárodní konvence naznačují nutnost klasifikovat konopí jako jednu z nejnebezpečnějších látek podle zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky, tato klasifikace se často nedostatečně promítá do právních systémů různých zemí (INCB, 2021). Rozdílné interpretace mezinárodních úmluv mohou být zřetelné buď na papíře, prostřednictvím právní klasifikace, konkrétních zmínek v legislativě, nebo v praxi, formou pokynů pro trestní stíhání nebo prostřednictvím diskrečních pravomocí soudního systému. Rozdílné kulturní a politické postoje k užívání drog v Evropě ztěžují EU vystupovat v této oblasti jednotně. Členské státy uplatňují rozdílné přístupy ke kontrole drog a chybí mezi nimi shoda v tom, zda je třeba protidrogovou politiku reformovat, a pokud ano, tak jakým směrem. Přesto se Evropská Unie snaží zavést mechanismy, které by vedly k jednotnému přístupu.

Strategie EU pro oblast drog na období 2021–2025 určuje všeobecný politický rámec a priority pro politiku Evropské unie týkající se drog v tomto časovém období. Tyto prvky strategie slouží jako základní pilíře pro akční plán EU v oblasti drog pro stejné období.

Účelem strategie je chránit a zlepšovat blahobyt společnosti a jednotlivců, podporovat veřejné zdraví a zvýšit úroveň bezpečnosti a blahobytu obyvatelstva, zahrnující i zvýšení zdravotní gramotnosti. Strategie přistupuje k otázce drog s fakticky podloženým, integrovaným, vyváženým a multidisciplinárním přístupem jak na vnitrostátní, tak i na úrovni EU a mezinárodní. Priority a opatření, která jsou součástí této strategie, mají celkově ovlivnit klíčové aspekty drogové situace v EU do roku 2025.

Cílem je zajistit soudržné, účinné a účelné provádění opatření s vysokou úrovní ochrany lidského zdraví, sociální stability a bezpečnosti, a přispět k lepší informovanosti. Strategie EU je založena na zásadách práva EU a podporuje hodnoty EU, jako je úcta k lidské důstojnosti, svoboda, demokracie, rovnost, solidarita, právní stát a lidská práva. Vychází také z mezinárodního práva, včetně úmluv OSN, a Všeobecné deklarace lidských práv. Strategie sleduje vývoj politiky na mnohostranné úrovni a urychluje její provádění. EU podporuje závěrečný dokument Valného shromáždění OSN a ministerské prohlášení z roku 2019 o posílení opatření k řešení celosvětového problému drog. Respektuje zásady stanovené v Lisabonské smlouvě a zásady subsidiarity a proporcionality. Strategie je v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech a Listinou základních práv EU a zaručuje právo na zdraví pro všechny bez ohledu na věk nebo pohlaví (Rada Evropské Unie, 2022). Evropská unie se zavázala k protidrogové politice, která klade větší důraz na lidská práva, veřejné zdraví a udržitelný rozvoj.

Zásadní význam pro protidrogovou strategii EU má tzv. účinná spolupráce mezi agenturami a také mezinárodní pokyny pro lidská práva a protidrogovou politiku, které zohledňují příslušné pravomoci EU a jednotlivých členských států. Protidrogová strategie EU zohledňuje vývoj politiky na mnohostranné úrovni a přispívá k urychlení jejího provádění. EU podpořila závěrečný dokument UNGASS z roku 2016, který je v tomto ohledu dosud nejkomplexnějším politickým dokumentem přijatým na mezinárodní úrovni. Dokument, který připravila Komise pro omamné látky, obsahuje více než 100 operativních doporučení v sedmi tematických kapitolách zaměřených na snižování poptávky a nabídky, dostupnost kontrolovaných látek pro lékařské a vědecké účely, lidská práva, výzvy a nové trendy, mezinárodní spolupráci a rozvoj (Outcome document of the 2016 United Nations General Assembly Special Session on the World Drug Problem, 2016). EU například na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN o drogách v roce 2016 důrazně podpořila zrušení trestu

smrti za drogové trestné činy (Sánchez-Avilés, 2020). Podporuje ministerské prohlášení přijaté v OSN v roce 2019. V praxi však v rámci EU nedochází k harmonizaci politik v oblasti konopí. Veřejná prohlášení se nepromítla do politik, které by tyto otázky lidských práv zahrnovaly (Initiative Detail | European Citizens' Initiative, 2024).

Drogové úmluvy umožňují určitou flexibilitu v souladu s ústavními principy jednotlivých smluvních států. Ve sledování právní regulace konopí na vnitrostátní úrovni v Evropské unii je zřejmé rozmanité spektrum přístupů, které odrážejí jak mezinárodní dohody OSN, tak i variabilitu povolenou na úrovni jednotlivých členských států (Sánchez-Avilés, 2020). Například v Irsku, Belgii a Lucembursku je konopí zařazeno mezi látky s vysokým potenciálem zneužívání a bez lékařské hodnoty, přičemž vnitrostátní zákony často stanovují specifická kritéria pro držení konopí, což může vést k méně přísným trestům ve srovnání s jinými drogami. Řecko rozlišuje mezi výrobou pro vlastní potřebu a jinými drogami. Podobně ve Španělsku jsou sice drogy klasifikovány v souladu se seznamy OSN, ale tresty za obchodování s látkami považovanými za méně nebezpečné, interpretované jako konopí, jsou nižší. Polsko klasifikuje konopí v souladu s úmluvami OSN a zavádí kategorii pro méně závažné trestné činy, zohledňující povahu látky. V některých zemích může být konopí striktně kategorizováno bez výjimek, ale státní zastupitelství nebo soudní precedent mohou brát v úvahu povahu konkrétního případu při trestním stíhání (EMCDDA, X.).

V posledních 20 letech je obecným trendem ve vnitrostátních právních předpisech v Evropě snižování nebo dokonce rušení trestů odnětí svobody za méně závažné trestné činy držení konopí. V současné době pět členských států EU (Česko, Německo, Lucembursko, Malta a Nizozemsko) a Švýcarsko zavádějí nebo plánují zavést nové přístupy k regulaci nabídky konopí pro rekreační užívání (INCB, 2022).

Je zjevné, že tento trend často odpovídá politickým strategiím, které jsou aktuálně uplatňovány v Uruguayi nebo v některých regionech Spojených států a Kanady a které aplikují přístup legalizace konopí pro rekreační účely v případě dodržení určitých podmínek (Shover & Humphreys, 2019).

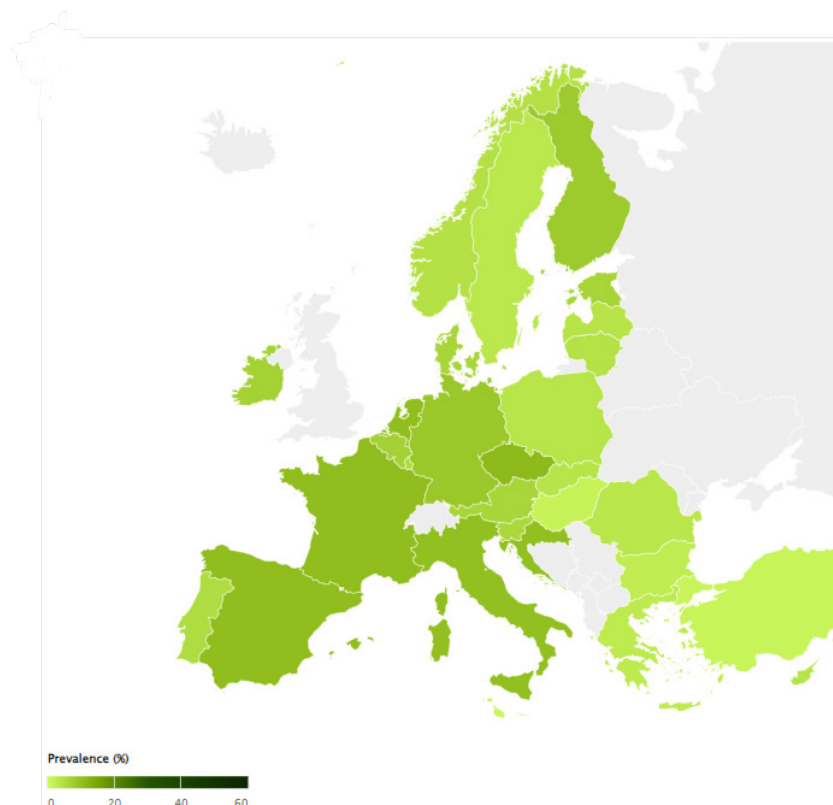
Sánchez-Avilés (2020) argumentuje, že každá diskuse o možných regulačních přístupech začíná objasněním hlavních cílů regulace. Většina politických reforem v této oblasti probíhá na národní a nižší než národní úrovni. Pokud se zaměříme na region EU,

nevyplynuly z dohod nebo harmonizačních iniciativ ~~na úrovni EU~~, ale spíše z přijetí konopných politik a postupů zdola, které se odchyľují od represivních přístupů. Regulace konopí byla v evropských institucích projednávána pouze okrajově. Různorodost evropských protidrogových politik je na jedné straně pozitivním jevem: slouží jako politická laboratoř a odráží přizpůsobení místním podmínkám s ohledem na výzvy související s drogovým trhem. Na druhou stranu by větší shoda EU byla užitečná pro koordinaci politik a mezinárodní angažovanost.

3.1 Drogové trestné činy a data o užívání

Konopí je nejčastěji užívanou nelegální drogou v Evropské unii, přičemž jeho užívání je přibližně pětikrát častější než užívání jiných nelegálních látek (EMCDDA, 2024). Pokud pomineme kofein a další podobně banalizované psychoaktivní látky, je dnes konopí téměř všude v Evropě spolu s alkoholem a tabákem jednou z "velké trojky" psychoaktivních látek. Přestože mezinárodní systém kontroly drog proti němu vyvíjí trvalý tlak, konopí získalo v mnoha částech Evropy pololegální status, alespoň na úrovni uživatele EMCDDA (2023). Obrázek 1 představuje pohled na data o prevalenci užívání konopí v posledním roce v populaci ve věku 15–64 let v mnoha částech Evropy. Barevné odstíny na mapě ukazují procentuální podíl uživatelů konopí, přičemž tmavší odstíny zelené představují vyšší prevalenci.

Obrázek 1- Prevalence užívání konopí v posledním roce v populaci 15–64 let (v %)



Zdroj: European Drug Report (EMDDA, 2023)

Podle zjištění EMCDDA zůstává konopí nejčastěji užívaní nelegální drogou v Evropě. Konopí je široce rozšířenou nelegální drogou v 10 nových členských státech EU, zejména v mezi dospívajícími a mladými dospělými. Evropská zpráva o drogách (2024) ukazuje následující: v posledním roce užilo konopí v populaci mezi 15-64 lety 22,8 milionu osob, což představuje 8 % populace. Celkově během života konopí užilo 85,4 milionu osob, tedy 29,9 % populace. V populaci mladých dospělých ve věku 15-34 let bylo v posledním roce konopí užito 15,1 milionu osob, což představuje 15 % populace. Tato data ukazují, že konopí je v Evropě široce užíváno, přičemž jeho užívání je výrazně vyšší mezi mladými dospělými.

Jak v České republice, tak ve Španělsku, je ve srovnání s ostatními regiony podíl poměrně vysoký: v roce 2020 ho v České republice konzumovalo 22,9 % mladých dospělých (15-34 let), ve Španělsku 19,1 %, zatímco v Polsku 7,8 % nebo v Maďarsku 3,4 % (EMCDDA, 2024).

Na jaře 2021 proběhla ve 30 evropských zemích (21 z EU a 9 mimo EU) třetí vlna *Evropské online studie o drogách*, která se zaměřila na vzorce užívání drog v populaci osob

užívajících drogy. Vstupní kritérium pro účast ve studii splnilo 1 642 respondentů (64,5 %). V posledních 12 měsících užily více než tři čtvrtiny respondentů (76,3 %) konopné látky, přibližně třetina (34,1 %). Další vlna studie bude probíhat v roce 2024 (Chomynová et al., 2022).

Riziko zdravotních problémů spojených s užíváním konopí se zvyšuje při dřívějším zahájení užívání, pravidelném a dlouhodobém užívání nebo při užívání vysokých dávek. Užívání konopí je spojeno s různými tělesnými a duševními problémy. Je potřeba lépe porozumět těmto problémům a najít účinnější způsoby, jak identifikovat a léčit osoby, které hledají pomoc. Konopí tvoří více než třetinu všech případů nástupů do léčby spojených s drogami v Evropě, kde je dostupná široká nabídka intervencí. Běžně je nabízena psychosociální léčba, jako je kognitivně-behaviorální terapie, a roste dostupnost telemedicínských intervencí (eHealth). Evropská zpráva o drogách (2024) dále odhaduje, že v roce 2020 vyhledalo protidrogovou léčbu kvůli problémům souvisejícím s konopím přibližně 97 000 osob.

Je potřeba upozornit také na aktuální jev, kdy výrazně vzrůstá síla konopných produktů, přičemž průměrná síla bylinného konopí se mezi lety 2011 a 2021 zvýšila přibližně o 57 % a konopné pryskyřice téměř o 200 % (EMDDA, 2024). Hodnocení rizik spojených s užíváním konopí je komplikováno rostoucí škálou dostupných produktů, včetně konzumovatelných výrobků, různých vapovacích technologií, z nichž některé obsahují více než 90 % THC, vysoce potentních konopných produktů a derivátů konopí. Tato rozmanitost může vést k problémům, které nejsou dostatečně prozkoumány, což vyžaduje další výzkum a případně i regulaci.

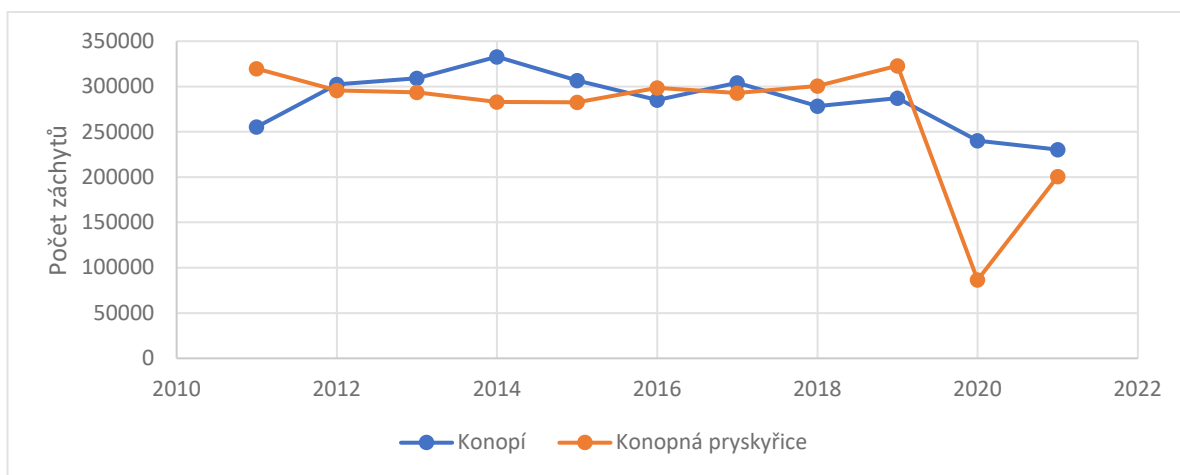
3.2 Nelegální trh s konopím v Evropské unii

Hodnota nelegálního maloobchodního trhu s konopím v EU se odhaduje na 11,4 miliardy EUR ročně. Rostlinné konopí tvoří přibližně 77 % hodnoty tohoto trhu, zatímco konopná pryskyřice přibližně 23 %. V roce 2021 bylo v EU zabaveno rekordní množství konopí, a to 816 tun konopné pryskyřice a 256 tun rostlinného konopí, což svědčí o jeho široké dostupnosti (Portal, 2024). V roce 2020 bylo zaznamenáno přibližně 93 000 trestných činů spojených s konopím, což představovalo více než polovinu drogových trestných činů (EMCDDA, 2023).

Množství zabaveného rostlinného konopí a konopné pryskyřice v EU dosáhlo v roce 2021 nejvyšší hodnoty za poslední desetiletí. Přestože Maroko zůstává hlavním dodavatelem konopné pryskyřice do Evropy, objevují se známky rostoucí produkce v rámci EU. Většina rostlinného konopí zjištěného v EU se pěstuje v na území regionu, přičemž mezi významné zdroje patří země západního Balkánu a Španělsko. V roce 2021 představovalo samotné Španělsko 75 % všech zabavených rostlin konopí a slouží jako hlavní vstupní bod pro konopnou pryskyřici z Maroka (EMCDDA, 2024).

V Evropské Unii počet trestných činů v oblasti zásobování zůstal od roku 2020 do roku 2021 relativně stabilní. Jak uvádí Evropská zpráva o věcech drog z roku 2023, v roce 2021 bylo v Evropské unii nahlášeno přibližně 566 000 trestných činů spojených s užíváním nebo držením konopí (555 000 v roce 2020) a 100 000 trestných činů spojených s jeho nabídkou (99 000 v roce 2020).

Graf 1 - Vývoj počtu záchytů konopné pryskyřice a rostlinného konopí v EU v letech 2011-2021



Zdroj: The European Drug Report 2023: Trends and Developments (EMCDDA, 2024)

Tento graf poskytuje přehled o trendech v počtu záchytů dvou typů konopných produktů v EU od roku 2011 do roku 2021. Modrá linie reprezentuje počet záchytů rostlinného konopí, zatímco oranžová linie zobrazuje počet záchytů konopné pryskyřice. V průběhu sledovaného období se počet záchytů rostlinného konopí pohyboval mezi 250 000 a 350 000, s vrcholy v letech 2014 a 2017. Počet záchytů konopné pryskyřice vykazoval podobné trendy, avšak v roce 2020 došlo k výraznému poklesu, který byl následován nárůstem v roce 2021. Rok 2020

byl specifický výrazným poklesem záhytů konopné pryskyřice, což mohlo být ovlivněno různými faktory, včetně pandemie COVID-19. Zvýšení v roce 2021 naznačuje možné dočasné změny v distribučních kanálech nebo kontrolních opatřeních.

4. Metodologický rámec výzkumu

Práce bude vypracována pomocí analytické metody se zaměřením na kvalitativní obsahovou analýzu. Analýza bude zahrnovat rozdělení komplexních informací na jednodušší části, které mezi sebou poté porovná. Tento přístup mi umožní podrobně prozkoumat jednotlivé aspekty regulace konopí v obou zemích a zároveň identifikovat širší vzorce a trendy (ZDROJ). Na základě analýzy jednotlivých částí vytvořím komplexní obraz regulace konopí v obou zemích. Identifikuji klíčové rozdíly a podobnosti, které budou sloužit jako základ pro srovnávací analýzu (Cruceanu, 2019).

K hodnocení přístupů obou států v rámci mého výzkumu konopné využiji analýzu sekundárních dat. Data pro tuto srovnávací analýzu jsou texty právních předpisů, vládní zprávy a právní databáze. Tyto zdroje jsou volně přístupné na oficiálních stránkách vlád, příslušných ministerstev či evropských agentur, které poskytují expertní podporu v různých oblastech, jako jsou drogové politiky. Právní předpisy jsou dostupné v právních databázích, v ČR se jedná o online databázi Zakonyprolidi.cz aktuální platné právní normy pro Španělsko budou čerpány z internetových stránek oficiálního státního věstníku Španělska, který se nazývá *Boletín Oficial del Estado* (BOE). V něm jsou zveřejňovány všechny právní předpisy, včetně zákonů, královských dekretů, ministerských nařízení, soudních rozhodnutí a dalších oficiálních dokumentů. Dále využiji webové portály Evropské komise a Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti a veřejně nepublikovaný dokument poskytnutý pracovníci Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, který obsahuje návrh nového zákona pro regulaci konopí v ČR. Zahrnuta budou data z výročních zpráv monitorovacích středisek s informacemi ohledně prosazování práva a monitorování trendů v užívání.

Pro doplnění kontextu a hlubší pochopení studovaného tématu budou zahrnuty také zdroje sekundární. Pro doplňující informace mohou být použity články a publikace dostupné v akademických databázích jako je EBSCO, Scopus, Web of Science nebo Google Scholar. Vyhledávat budu na základě klíčových slov stanovených pro tuto práci, a to jak v českém, tak anglickém a španělském jazyce. Pro doplnění kontextu a aktuální politické situace budou do práce zahrnuty novinové články z elektronických periodik.

Odpovědi na výzkumné otázky budou zpracovány individuálně pro každou zemi formou případové studie. Byly stanoveny následující okruhy témat, které budu mezi jednotlivými zeměmi porovnávat: historický kontext regulace konopí od 20. století, aktuální právní rámec a regulační orgány, data týkající vymáhání trestního práva a trendů v užívání konopí v obecné populaci. Samostatným okruhem bude tvořit podkapitola věnovaná aktuálnímu politickému diskurzu v oblasti regulace konopí. Srovnávací analýza těchto aspektů poskytne ucelený pohled na rozdíly a podobnosti v přístupech k regulaci konopí mezi oběma zeměmi. Tímto kombinovaným přístupem získám širší pohled na politiky regulace konopí v České republice a ve Španělsku, což mi umožní komplexní analýzu jejich přístupů k této problematice. Právo v praxi se může velmi lišit od práva v knihách. Při srovnávání politik regulujících konopí v České republice a ve Španělsku je třeba vzít v úvahu několik faktorů. Srovnávací metoda je užitečná pro pochopení procesů a výsledků, ale hlavním problémem zůstává, jak zobecnit a aplikovat zjištění ze společných a odlišných prvků mezi analyzovanými jednotkami (Vodáková & Linhart, 2018).

Výsledky této analýzy by měly přispět k lepšímu porozumění rozdílů a podobností v politikách regulace konopí a v budoucnu mohou sloužit jako podklad pro diskuse týkající se tvorby efektivních a vyvážených politik regulace konopí, včetně možných reforem legislativy a zavádění nových regulačních přístupů.

4.1 Cíl práce

Práce porovná legislativní rámec dvou států Evropské Unie, a to České republiky a Španělska. Cílem této práce je analyzovat a porovnat historické a sociální faktory, které ovlivnily vývoj politiky regulace konopí a pochopit, jak tyto faktory formovaly současné legislativní rámce. U jednotlivých států budou popsány právní úpravy v oblasti držení a užívání konopí, s důrazem na rozdíly v dekriminizaci, regulaci a vymáhání práva. Obě země čekají na významné legislativní změny týkající se konopí. Tato odměna mohou ovlivnit jejich regulační přístupy. Dílčím cílem práce je zhodnocení možného směru budoucího vývoje politik regulace konopí v obou zemích, včetně návrhů legislativních změn.

4.2 Výzkumné otázky

1. Jaké historické a sociální faktory ovlivnily vývoj politiky regulace konopí v České republice a Španělsku?
2. Jak vypadá aktuální národní protidrogová politika v České republice a ve Španělsku?
3. Jak se liší právní úprava v oblasti držení a užívání konopí v České republice a ve Španělsku?
4. Jaké jsou možné směry budoucího vývoje politik regulace konopí v České republice a Španělsku?

4.3 Etické aspekty výzkumu

Etika je pro výzkum důležitá, protože zajišťuje odpovědnost a důvěryhodnost výsledků. Právní úpravy a informace potřebné pro tuto práci budou legálně získány z veřejně dostupných zdrojů a pečlivě analyzovány a zpracovány. Všechny použité zdroje budou řádně citovány a bude dodržen doporučený citační postup APA 7th. Během provádění výzkumu budu dbát na zachování objektivitu a nezávislosti při interpretaci dat. Během výběru a následného zpracování dat je důležité udržet objektivní odstup. Své vlastní poznatky a interpretaci zjištěných informací prezentuji v kapitole Diskuze a závěry, kde svou práci porovnávám se zjištěními dalších autorů.

Psaní výzkumu o regulaci konopí pro rekreační účely může vyvolat řadu etických dilemat. Při vypracování je důležité respektovat místní a mezinárodní zákonů týkajících. Publikace výzkumu nesmí podněcovat k nelegálním aktivitám, měla by mít daný účel a cíl. Souhlas s vypracováním této diplomové práce vydala dne 6. září 2023 Etická komise pro posuzování studentských závěrečných prací Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze. Tento výzkum byl vypracován jako kvalifikační práce NMgr. studia Adiktologie a není nikým sponzorován.

5. Česká republika – případová studie politiky konopí

Česká politika v oblasti závislostí je považována za moderní integrovanou politiku, která zahrnuje legální a nelegální návykové látkami. S postupnou integrací různých politik přešlo od pojmu „protidrogová politika“ k termínu „politika v oblasti závislostí“. Tento nový termín lépe vystihuje komplexní přístup k návykovým látkám a behaviorálním závislostem. Zahrnuje základní pilíře, jako jsou regulace trhu, snižování nabídky a represivní opatření, ale také dlouhodobě důležité oblasti prevence, minimalizace škod a rizik, léčby a resocializace (Horáčková et al., 2022). Aktivity v oblasti regulace konopí lze interpretovat, že se země snaží vyvážit ochranu veřejného zdraví s potřebou respektovat osobní svobody a lidská práva.

Historický kontext regulace konopí odráží přístup, který se vyvíjel s důrazem na snižování škod a dekriminlizaci držení konopí pro vlastní potřebu, což bylo ovlivněno jak mezinárodními úmluvami, tak místními potřebami a prioritami. Po pádu sovětského režimu v roce 1989 se Česká republika, na rozdíl od jiných států bývalého sovětského bloku, vydala cestou snižování škod namísto přísné prohibice (Horáčková et al., 2022). Vývoj regulace bude podrobněji popsán v následující podkapitole.

Díky flexibilnímu právnímu systému a nízkým trestům panuje kolem legality konopí mnoho mýtů. Někteří se mylně domnívají, že užívání konopí není trestné a že je povoleno pěstovat až pět rostlin (Médium, 2023). V následujících podkapitolách budou tyto informace upřesněny a bude představen právní rámec regulace konopí.

Nejčastěji užitou nelegální drogou mezi dospělými v ČR jsou konopné látky. Dle výsledků projektu Národní psychedelický výzkum realizovaný Národním ústavem duševního zdraví v letech 2019–2021 zjistil, že 94,4 % respondentů uvedlo zkušenost s konopím alespoň jednou v životě. Tento vysoký podíl uživatelů poukazuje na skutečnost, že konopí je v české společnosti široce akceptováno a rozšířeno, což zvyšuje potřebu přehodnotit současnou drogovou politiku (Chomynová et al., 2024).

V posledních letech Česká republika podnikla významné kroky k modernizaci a racionalizaci své politiky regulace konopí. Aktivní je v tomto ohledu zejména politická iniciativa Pirátů. Pirátská strana se aktivně zasazuje o legalizaci a regulaci konopí. Od září 2022 se konají pracovní setkání zaměřená na téma dekriminlizace drogové politiky v České

republice. Hlavním cílem těchto setkání je diskutovat možnosti zmírnění trestní represe pro určité formy nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami (OPL), kam spadá i konopí. Hlavními tématy diskuzí jsou trestný čin šíření toxikomanie (§ 287 TZ), otázky spojené s pěstováním konopí pro vlastní potřebu a jeho následné zpracování pro osobní užití (Chomynová et al., 2024).

Hlavním dokumentem pro politiku v oblasti závislostí v České republice je *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním*, aktuálně je platná strategie pro období 2019–2027. Tato strategie je prováděna pomocí akčních plánů, které jsou aktualizovány každé tři roky a zahrnují všechny aspekty politiky proti závislostem. Akční plány jsou založeny na vědeckých důkazech, stanovují realistické a finančně dostupné cíle, a určují konkrétní opatření a časový harmonogram pro jejich implementaci. Tyto plány také stanoví indikátory pro měření úspěšnosti politiky, což umožňuje sledování a hodnocení dosažených výsledků. V kontextu konopí se tyto plány zaměřují na regulaci jeho užívání, minimalizaci rizik spojených s jeho konzumací a zajištění informovanosti veřejnosti o možných důsledcích. Aktuálně je platný *Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023–2025*, který stanovuje prioritní témata politiky v oblasti závislostí pro období 2023–2025. Plnění opatření akčního plánu koordinuje sekretariát Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí ve spolupráci s národním koordinátorem pro protidrogovou politiku (Černíková et al., 2023). Dokument odkazuje na mezinárodní doporučení a osvědčené postupy pro odpovědnou legální regulaci konopí, čerpající ze zkušeností Uruguaye, Kanady a některých amerických států. Plán zahrnuje diskuse o možných legislativních změnách založených na vědeckých důkazech, které mají za cíl udržet veřejné zdraví, minimalizovat škody a rizika a vyvážit politiku závislostí. Očekává se, že regulace konopí přinese významné daňové příjmy a omezí výskyt nelegálního trhu.

Černíková et al. (2023) popisují národní politiku jako snažící se o vyvážený přístup mezi regulací nabídky a snížením poptávky prostřednictvím preventivních a terapeutických intervencí. To má za cíl vyhnout se negativním důsledkům a společenským nákladům spojeným s extrémními modely regulace (prohibice nebo volný trh). Stávající *Akční plán v politice závislostí na období 2023–2025* klade zvláštní důraz na omezení přístupu ke konopí pro osoby mladší 18 let, regulaci reklamy na konopí a kontrolu jeho výroby a dodávek. Plán předpokládá potřebu zvýšených finančních zdrojů na podporu léčebných programů a snižování

škod spojených s užíváním konopí. Odhadované dodatečné financování je kolem 200 milionů Kč, s ohledem na specifika návrhu regulace.

5.1 Historický kontext

Česká republika má dlouhou historii používání konopí, které sahá až do středověku, kdy bylo konopí využíváno hlavně pro své průmyslové a léčebné vlastnosti. Po druhé světové válce a během komunistického režimu bylo konopí, stejně jako v jiných zemích východního bloku, přísně regulováno a jeho užívání bylo potlačováno

Historická analýza politiky regulace návykových látek v českých zemích ukazuje, že první významné kroky v této oblasti sahají do období rakousko-uherské monarchie v polovině 19. století. Tehdy kdy byl vydán zákon 117/1852 ř.z., který se zaměřoval na zločiny, přečiny a přestupky. Tento zákon se zaměřoval na aspekt distribuce. Zákon zaměřený na potírání určitých drogových trestných činů se zabýval řešením otázek týkajících se léčiv a jedů v oblasti živnostenského podnikání. Podávání drogy, konkrétně odvaru makovic, bylo trestné. Specificky se zabýval problémy jako nedbalost při skladování jedů nebo neoprávněný prodej léčebných přípravků. Trest hrozil v případě těžkého poškození nebo úmrtí v důsledku podávání této látky. Tato právní úprava se zachovala až do 30. let 20. století, kdy se tehdy nově vzniklé Československo (později ČSSR) se účastnilo podepisování mezinárodních úmluv vyjednaných pod záštitou OSN.

Po vzniku První republiky se legislativa začala měnit díky novým mezinárodním aktivitám. První mezinárodní dohodou o regulaci drog se stala Mezinárodní opiová konvence z roku 1912, jejímž cílem bylo potlačení výroby, prodeje a užívání opia, morfia, kokainu a dalších psychoaktivních látek včetně konopí. V Československu byla tato smlouva implementována roku 1923 prostřednictvím zákona č. 128/1923 Sb. o provádění Mezinárodní opiové konvence, k němuž bylo vydáno vládní nařízení č. 147/1925 Sb.

Další významnou mezinárodní dohodou ovlivňující legislativu První republiky byla Mezinárodní opiová úmluva z roku 1925, která byla v Československu přijata roku 1927 zákonem č. 147/1927 Sb. a doprovázena vyhláškou č. 21/1928 Sb. o omamných látkách. Tato vyhláška zařadila mezi omamné látky také indické konopí a jeho deriváty. K implementaci samotné Mezinárodní opiové úmluvy sloužilo vládní nařízení č. 37/1929 Sb.

Na tyto mezinárodní dohody navazovaly vnitrostátní prováděcí předpisy, které rozšiřovaly katalog omamných látek a připomínaly dnešní zákon o návykových látkách č. 167/1998 Sb. Následně byla přijata Úmluva o omezení výroby a distribuce omamných látek z roku 1931, která byla za První republiky ratifikována zákonem č. 173/1933 Sb., a Úmluva o potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami z roku 1936. Vrcholným bodem prvorepublikového právního rámce byl Opiový zákon č. 29/1938 Sb., který implementoval Mezinárodní opiovou úmluvu a Úmluvu o omezení výroby a distribuce omamných látek (Adiktologie Supplementum, 2021).

V 50. letech 20. století došlo k nahrazení tehdejší trestněprávní úpravy novým trestním kodexem, a to zákonem č. 140/1961 Sb., známým jako Trestní zákon. Seznam omamných a psychotropních látek nebyl přímo zahrnut v trestním zákoně, ale byl vytvořen prostřednictvím zvláštních předpisů. Konkrétně šlo o vyhlášku Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva spravedlnosti č. 57/1967 Sb., která prováděla vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Tento předpis nahradil předchozí seznamy, které byly vytvořeny v návaznosti na zákon č. 86/1950 Sb., a nově zahrnul konopí v obecné podobě – "konopí a pryskyřice z konopí." Předpis zůstal účinný až do 1. ledna 1989, kdy byl nahrazen nařízením vlády č. 192/1988 Sb. o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví. Co se týče konopí, právní úprava zůstala totožná.

V druhé polovině 20. století, na počátku 60. let došlo k implementaci Jednotné úmluvy OSN o omamných látkách z roku 1916, která byla v Československu vyhlášena pod zákonem č. 47/1965 sb. Dalším důležitým legislativním krokem bylo přijetí mezinárodní Úmluvy o psychotropních látkách z Vídně roku 1971, která byla v ČSSR vyhlášena pod zákonem č. 62/1982 Sb.

V 90. letech, po pádu komunismu a rozdělení Československa, se česká drogová politika významně změnila. Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, byla přijata jako sdělení č. 462/1991 Sb. V roce 1993 byl přijat nový trestní zákoník, který zavedl přísnější postihy za výrobu a distribuci drog, ale také umožnil léčbu závislých jako alternativu k trestu. Od 90. let 20. století byl v České republice prosazován vyvážený přístup k drogové politice, přičemž koncepční dokumenty zahrnovaly mechanismy na podporu veřejného zdraví a kladly na něj důraz, politika se

zabývala také aspektem prevence, což ji odlišovalo od ostatních zemí bývalého sovětského bloku (Horáčková et al., 2022).

V průběhu 90. let začala ČR intenzivněji harmonizovat svou legislativu s evropskými a mezinárodními standardy. Přijetí nového zákona o návykových látkách č. 167/1998 Sb. představovalo v této oblasti důležitý milník. Tento zákon reflektoval aktuální poznatky a potřeby moderní společnosti v oblasti regulace návykových látek a zahrnoval širokou škálu omamných a psychotropních látek, včetně jejich kontroly, prevence a léčby závislostí. Tyto změny zahrnovaly rozšíření, upřesnění a diferenciaci skutkových podstat podle závažnosti určitých jednání a jejich dopadu na společnost. V roce 2010 došlo k výrazné změně. Dekriminalizace umožnila držení až 15 g konopí. Dekriminalizace konopí platí do dnes, ale právní úprava se od roku 2010 změnila, což bude popsáno v kapitole o aktuálním kontextu regulace konopí. Došlo také k rozšíření zákona o nové drogové delikty a zpřísnění sankcí za definované trestné činy. V roce 2011 byla zavedena možnost udělování pokut na místě za užívání drog. I po této legislativní změně nedošlo k výraznému zhoršení drogové situace v zemi (Úřad vlády, 2013).

5.2 Právní rámec a drogová kriminalita

V této kapitole navážu na předchozí text a popíšu aktuální podobu regulace konopí. Drogová kriminalita v České republice se dělí na primární a sekundární drogovou kriminalitu. Primární drogová kriminalita zahrnuje případy přímo spojené s omamnými a psychotropními látkami (OPL), prekursory a jedy.

Důležitým aspektem protidrogové politiky v České republice je i zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, který doplňuje právní rámec o opatření zaměřená na prevenci a minimalizaci škod způsobených užíváním návykových látek. Tento zákon zahrnuje opatření na ochranu veřejného zdraví a snižování negativních dopadů užívání konopí na jednotlivce i společnost. Dalším důležitým zákonem pro nakládání s OPL je zákon č. 67/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (dále jen „ZoNL“). Zásadní úlohu v regulaci konopí je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), protože definuje právní rámec, který upravuje vymáhání práva týkající se pěstování, držení, distribuce a užívání konopí.

Podle zákona č. 167/1998 Sb. je neoprávněné přechovávání množství jakékoliv drogy pro vlastní potřebu. V případě držení drogy pro vlastní potřebu v malém množství se jedná o přešupek, v případě držení drog pro vlastní potřebu v množství větším, než malém se jedná o trestný čin. Množství větší než malé není v současné době žádnou právní normou výslovně upraveno. V důsledku rozhodnutí Ústavního soudu došlo s účinností od 26. května 2021 k částečnému zrušení ustanovení § 289 odst. 3 TZ, které zmocňovalo vládu k přesnému definování pojmu „množství větší než malé“, pokud jde o pěstování OPL pro vlastní potřebu podle ustanovení § 285 TZ. Tímto rozhodnutím byl také zrušen § 2 a příloha č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., které určovalo, které rostliny nebo houby obsahují OPL a jaké je jejich „množství větší než malé“ ve smyslu trestního zákoníku (Ústavní soud, 2021). Je třeba rozlišovat mezi termíny množství větší než malé pro účely pěstování a pro účely držení. Byla zde dvě nařízení, která byla částečně zrušena. Nejvyšší soud ve svém stanovisku vymezuje pouze množství větší než malé pro účely držení pro vlastní potřebu. Počet rostlin pro účely pěstování není v současné době stanoven vůbec. Množství menší než malé je definováno jako pět rostlin.

To mělo za cíl zvýšit flexibilitu a přizpůsobení se aktuálním podmínkám a potřebám společnosti. Nejvyšší soud České republiky vydal stanovisko, ve kterém upřesnil, co se považuje za „množství větší než malé“. Tato interpretace má zásadní vliv na posuzování konkrétních případů držení drog a souvisejících trestních činů.

Užívání drog může vést k právnímu postihu pouze dochází-li k užití drogy v situacích, kdy do zákon zakazuje, např. v souvislosti s řízením motorových vozidel, v zaměstnání apod. Současný trestní zákoník představuje určitý paradox v oblasti regulace nedovoleného pěstování rostlin konopí. Právní úprava trestného činu nedovoleného pěstování podle § 285 TZ v zásadě zachovává trestnost pěstování (a tím i držení) všech druhů rostlin a hub obsahujících omamné a psychotropní látky, a to jak pro vlastní potřebu, tak pro jiného. Nicméně, v privilegované skutkové podstatě tohoto trestného činu podle § 285 dochází ke zmírnění trestního postihu pro samozásobitele, tedy osoby, které si konopí, houby či jiné rostliny obsahující omamné a psychotropní látky pěstují sami pro svou vlastní spotřebu. Tento přístup má za cíl odlišit trestní postih těchto samozásobitelů od osob, které se pěstováním těchto rostlin zabývají komerčně s cílem dosažení zisku.

Na jedné straně zavádí privilegovanou skutkovou podstatu pro samozásobitele, čímž umožňuje mírnější trestní postih pro osoby, které pěstují konopí pro vlastní spotřebu. Na druhé straně však tato právní úprava omezuje praktickou aplikaci tím, že trestní postih nastupuje v okamžiku sklizně a následného zpracování rostliny, a to bez ohledu na to, zda je tato činnost prováděna pro osobní potřebu nebo pro jiného. Tím dochází k situaci, kdy samotné pěstování konopí sice může být tolerováno, avšak jakýkoli další krok směřující k jeho využití vede k přísnému trestnímu postihu dle § 283 TZ. Tento přístup vyvolává otázky ohledně účelnosti a smyslu takové právní úpravy, neboť privilegium pro samozásobitele ztrácí svou praktickou hodnotu, pokud vypěstovanou rostlinu nelze legálně sklídit a použít.

Co se týče distribuce drog, šíření toxikomanie je jedním z tzv. drogových trestných činů zakotvených v § 287 TZ, jehož účelem je ochrana společnosti proti možnému ohrožení.

Prodej drog je trestný podle § 283 TZ. Trestní sazba za prodej drog činí 1 až 5 let trestu odnětí svobody, v závislosti na okolnostech případu. Za přitěžující okolnosti, jako je prodej drog osobám mladším 15 let nebo prodej ve větším rozsahu osobám mladším 18 let, může být trestní sazba zvýšena na 2 až 10 let odnětí svobody. Soud může uložit i jiný trest než nepodmíněný trest odnětí svobody, například podmíněný trest, veřejně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz činnosti nebo soudně nařízenou léčbu.

5.3 Regulační orgány

Realizaci a koordinaci politiky v oblasti závislostí na národní i místní úrovni upravuje zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (ZOZNL). ZOZNL vyžaduje, aby vláda každých deset let přijala národní strategii protidrogové politiky. Dle tohoto nařízení může vláda vytvořit poradní orgán pro protidrogovou politiku a jmenovat národního koordinátora pro tuto politiku.

Odpovědnost za tvorbu a naplňování národní protidrogové politiky nese vláda České republiky. Hlavním poradním orgánem vlády v této oblasti je *Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí (RVKPZ)*, která byla zřízena v souladu s § 28 odst. 3 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek a o změně dalších zákonů. Tento orgán dříve známý jako Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), je stálým poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády v oblasti

integrované protidrogové politiky, respektive politiky v oblasti závislostí. RVKPZ se zaměřuje na koordinaci a implementaci národní protidrogové politiky, přičemž zahrnuje čtyři hlavní pilíře: prevenci, léčbu, snižování škod a potírání nabídky drog (*Politika V Oblasti Závislostí | Vláda ČR, n.d.*).

Hlavními koncepčními dokumenty v oblasti závislostí v České republice jsou *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním* a na ni navazující *akční plány*. Podrobnosti o těchto dokumentech naleznete v sekci Národní strategie a akční plány. Informace o aktuální situaci v oblasti závislostí jsou dostupné v *Souhrnné zprávě o závislostech v České republice* a v tematických zprávách věnovaných jednotlivým oblastem.

Klíčovou roli v regulaci konopí zastává i *Ministerstvo zdravotnictví*. Je zodpovědné za tvorbu a implementaci politik a předpisů týkajících se konopí, včetně jeho lékařského a rekreačního užívání. Ministerstvo zdravotnictví připravuje a předkládá zákony a vyhlášky týkající se konopí. To zahrnuje regulaci pěstování, distribuce, prodeje a užívání konopí. Vypracovává a aktualizuje seznamy kontrolovaných látek, včetně konopí a jeho derivátů. Ministerstvo zdravotnictví stanovuje podmínky pro pěstování a distribuci lékařského konopí. Zajišťuje, aby bylo dostupné pro pacienty, kteří jej potřebují k léčbě. Uděluje licence pro pěstování lékařského konopí a monitoruje jejich dodržování. Provádí inspekce u držitelů licencí na pěstování a distribuci konopí, aby zajistilo dodržování stanovených předpisů. Spolupracuje s dalšími státními orgány, jako je *Státní ústav pro kontrolu léčiv* (SÚKL), při kontrolách pěstování a distribuce konopí. SÚKL vede registr léčivých přípravků obsahujících konopí a dohlíží na jejich správné použití v rámci léčebných postupů. K pěstování konopí je potřeba licence, kterou uděluje SÚKL na základě zadávacího řízení podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

Na regulaci konopí se podílí také Ministerstvo vnitra, které prostřednictvím *Policie ČR* dohlíží na dodržování zákonů týkajících se nelegálního pěstování, distribuce a užívání konopí. Úkolem policie je také účast a spolupráce s dalšími orgány na prevenci drogové kriminality a na boji proti nelegálním aktivitám spojeným s konopím.

Dovoz a vývoz konopí a konopných produktů kontroluje *Celní správa*, jejíž zodpovědností je zajistit, že veškeré mezinárodní pohyby těchto látek jsou v souladu s národními a mezinárodními předpisy. Aktivně se podílí na boji proti pašování konopí a dalších omamných látek.

Svou roli v regulaci konopí má také *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* (SZPI), která kontroluje výrobky obsahující konopí, jako jsou potraviny, doplňky stravy a kosmetické produkty, aby zajistila jejich bezpečnost a shodu s legislativou. Dále monitoruje pěstování technického konopí, které je legální pro průmyslové a zemědělské účely, aby zajistila dodržování stanovených limitů obsahu THC

Toto ministerstvo spravuje agendu spojenou s problematikou drog prostřednictvím Odboru OSN a Odboru vnitřního trhu a sektorových politik. Spolupracuje se Stálou misí ČR při OSN a s EU.

Expertní skupina pro přípravu rámcového návrhu k regulaci trhu s konopím byla založena v roce 2022 byla předsedou vlády České republiky založena *Expertní skupina pro přípravu rámcového návrhu k regulaci trhu s konopím*. Předsedou skupiny je národní protidrogový koordinátor Mgr. Jindřich Vobořil a dalšími členy jsou zástupci ministerstev, akademické obce, profesních a patientských organizací Tento krok je součástí širšího úsilí o reformu konopné politiky v České republice. Skupina se zaměřuje na vědecky podložený přístup, který respektuje veřejné zdraví a bezpečnost. Sdružuje všechny aktéry na poli konopí, ať už se jedná o podnikatelské subjekty, patientské spolky či zástupce laické veřejnosti za účelem podpory a prosazování racionální regulace konopí (Addiction Policy, n.d.).

5.4 Aktuální kontext regulace konopí

Jak již bylo v práci zmíněno, vývoj právní regulace v oblasti návykových látek ke navrhnutí v Akčním plánu politiky v oblasti závislostí 2023-2025. Jedním z hlavních bodů bylo zavedení přísně regulovaného trhu s konopím. Tento zákon připravil národní protidrogový koordinátor Mgr. Jindřich Vobořil společně s experty z pracovní skupiny a Pirátskou stranou. Původně měla norma zahrnovat zdanění, pravidla pro legální pěstování, fungování konopných klubů, licencovaný prodej a vývoz. Dle výsledků politické debaty v květnu 2024 se zdá, že zůstane povoleno pouze samopěstování. I tento bod však vyvolává výhrady mezi lidovci, kteří volají po velmi přísné definici povoleného množství kyttek i sklizeného množství (České noviny, 2024).

Národní ekonomická rada vlády (NERV) opakovaně doporučuje zavedení regulovaného trhu s konopím. Podle jejich dřívějších odhadů by stát mohl při konzervativním

odhadu získat 2,5 miliardy korun ročně z DPH a spotřební daně, a další příjmy by plynuly z daní z příjmů zaměstnanců a z licencí (České noviny, 2024).

Od září 2022 probíhají pracovní setkání k tématu Dekriminalizace drogové politiky v České republice, jejichž cílem je diskuze nad možnostmi zmírnění trestní represe vybraných forem nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami (OPL). Diskutovány jsou zejména vybrané skutkové podstaty drogových trestných činů a jejich společenská nebezpečnost, změny dalších ustanovení trestního zákoníku (TZ) upravující ukládání trestů a výši trestních sazeb a mezinárodněprávní přesah trestání nedovoleného nakládání s OPL. Tematicky se diskuze zaměřují především na oblast trestného činu šíření toxikomanie (§ 287 TZ), řešení pěstování konopí pro vlastní potřebu a jeho další zpracování pro vlastní potřebu

Vobořil v rozhovoru pro online zpravodajské medium Aktualne.cz uvedl: "*Měli bychom nejdříve vytvořit model regulace, který bude přísný, bude zaměřen primárně na prevenci, nikoliv na komerci. Ať si na tom udělají radši byznys malí čeští zemědělci než velké alkoholové firmy.*" (Kain, 2023).

Co se týče iniciativy politických stran, je potřeba zmínit aktivity Pirátské strany, která má v dlouhodobém programu kapitolu nazvanou Psychotropní látky. Legalizace, regulace a zdanění konopí jsou Pirátskou stranou navrhovány již od r. 2017. Pirátská strana je svou iniciativou ale spíše výjimkou. Politiku v oblasti závislostí v politické strany se ve svých programech tomuto tématu spíše vyhýbají. Piráti jako jediná strana navrhuje legalizaci marihuany pro rekreační užití dospělými (Běláčková et al., 2023).

Česká pirátská strana v r. 2022 ve spolupráci se skupinou ekonomů, právníků, adiktologů a expertů na veřejnou politiku zpracovala analýzu s názvem *Regulace trhu s konopím: Dopadová studie* (Běláčková et al., 2023). Regulace konopí by měla mnoho výhod, včetně: přísného omezení přístupu ke konopí pro rizikové skupiny, jako jsou mladiství a omezení nelegálního trhu a organizovaného zločinu spojeného s nelegální výrobou a distribucí konopí. Právní reforma by také vedla k zastavení zbytečné kriminalizace obyčejných lidí, zejména seniorů, kteří pěstují konopí pro osobní potřebu, což by umožnilo policii zaměřit se na závažnější trestné činy. Z ekonomického hlediska je nutné zmínit pozitivní dopad na rozpočet, který je v opatrnější variantě odhadován až na s odhady přínosu až 2 miliardy korun ročně, nebo až 5 miliard, pokud by byl zahrnut prodej konopných produktů (Běláčková et al., 2023).

V médiích bylo téma konopí často představováno jako „legalizace konopí“, přestože návrh právní úpravy, od ledna 2023 připravovaný Expertní pracovní skupinou pro přípravu rámcového návrhu k regulaci trhu s konopím, takový pojem nezavádí. Návrh připravený expertní skupinou byl projednán v rámci vládní koalice, proti záměru se však postavila koaliční strana KDU-ČSL (Echo24, 2024).

Během předsednictví v Radě EU v září 2022 byla na mezinárodním setkání národních protidrogových koordinátorů zemí EU diskutována regulace trhu s konopím. Diskuse o regulaci konopí pokračují na politické úrovni i ve veřejném prostoru. Vláda a expertní skupina pracují na finalizaci legislativních návrhů, které by mohly být předloženy v blízké budoucnosti. Téma regulace konopí je stále aktuální a vyžaduje další politickou i odbornou debatu.

5.3.1 Současný návrh na změnu zákona regulující konopí

Dne 10. ledna 2024 představil Národní koordinátor pro protidrogovou politiku představitel skupině paragrafové znění zákona (pracovní verzi). Návrh se zabývá tématem dekriminlizace držení malého množství konopí pro osobní potřebu, pěstování omezeného počtu rostlin konopí pro vlastní užívání, kolektivní pěstování konopí v rámci konopných spolků (tzv. delegované samopěstování) a nakládání s návykovými látkami v rámci výzkumných. Na návrhu spolupracoval s Pirátskou stranou, kteří při tvorbě návrhu reflektovaly dohodu koaličních stran (Echo24.cz, 2024).

Návrh zákona představil několik klíčových změn. Počítal s navýšením množství pro osobní potřebu, které nesmí přesáhnout 1500 gramů sušiny konopí s obsahem 10 % THC pro vlastní potřebu v rámci obydlí a 30 gramů pro vlastní osobu, Vymezuje možnosti pěstování pro vlastní spotřebu, což bylo podmíněno držením průkazu vydaného příslušným úřadem a dodržení vhodných bezpečnostních opatření, jednou z podmínek je stanovení rozměru pěstební plochy, které nesmí být větší než 3 metry čtvereční. Návrh počítal se vznikem *konopných sociálních klubů* (KSK), které by registrovaným členům nabízely možnost pěstovat pro další členy klubu. Klub by dle návrhu mohl mít až 500 registrovaných členů, podmínkou pro vstup by byla plnoletost. Rozloha pěstební plochy je omezená a nesmí přesáhnout trojnásobek počtu registrovaných členů. Pro činnost spolku je potřeba povolení k nakládání s rostlinami konopí, konopím a rozmnožovacím materiálem. Toto povolení se vydává na dobu

nejvýše 7 let a není převeditelné na jinou osobu. Povolení vydává Úřad vlády České republiky, na základě žádosti o povolení k nakládání s rostlinami konopí, konopím a rozmnožovacím materiálem.

Návrh zákona se opíral o stanovení jasných pravidel pro pěstování, zpracování a distribuci konopí. Jedním ze způsobů, jak zamezit, aby se konopí nedostalo k třetím osobám, byl návrh na vydávání licencí. Bezpečnostní opatření zahrnovaly také uzamykatelné schránky, skříně a jiné obdobné zařízení. Návrh nového zákona o konopí se věnoval také tématu prevence, kdy konopným spolkům zadával povinnost vyvíjet činnosti spojené se snižováním rizik souvisejících s užíváním konopí. Dle Echo24 (2024) lidovecký ministr zemědělství Marek Výborný již dříve uvedl, že KDU-ČSL má s návrhem problém. Podle něj by změna vedla k nárůstu počtu uživatelů a zvýšení výdajů na léčbu závislostí a preventivní programy. Vobořil dlouhodobě zdůrazňuje, že při důsledné regulaci je možné kontrolovat výrobu, distribuci a prodej konopí, což zvyšuje účinnost prevence. Opakovaně uvedl, že stát by mohl získat miliardy korun ročně na daních.

Umožnění samopěstování by mohlo podpořit osobní svobodu a snížit závislost na nelegálním trhu. Na druhou stranu návrh počítá s posílením trestních sankcí za neoprávněné nakládání s konopí. To by mělo snížit množství nelegálních aktivit. Tento krok zahrnuje přísnější postihy za pěstování, zpracování a přechovávání konopí mimo legislativní rámec

5.5 Klíčová data a trendy v užívání

Situaci ohledně trendů v užívání drog v České republice na celostátní úrovni sleduje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS). Tato organizace provádí a koordinuje činnosti v oblasti sběru a analýzy údajů a šíření informací, a to jak statistických, tak epidemiologických, o spotřebě drog a jiných závislostech. Stanovuje ukazatele a kritéria pro tyto účely, přičemž respektuje pravomoci jednotlivých krajů, které mohou v rámci své samosprávy vykonávat své vlastní pravomoci v této oblasti. Data, která jsou shromážděná a analyzovaná NMS jsou pravidelně publikována ve výročních zprávách a dalších odborných publikacích, které jsou dostupné na oficiálních webových stránkách Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti. Tyto zprávy zahrnují podrobné statistiky, analýzy trendů a další důležité informace týkající se užívání drog v České republice. Dále jsou

data dostupná na portálu drogy-info.cz, který slouží jako informační a osvětový nástroj pro veřejnost a odborníky.

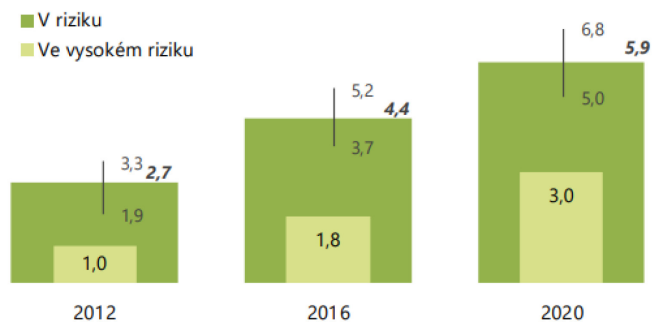
Česká republika se v Evropě řadí mezi země s nejvyšším počtem osob, které rekreačně užívají konopí. Toto zjištění zahrnuje jednotlivce, kteří konopí vyzkoušeli alespoň jednou nebo ho použili během uplynulého roku (Chomynova et al., 2023). V kontextu každodenního užívání konopí se Česká republika pohybuje kolem mezinárodního průměru. Podle dat UNODC o prevalenci užívání drog, Česká republika monitoruje užívání drog a poskytuje hlášení, což je v souladu s mezinárodními úmluvami o kontrole drog. Tato data ukazují, že prevalence užívání konopí mezi dospělými je stabilní, s mírným nárůstem mezi mladými dospělými (Drug Use & Treatment, n.d.). Podívejme se na konkrétní statistiky a trendy v užívání konopí.

Nejčastěji užitou nelegální drogou mezi dospívajícími i mezi dospělými v ČR jsou konopné látky, Podle Souhrnné zprávy o závislostech v České republice 2022 přibližně čtvrtina až třetina dospělých má zkušenost s konopnými látkami. Dle studie Výzkum občanů 2022 celkově užívá konopné látky 9,9 % populace, přičemž užívání je výrazně častější mezi muži (12,9 %) než mezi ženami (7,0 %). Nejvyšší míra užívání je patrná mezi mladými lidmi ve věku 15–24 let, kde dosahuje 31,3 %. Užívání konopí výrazně klesá s věkem, přičemž ve věkové skupině 25–34 let dosahuje 21,3 % a ve starších věkových kategoriích dále klesá. U osob ve věku 65 a více let je užívání konopí nejnižší, s podílem 1,6 % (Chomynová et al., 2024).

Celkový podíl dospělých uživatelů konopí je stabilní, ale mírně roste mezi mladými dospělými do 34 let. Pro samoléčbu užívá konopí přibližně 5–7 % dospělé populace (440–590 tisíc osob), přičemž výhradně pro samoléčbu ho v roce 2021 užilo 190–250 tisíc osob. Nejvyšší míra užívání konopí pro samoléčbu byla zaznamenána u lidí starších 65 let. Zatímco míra rekreačního užívání významně klesá s věkem respondentů, užívání konopí z důvodu samoléčby s věkem (Chomynová et al., 2023).

Podle škály CAST, většina uživatelů konopí v ČR spadá do kategorie žádného rizika, avšak určité procento mužů i žen je v riziku, přičemž rizikové užívání je vyšší u mužů než u žen. Extrapolace těchto výsledků ukazuje, že v roce 2020 bylo v ČR přibližně 407 tisíc osob v riziku kvůli užívání konopí, což představuje nárůst oproti roku 2016, kdy bylo v riziku 313 tis. osob (Chomynová a Mravčík (202 in Chomynová et al., 2022).

Obrázek 2 - Podíl osob rizikově užívajících konopné látky v obecné populaci – Národní výzkum 2012–2020, v % (škála CAST)



Zdroj: Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 (Chomynová & Mravčík (2021) in Chomynová et al., 2022).

5.5.1 Statistiky ohledně trestných činů souvisejících s konopím

V roce 2022 byla drogová kriminalita týkající se konopí významnou součástí celkové drogové kriminality v České republice. Zpráva o nelegálních drogách v ČR (2023) poskytuje následující údaje: v roce 2022 bylo v České republice stíháno celkem 3 698 osob za drogovou kriminalitu. Z toho významnou část tvořily případy související s konopnými látkami, konkrétně 1 686 stíhaných osob, což představuje významný podíl z celkového počtu stíhaných osob. V tabulce č. 2 jsou vypsány počty trestných činů na základě jejich skutkové podstaty.

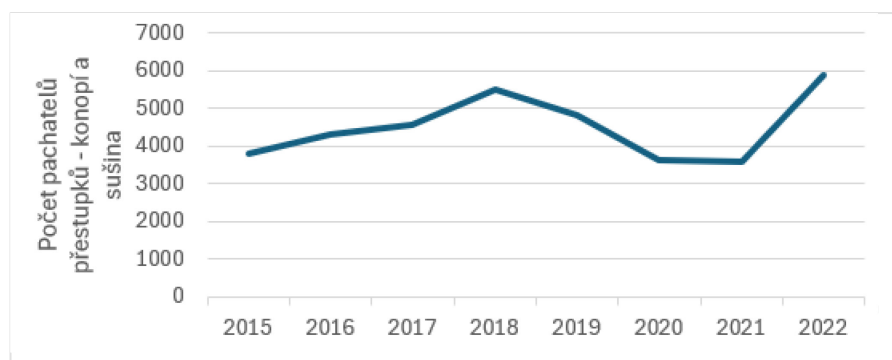
Tabulka 2 - Drogová kriminalita týkající se konopí v ČR (2022)

	§ 283 (Výroba, pašování, prodej)	§ 284 (Držení pro vlastní potřebu)	§ 285 (Pěstování pro vlastní potřebu)	§ 286 (Držení předmětů k výrobě)	§ 287 (Šíření toxikomanie)	Celkem
Konopné látky	1 241 (73,6 %)	736 (86,6 %)	439 (81,8 %)	20 (30,8 %)	6 (3,6 %)	1 686
Celkový počet stíhaných osob za všechny drogy	2 811 (76,0 %)	850 (23,0 %)	65 (1,8 %)	18 (0,5 %)	8 (0,2 %)	3 698

Zdroj: Zpráva o nelegálních drogách v ČR 2023 (Chomynová et al., 2023)

Vývoj počtu pachatelů přestupků v ČR v období od roku 2015 do roku 2022 je zobrazen na grafu č.2. Z uvedených dat je patrné, že počet pachatelů přestupků souvisejících s konopím kolísá, s vrcholem v roce 2018 a opětovným nárůstem v roce 2022. Tento trend může být ovlivněn různými faktory, včetně změn v legislativě, prioritách vynucování práva a socioekonomických podmínkách.

Graf 2 - Vývoj počtu pachatelů přestupků souvisejících s konopím v letech 2015-2022



Zdroj: Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2023 (Chomynová et al., 2024, str, 104)

Pro doplnění informací ohledně vymáhání trestního práva se zaměřím na otázku pěstování a jeho záchytů. V roce 2022 byla spotřeba konopí pokryta především domácí produkcí. Trendem je pěstování konopí v menším počtu rostlin, a to ve vnitřních (indoor) tak venkovních (outdoor) podmínkách. Pěstitelé indoor konopí jsou často vybaveni moderními technologiemi a stany. Konopí vypěstované v ČR bylo určeno primárně pro domácí trh, část však směřovala i do zahraničí, např. na Slovensko, do Polska, Maďarska, Rakouska, Velké Británie nebo Severního Irsku. Dle Zprávy o nelegálních drogách v ČR v roce 2022 (Chomynová et al., 2024) Policie ČR a Celní správa ČR odhalily celkem 139 indoor pěstíren konopí, počet velkých pěstíren se snižuje. Naopak je pozorován dlouhodobý trend, kdy se zvyšuje odhalený podíl malých pěstíren (s méně než 50 rostlinami). V trestním řízení bylo v r. 2022 hlášeno 1 148 záchytů sušiny konopí (907,1 kg), 221 záchytů rostlin konopí (15,2 tis. rostlin). Průměrná čistota konopí ve formě sušiny byla 10 %, hašiše 18 % (Chomynová et al., 2023),

V roce 2021 odhalila Policie ČR a Celní správa ČR celkem 151 vnitřních pěstíren konopí. V těchto pěstírnách se typicky pěstuje menší počet rostlin a podíl odhalených pěstíren s kapacitou nad 500 rostlin klesá. I v roce 2021 byla spotřeba konopí v České republice byla v převážně pokryta domácí produkcí. V rámci odhalování drogové trestně činnosti bylo v r. 2021 zajištěno 1,4 tuny sušiny a 17 tis. rostlin konopí (Chomynová et al., 2023).

6. Španělsko – případová studie politiky konopí

Španělská protidrogová politika se často jeví jako poněkud rozporuplná. Španělská protidrogová politika je ukázkou diferencovaného přístupu. Historicky se vyvinula od prohibice, k částečné dekriminálníci a ke strategiím snižování škod. Tento vývoj odráží posun od represivních opatření k progresivnějším metodám zaměřeným na zmírnění negativních důsledků spojených s užíváním drog. Přejít k přístupům zaměřeným na zmírňování škod odráží rostoucí povědomí o potřebě řešit nejen účinky samotného užívání drog, ale i důsledky současných protidrogových politik (Bouso and Sánchez, 2022).

Celkově lze říct, že ačkoli Španělsko zatím plně nepřijalo regulační změny týkající se legalizace komerčního trhu s konopím, které byly zaznamenány v jiných evropských zemích, existují náznaky, že tato země není vůči vyvíjejícím se trendům v konopné politice imunní. Španělské právní předpisy týkající se konopí odrážejí rovnováhu mezi vnitrostátními a regionálními předpisy, zatímco společnost vykazuje otevřenější postoj ke konopí. Španělsko, které je známé svým progresivním postojem k protidrogové politice, zažívá rostoucí poptávku po rekreačním konopí, protože stále více španělských občanů využívá konopí k relaxaci a společenskému životu. Předpokládá se, že tržby na trhu s konopím pro rekreační účely dosáhnou v roce 2024 ve Španělsku přibližně 1.2 miliardy EUR (Recreational Cannabis - Spain | Statista Market Forecast, n.d.).

Zaujímá také zajímavou zeměpisnou polohu jako tranzitní uzel pro drogy, které se do Evropy dostávají skrze středozevní moře z Maroka (Bewley-Taylor et al., 2014). Ve Španělsku existovala autochtonní tradice konzumace konopí, odvozená od více než stoletého koloniálního dobrodružství v severní Africe (Gamalla and Rodrigo, 2004).

Dle zprávy EMCDDA z roku 2022 má Španělsko je dobře rozvinutý a propracovaný trh s konopím se silným růstovým potenciálem pro dospělé a lékařské účely a profesionálním modelem pěstování s vysokou úrovní odborných znalostí. Zatímco právní rámec pro léčebné konopí je na obzoru, nedostatek politické vůle regulovat konopí pro rekreační účely má za následek silný nelegální trh, který tvoří převážnou část celkové hodnoty trhu. V této části práce budou v podkapitole 6.4.1 podrobněji popsány návrh regulace rekreačního i léčebného konopí.

Vládní delegace pro národní protidrogový plán (*La Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas*, DGPNSD) podpořila vypracování národní strategie pro oblast závislostí v souladu s protidrogovou strategií EU na období 2021-2021-2025 a se strategií EUDA na rok 2025-2026. Ve Španělsku se politika v oblasti drog řídí podle několika klíčových dokumentů a orgánů, které stanovují a implementují strategie pro boj proti zneužívání drog. Hlavním strategickým dokumentem je *Národní strategie proti drogám* (*Estrategia Nacional sobre Drogas*), která je pravidelně aktualizována a stanovuje cíle, priority a opatření pokrývající široké spektrum aktivit od prevence, přes léčbu, až po reintegraci. Víze Národní strategie boje proti závislostem 2017-2024 klade důraz na snižování škod v zájmu zdravější a bezpečnější společnosti.

K dosažení těchto cílů slouží Akční plány (*Planes de Acción*), vydávané typicky na tříletá období. Tyto plány detailně specifikují konkrétní iniciativy, projekty a rozpočty, včetně měřitelných kritérií a indikátorů úspěšnosti, které umožňují sledování pokroku a efektivity implementovaných opatření. Akční plán v oblasti závislostí na období 2021-2024 (*Plan de Acción sobre Adicciones 2021-2024*) se zabývá regulací konopí v několika kontextech, zaměřených hlavně na snižování nabídky a boji proti nelegálnímu pěstování a distribuci. Cílem je snížení nabídky a distribuce konopí a související kriminality. Plán zahrnuje vytvoření Národního plánu proti kriminalitě spojené s výrobou a distribucí konopí. Pokračuje úsilí o rozbití organizovaných zločineckých skupin, které se zabývají pěstováním a distribucí konopí, a podporuje se ničení a spalování zabavených rostlin. Plán předpokládá přípravu nové legislativy k prevenci praní špinavých peněz z obchodu s drogami. Zabývá se také tématem posilování národní a mezinárodní spolupráce mezi justicí a policií, aby se účinněji bojovalo proti organizovanému zločinu a distribuci drog, včetně konopí. Toho chce docílit podporou koordinace prostřednictvím různých pracovních skupin a iniciativ. Akční plán se zaměřuje také na prevenci, kdy počítá s programy prevence závislostí zaměřených na snižování poptávky po konopí a vzdělávání odborníků v oblasti prevence závislostí a snižování rizik (Ministerio de Sanidad, 2021).

Španělsko nemá žádné zvláštní předpisy, které by upravovaly terapeutické použití konopí. Jednou z možností, pro skupinu osob, které chtějí svou léčbu doplnit o konopí, jsou takzvané konopné sociální kluby. Výzkum provedený Belackovou a Wilkinsonem (2018) ukázal, že všechna zkoumaná sdružení dodávají konopí jak rekreačním, tak léčebným

uživatelům. V některých klubech je lékařské použití podmíněno prokázáním diagnózy a zařazením této diagnózy do seznamu schváleného Mezinárodní asociací pro kanabinoidní medicínu.

6.1 Historický kontext

Historická analýza politiky konopí ve Španělsku přináší informace, že konzumování konopných drog nebylo vysloveně považováno za trestnou činnost. Ve Španělsku však existovala autochtonní tradice konzumace konopí, která se odvíjela od více než stoleté koloniální činnosti v severní Africe. Za druhé španělské republiky byl v roce 1933 přijat zákon o tuláctví. Ačkoli se v praxi uplatňoval spíše výjimečně, umožňoval použití bezpečnostních opatření proti obvyklým opilcům a drogově závislým (Arana, 2019).

Po skončení španělské občanské války byl stát řízen Frankem od roku 1939 až do své smrti v roce 1975. Během Frankovy diktatury se politika vůči drogám, včetně konopí, výrazně zpřísnila. Režim se snažil o striktní kontrolu nad společností, což vedlo k tvrdším postihům za konzumaci a distribuci drog. Tato přísná opatření byla součástí širšího represivního aparátu, který měl za cíl udržet veřejný pořádek a morálku podle konzervativních a nacionalistických ideálů režimu (Cayuela, 2019). Ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století se marocká marihuana kouřila v mnoha městech, zejména v Madridu, Barceloně a dalších místech, která udržovala silnější vazby se španělským protektorátem (Gamella et al., 2004). Koncem 60. let 20. století se tradice konzumace konopí spojila s nově vznikajícími kosmopolitními a kontrakturními scénami. V 70. letech 20. století byla prohibice a represe spojena s Frankovou diktaturou. V té době se experimentování s drogami spojilo s opozicí vůči diktatuře Frankovského režimu (Gamella & Rodrigo, 2004).

Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, byla začleněná do španělského právního systému zákonem 17/1967 ze dne 8. dubna, který aktualizuje stávající předpisy o omamných látkách a přizpůsobuje je Úmluvě OSN o omamných látkách z roku 1961. Přijetí tohoto zákona vedlo k oficiálnímu zahájení činnosti protidrogové speciální brigády pro vyšetřování drog, jejímž cílem bylo spíše stíhat nelegální obchod s drogami než osoby za užívání drog, ačkoli jsou dokumentovány i případy, že zatýkala osoby pouze za užívání drog. Tento zákon však stanoví pouze zabavení nedovolených látek, aniž by stanovil jakýkoli druh trestu. (Arana, 2019). Mezinárodní úmluvy byly zásadním podnětem pro vývoj současných

protidrogových zákonů ve Španělsku a k jejich plnému začlenění do Španělského právnímu systému došlo až po Frankově smrti v roce 1975. Úmluva OSN o psychotropních látkách z roku 1971 byla ve Španělsku ratifikována dne 15. ledna 1980. Ratifikace proběhla na základě zákona 29/1977 ze dne 28. července 1977, kterým se schvaluje úmluva o psychotropních látkách a dalších mezinárodních úmluv o omamných látkách. Tento zákon umožnil Španělsku plnit své mezinárodní závazky v oblasti kontroly psychotropních látek podle stanovených mezinárodních standardů.

V osmdesátých letech došlo k politickému posunu po vítězství španělských socialistů dělnické strany (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE) v roce 1982. V následujícím roce byl učiněn pokus o regulaci trestných činů proti veřejnému zdraví, a to prostřednictvím reformy trestního zákoníku v roce 1983. Změny zahrnovaly zahájení rozlišování mezi látkami, které způsobují vážné poškození zdraví (jako je heroin či kokain) a těmi, které zdraví vážně nepoškozují (např. konopí). Pravicoví politici a nejvýznamnější média obviňovali změny zákona z tehdejších problémů s veřejnou bezpečností, Změny zahrnovaly zahájení rozlišování mezi látkami, které způsobují vážné poškození zdraví (jako je heroin či kokain), a těmi, které zdraví vážně nepoškozují (např. konopí). Pravicoví politici a nejvýznamnější média obviňovali změny zákona z tehdejších problémů s veřejnou bezpečností. Pravděpodobně na základě těchto změn a rostoucího vlivu mezinárodních institucí, jako je OSN, Španělsko ratifikovalo Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 dne 13. srpna 1990. Tento významný dokument posílil legislativní rámec zaměřený na potírání nelegálního obchodu s drogami a podpořil zavedení přísnějších opatření na kontrolu drog. V roce 1995 byla přijata další reforma trestního zákoníku, která zahrnovala další úpravy v oblasti drog, včetně konopí. Tento vývoj odrážel pokračující snahu Španělska přizpůsobit se mezinárodním standardům a závazkům, zároveň však reagoval na domácí potřeby a socio-politické změny (Gamalla & Rodrigo, 2004).

6.2 Právní rámec

Ve Španělsku nebylo užívání drog jako takové nikdy trestným činem a od 70. let minulého století bylo formálně depenalizováno (Gamalla & Rodrigo, 2004). Ve Španělsku trestní zákoník nepovažuje konzumaci, držení a pěstování marihuany za trestný čin, pokud je určena

pro osobní potřebu a není určena k obchodování. Za závažný trestný čin však považuje její konzumaci na veřejném prostranství, převádění osob s cílem usnadnit k ní přístup a provádění nezákonného pěstování a pěstování na místech viditelných pro veřejnost.

Prodej konopí pro konzumaci je vysloveně zakázán a trestán podle zákona č. 17/1967 (*Ley 17/1967*) ze dne 8. dubna, kterým se aktualizují platné předpisy o omamných látkách za účelem jejich přizpůsobení Úmluvě OSN z roku 1961. Nařízení ze dne 7. května 1963, kterým se stanoví pravidla pro pěstování léčivých rostlin souvisejících s omamnými látkami (*BOE-A-1963-10523 Orden De 7 De Mayo De 1963 Por La Que Se Dictan Normas Para El Cultivo De Plantas Medicinales Relacionadas Con Los Estupefacientes*) stanovuje normy pro pěstování léčivých rostlin souvisejících s narkotiky ve Španělsku. Tento zákon specifikuje podmínky a pravidla pro kultivaci rostlin, které mohou být využity ve farmaceutických a léčebných kontextech, včetně rostlin s psychoaktivními účinky jako konopí. Regulace zahrnuje monitorování a omezení, aby se zajistilo legální a kontrolované využití těchto rostlin v rámci španělského právního systému, což odráží snahu o ochranu veřejného zdraví a bezpečnosti. Kontext zákona je zasazen do doby 60. let 20. století, kdy se Španělsko začalo více angažovat v regulaci léčivých a narkotických látek v souladu s mezinárodními a vnitrostátními právními předpisy.

Dle vyhlášky královského dekretu 2829/1977 je právním předpisem Španělska, který reflektuje mezinárodní dohody, jako je dohoda o psychoaktivních látkách z Vídně z roku 1971. Reguluje výrobu, distribuci, předepisování a vydávání psychoaktivních látek a léčivých přípravků s cílem ochrany veřejného zdraví. Zákon se zaměřuje na terapeutické využití těchto látek a na prevenci jejich zneužívání. Specificky upravuje podmínky pro používání, výrobu, distribuci a držení konopných produktů pro lékařské a vědecké účely, aby byl zajištěn bezpečný a odpovědný oběh těchto látek v souladu s mezinárodními standardy.

Královský dekret 1345/2001 ze 7. října, upravuje dohled nad prekurzory chemických látek, hraje ve španělském právním rámci týkajícím se drog zásadní roli. Je v souladu s mezinárodními závazky vyplývajícími z Jednotné úmluvy OSN o omamných látkách z roku 1961. Stanovuje požadavky na udělování licencí, dovoz, vývoz, tranzit a hlášení chemických prekurzorů v rámci Španělska, čímž zajišťuje soulad s mezinárodními normami a zájmy

Užívání konopí s psychoaktivními účinky reguluje organický zákon ¹č. 4/2015 (Ley Orgánica 4/2015). Tento zákon upravuje aspekty bezpečnosti občanů ve Španělsku. V kontextu současné situace stanoví jasnou sankci za použití síly a konkrétní rámec pro širokou škálu opatření v boji proti tomuto typu trestné činnosti jako prostředku řešení sporů s velkými skupinami osob. Tento zákon článku 36 stanoví, že užívání konopí na veřejných místech a jeho je považováno za závažný přestupek a může být sankcionováno pokutami. Pokuty se pohybují od 601 do 30 000 eur.

Pěstování na veřejných prostranstvích nebo pro komerční účely je považováno za trestný čin. Článek 368 *Španělského trestního zákoníku* (Codigo penal) postihuje činnosti spojené s výrobou, obchodováním a držením drog, které nejsou určeny pro osobní potřebu. Tresty za tyto trestné činy mohou zahrnovat odnětí svobody. Článek 368 trestního zákoníku je definován kostrbatě a poskytuje široký prostor pro soudy, aby tento trestný čin při jeho aplikaci konkretizovaly a vykládaly. Držení drog s jakýmkoli jiným cílem než je propagace, podpora nebo usnadnění jejich nelegální konzumace není trestným činem.

Trestní postih se vztahuje na pěstování, výrobu nebo nezákonný obchod s toxickými látkami, omamnými a psychotropními látkami, jak je uvedeno v kapitole III trestního zákona, hlava XVII o trestných činech proti veřejnému zdraví, a hlava III o trestných činech proti veřejnému zdraví, jak je stanoveno v trestním zákoníku schváleném organickým zákonem č. 10/1993 ze dne 23. listopadu. Správní právo pak upravuje nelegální držení a užívání toxických látek.

Právní výklady rozlišují mezi pěstitelskými činy, které představují trestné činy, a činy, které představují správní přestupky. Ze soudních precedentů vyplývá, že pěstování pouze pro vlastní potřebu bez prokázání úmyslu distribuce nelze považovat za trestný čin. Navzdory tomuto rozlišení přetrvává právní nejistota, protože neexistují jasné právní limity pro osobní pěstování. V praxi se trestně nevymáhá činnost spojená s konopím i) osoby, které jsou obvyklými uživateli konopí (ii) v prostorách které jsou uzavřeny pro veřejnost (iii) v množství, které odpovídá osobnímu užívání dané osoby, a nikoliv redistribuci konopí mezi třetí osoby. (iv) za účelem jeho okamžité spotřeby v rámci konopného sociálního. Jakýkoli aktivní nábor

¹ Jako organický zákon se označuje základní zákon, k jehož přijetí a změně je třeba kvalifikované většiny, což zajišťuje jeho stabilitu a znesnadňuje jeho změnu oproti běžným zákonům (Kysela, 2019).

členů prostřednictvím propagačních aktivit nebo jakákoli nabídka konopí osobám, které již nejsou obvyklými uživateli konopí se považuje za trestný (Marks, 2015).

Prodej a distribuce konopí bez příslušných povolení je trestán vysokými pokutami a může vést i k trestnímu stíhání. Pokud prodávané drogy vážně nepoškozují zdraví (konopí je obvykle klasifikováno jako taková droga), pohybuje se trest odnětí svobody v rozmezí od jednoho do tří let. V případě tvrdších drog se trest prodlužuje až na šest let. V případě přitěžujících okolností může být trest odnětí svobody až 21 let. Toto rozlišení zajišťuje, že osobní užívání, pokud zůstane soukromé, není přísně trestáno, zatímco činnosti, které jsou vnímány jako přispívání k distribučním sítím drog, se setkávají s významnými právními důsledky. Cílem je odradit veřejnost od užívání a udržet veřejný pořádek, aniž by se muselo přistupovat k trestním postihům za osobní užívání.

6.2.1 Konopné sociální kluby

Konopné sociální kluby fungují po celém světě. Jedná se o iniciativy, které vznikly organicky mezi uživateli samotnými po celém světě jako reakce na potřebu dekriminlizace konopí (Kilmer & Pacula, 2016). Největší uplatnění (a počátky) těchto klubů lze nalézt ve Španělsku (Belackova & Wilkison, 2018). Model se skládá z neziskového sdružení, demokraticky řízeného členy, oficiálně registrovaného jako právnická osoba, který shromažďuje a distribuuje konopí svým členům v soukromých prostorách, které mají licenci na pěstování výhradně pro členy klubu. Členové vkládají peníze do sdružení a tím mají nárok na poměrný podíl z jeho produktů, včetně konopí. Právní ochrana poskytovaná registrovaným sdružením podle ústavy a vnitrostátní právní předpisy znamená, že mohou rozpuštěny pouze na základě soudního rozhodnutí (Marks, 2015).

Jedna z prvních iniciativ, která později přerostla v konopné sociální kluby, začala v 90. letech v Barceloně. Sdružení pro studium konopí Ramóna Santose (*Asociación Ramón Santos de Estudios sobre el Cannabis*, ARSEC) založilo marihuanovou plantáž pro přibližně sto členů. Informovalo o tom hlavního státního zástupce katalánské prokuratury, který uvedl, že to není trestný čin. Civilní garda však později plantáž zlikvidovala bez soudního příkazu. Při soudním procesu byli hlavní členové sdružení osvobozeni od viny, ale odvolání státního zástupce vedlo k jejich odsouzení ke čtyřměsíčnímu vězení a pokutě tři tisíce eur (Romaní,

2020). První pokusy o založení těchto klubů byly v již v 90. letech minulého století, oficiálně však začaly existovat od roku 2001 (Belackova & Wilkison, 2018). Tyto kluby jsou modelem neziskové produkce a distribuce konopí v uzavřeném kruhu dospělých uživatelů konopí. Kromě toho úmluvy OSN o drogách nekriminalizují pěstování a držení konopí pro vlastní potřebu, což je v souladu s činností těchto klubů (Parés-Fanquero et al., 2019). Počet těchto klubů v uplynulých letech narostl a odhaduje se, že momentálně jich fungují stovky až tisíce. Nejvíce těchto klubů funguje v oblastech Katalánska a Baskicka (Belackova & Wilkison, 2018).

Podle výzkumu provedeného Parés-Franquero et al. (2019) bylo nejvýznamnějším zjištěním, že členství v konopném sociálním klubu nepřispívá k zvyšování užívání konopí a že služby poskytované těmito kluby mají pro své členy příznivý dopad, včetně snížení zdravotního rizika, poskytnutí právní ochrany a zlepšení celkové pohody. Na základě těchto zjištění je legislativa umožňující tento model strategie veřejného zdraví v kontextu užívání konopí oprávněna. Od počátku tohoto století hraje významný počet konopných sociálních klubů vedoucí roli v oblasti výzkumu a vývoje. v kampani za změnu způsobu, jakým je v současnosti konopí regulováno. Po více než deset let většina soudních rozhodnutí v případech týkajících se členů konopných sociálních klubů potvrdila jejich nevinu a nepřinesla odsouzení za jejich činnost (Arana, 2019).

Španělský nejvyšší soud v roce 2015 uvedl, že jakékoli "*organizované, institucionalizované a trvalé pěstování a distribuce konopí v rámci sdružení otevřeného novým členům*" se považuje za obchodování s drogami. Regionální pokusy o regulaci těchto klubů byly označeny za protiústavní (EMCDDA, 2019). Toto stanovisko je v rozporu s dřívějším stanoviskem dvou profesorů trestního práva Díez Ripollése a Muñoz Sáncheze, kteří uvedli, že za předpokladu, že splňují řadu požadavků, dodržují platné trestní a správní předpisy mohou provozovat svou činnost. Aby byly legální, museli být členové sdružení dospělými uživateli konopí a museli podporovat zákony, které se na ně vztahují a které jsou v souladu s ochranou veřejného zdraví a bezpečnosti: odstranit vazby mezi užíváním a konzumací tohoto konopí od nelegálního obchodu a nabídky tím, že budou řídit celý cyklus výroby, distribuce a konzumace konopí; znemožní, aby se konopí šířilo mimo členy klubu, klub bude mít omezené množství členů, a zajistit, aby užívání konopí bylo kontrolováno. a zodpovědnost za zaručení za jeho kvalitu. Výsledky jejich studie došly k závěru, že samospráva spotřeby drog za určitých

okolností není trestná podle článků 368 a španělského trestního zákoníku, ani nepředstavuje porušení správních předpisů (Díez Ripollés & Muñoz Sánchez, 2013).

V současné době ve Španělsku podle této definice existují stovky konopných sociálních klubů rozmístěných po celém státě a mnoho dalších se vytváří. Konopné asociace e výrazně rozšířily, zejména v Katalánsku, a pronikly i do dalších regionů Španělska. Tato sdružení, která byla původně považována za regionální fenomén, byla podrobena zkoumání z hlediska jejich právního statusu a činnosti. Níže jsou jednotlivé zákony představeny.

6.2.1.1. Regionální zákon 24/2014 ze dne 2. prosince, kterým se upravují skupiny uživatelů konopí v Navarře

Tento zákon upravuje skupiny sdružující uživatele konopí a považuje je za nezisková sdružení. Cílem je zajistit zodpovědnou konzumaci, omezit prodej na nelegálním trhu a poskytnout členům informace o rizicích a bezpečném užívání konopí. V roce 2015 pozastavil Ústavní soud platnost regionálního zákona, který reguloval spotřebu a nabídku těchto klubů v Navarře. Vláda proti němu podala ústavní stížnost, protože se domnívala, že zasahuje do kompetencí státu v oblasti trestního zákonodárství, veřejné bezpečnosti a zdraví. V prosinci roku 2017 španělský ústavní soud prohlásil tento zákon za protiústavní s odůvodněním, že zasahuje do pravomoci státu vydávat zákony v oblasti trestního práva. (Autonomous Communities' Regulations on CSCs, n.d.).

6.2.1.2 Zákon 1/2016 ze dne 7. dubna 2016 o komplexní péči v oblasti závislostí a drogových závislostí

Tento zákone se zaměřuje na komplexní přístup k závislostem a drogovým závislostem, jehož cílem je podpora zdraví a prevence závislostí, řízení spotřeby a zajištění sociálního začlenění a péče o osoby trpící závislostmi v Baskické autonomní oblasti. Byl schválen 7. dubna 2016 a vstoupil v platnost 14. dubna 2016. Ačkoli tento zákon o komplexní péči o závislosti a drogově závislé v Baskicku není zákonem přijatým za účelem specifické regulace konopných klubů, zohledňuje doporučení baskického parlamentního výboru pro tuto problematiku. Zákon se zaměřuje na péči a služby pro závislé a drogově závislé, včetně regulace konopných sociálních klubů. Zákon byl schválen Ústavním soudem, což Baskicku

umožňuje regulovat konopné kluby v rámci veřejného zdraví a bezpečnosti, tedy za předpokladu za předpokladu, že jsou legálně registrovány, jsou neziskové a přijímají za členy pouze dospělé osoby (článek 83.1).

Článek 83.1 zákona č. 1/2016 byl napaden španělským premiérem u Nejvyššího soudu, protože údajně zasahoval do pravomocí státu v oblasti léčiv, trestního práva a právní bezpečnosti. Nejvyšší soud souhlasil s projednáním případu a okamžitě pozastavil platnost zákona. Dne 18. března 2018 však rozhodl o zamítnutí žaloby a prohlásil, že článek 83 není protiústavní konfliktů (Autonomous Communities' Regulations on CSCs, n.d.).

6.2.1.2 Zákon 13/2017 ze dne 6. července o sdruženích spotřebitelů konopí.

Počet žádostí o licence na pěstování konopí v Katalánsku vyústilo ve správní vytvoření zvláštní licence pro konopné kluby (Marks, 2015). Katalánský parlament vydal podrobné doporučení pro jejich regulaci místními radami. Tento zákon upravuje sdružení uživatelů konopí v Katalánsku. Zákon byl schválen 6. července 2017 a vstoupil v platnost následující den po zveřejnění v Úředním věstníku katalánské vlády. Zákon stanoví právní režim pro sdružení spotřebitelů konopí a jejich kluby, upravuje jejich činnost, práva a povinnosti členů a mechanismy kontroly a inspekce veřejného zdraví. Podobně jako zákon Navarry považuje konopné kluby za nezisková sdružení zaměřená na bezpečné a odpovědné užívání konopí. Zákon rovněž klade důraz na vzdělávací úsilí týkající se konzumace konopí a jeho cílem je omezit nelegální prodej. Zabývá se provozem KSK, zahrnuje vlastní zásobování, distribuci, prevenci rizik, snižování škod a kontrolu kvality konopí.

Španělský ústavní soud prohlásil tento zákon za protiústavní, podobně jako navarrský zákon, z důvodu kompetenčních konfliktů (Autonomous Communities' Regulations on CSCs, n.d.). Rozhodnutí ústavního soudu zdůrazňuje napětí mezi regionální autonomií a státní jurisdikcí, které ovlivňuje schopnost těchto komunit plně naplnit očekávání konopného hnutí a dalších sociálních skupin.

Tabulka 3 - Přehled regionálních zákonů regulujících konopí ve Španělsku

Zákon	Datum schválení	Popis zákona	Autonomní region
Zákon 24/2014	2. prosince 2014	Regulace skupin uživatelů konopí jako neziskových sdružení, cílem je zodpovědná konzumace a omezení nelegálního trhu. V roce 2017 prohlášen za protiústavní.	Autonomní společenství Navarra
Zákon 1/2016	7. dubna 2016	Integrované služby pro závislosti a drogově závislé, včetně regulace konopných klubů. Ústavní soud schválil regulaci, později byla jeho platnost pozastavena, ale v roce 2018 Nejvyšší soud prohlásil, že není protiústavní.	Baskické autonomní společenství
Zákon 13/2017	6. července 2017	Asociace uživatelů konopí jako neziskových sdružení s důrazem na bezpečné užívání a vzdělávání. V roce 2018 prohlášen za protiústavní.	Katalánské autonomní společenství

Zdroj: Autorčino vlastní vypracování

6.3 Regulační orgány

Hlavním regulačním orgánem je *Ministerstvo zdravotnictví* (Ministerio de sanidad). Tento orgán je zodpovědný za formulování politik a poskytování pokynů týkajících se závislosti. *Španělská vládní delegace pro národní protidrogový plán* (La Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas, DGPNSD) je výkonným orgánem ministerstva zdravotnictví při státním tajemníkovi pro zdravotnictví, který je odpovědný za řízení, propagaci, obecnou koordinaci a dohled nad službami odpovědnými za aktualizaci a provádění národního protidrogového plánu. Tento vládní orgán je odpovědný za poskytování pokynů a poradenství při formulování a provádění politik souvisejících se závislostmi ve Španělsku. Zaměřuje se na několik hlavních pilířů protidrogové politiky, které zahrnují prevenci, léčbu, snižování škod a potírání nabídky drog. Jejich práce zahrnuje také sběr a analýzu dat, výzkum, vzdělávání odborníků a informování veřejnosti o problematice závislosti.

Doplňujícím regulačním orgánem je *Španělská agentura pro léčiva a zdravotnické prostředky* (Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios, AEMPS), která odpovídá za regulaci a dohled nad léčivy a zdravotnickými prostředky, včetně léčebného konopí. AEMPS uděluje marketingová povolení a reguluje distribuci léčivých přípravků.

6.4 Aktuální kontext regulace konopí

Španělské předsednictví Evropské rady v druhé polovině roku 2024, přičemž bude podporovat konkrétní akce s cílem zdůraznit nezbytnou spolupráci v oblasti prevence a léčby závislostí. V únoru 2024 Ministerstvo zdravotnictví zahájilo předběžnou veřejnou konzultaci k návrhu královské vyhlášky, kterou se stanoví podmínky pro přípravu a výdej přípravků na bázi standardizovaných konopných přípravků (Ministerio de Sanidad, 2024).

Ministryně zdravotnictví Carolina Dariasová oznámila, že španělská vláda zařadí řešení problematiky závislostí jako jednu z prioritních otázek během španělského předsednictví Evropské unie. Španělské předsednictví Evropské rady v druhé polovině roku 2024, přičemž bude podporovat konkrétní akce s cílem zdůraznit nezbytnou spolupráci v oblasti prevence a léčby závislostí. V únoru 2024 Ministerstvo zdravotnictví zahájilo předběžnou veřejnou konzultaci k návrhu královské vyhlášky, kterou se stanoví podmínky pro přípravu a výdej přípravků na bázi standardizovaných konopných přípravků (Ministerio de Sanidad, 2024).

Ministerstvo zdravotnictví zahájilo proces přípravy královského dekretu, kterým chce schválit regulaci konopí pro léčebné použití. Text je v současné době ve fázi dialogu a diskuse s občanskou společností, aby bylo možné získat její perspektivu. Regulace léčebného využití konopí navrhovaná ministerstvem je přísným opatřením založeným na nejlepších dostupných vědeckých poznacích. Návrh nové legislativy zaručuje kvalitu produktů a bezpečnost pacientů a umožňuje, aby byly dostupnými legálními cestami zpřístupněny léčivé sloučeniny založené na standardizovaných konopných přípravcích, které prokazatelně zmírňují bolest pacientů (*Sanidad Inicia El Trámite Para Regular El Cannabis Medicinal*, 2024)

6.4.1 Současný návrh na změnu zákona regulující konopí

Někteří španělští politici otevřeně obhajují legalizaci konopí. Jeden z nejčastěji skloňovaných argumentů je, že současný právní rámec není dostačující v boji s černým trhem a organizovaným zločinem, který bývá spojován s konopným trhem. Aktivita v této oblasti je tedy na politické scéně dynamická. Odpůrce represivního přístupu lze nalézt i mezi policisty. Agrupace reformistických policistů (ARP) kritizuje současné represivní zákony, zejména tzv.

“Ley Mordaza“, který ukládá pokuty za konzumaci konopí na veřejnosti. ARP podporuje práci sociálních klubů pro uživatele konopí a účastní se demonstrací za legalizaci konopí. Poukazují na to, že zákaz je neúčinný a vede k násilí a korupci. Věří, že regulace konopí by zlepšila vztahy mezi policií a veřejností (ARP - Agrupación Reformista De Policías - Quiénes Somos, n.d.).

Republikánská parlamentní skupina předložila 14. ledna 2024 španělskému Kongresu poslanců návrh zákona s názvem *122/000228 Návrh zákona o komplexní regulaci konopí* (122/000228 Proposición de Ley de regulación integral del cannabis). Jeho cílem je vytvořit právní rámec pro pěstování, výrobu, distribuci, spotřebu a regulaci konopí ve Španělsku. Mezi významné návrhy a novinky patří zavedení právního rámce pro osobní a komerční pěstování, vytvoření licenčních systémů pro pěstování, přepravu a komercializaci, dekriminlizace osobního užívání a držení v rámci stanovených limitů, a zavedení opatření k zajištění bezpečnosti spotřebitelů a kvality produktů. Dokument také podporuje výzkum konopí a jeho léčebných přínosů a přiděluje zdroje na prevenci závislostí a veřejné osvěty.

Tento návrh zákona představuje významný posun ve španělské politice ohledně konopí a usiluje o sladění s mezinárodními standardy a řešení aktuálních právních nejasností týkajících se užívání a distribuce konopí. Je v souladu se záměry mezinárodních politik o ochraně lidských práv. Dokument zaručuje práva konzumentů konopí, podporuje transparentnost a demokratickou kontrolu nad těmito aktivitami, a usiluje o dekriminlizaci a destigmatizaci uživatelů konopí. Uznává také práci neziskových konopných sdružení. Návrh zákona klade důraz na prevenci závislostí a veřejnou osvětu, přičemž stanovuje opatření pro prevenci a léčbu závislostí. Pokud bude nový zákon schválen, Španělsko se připojí k zemím, které již přijaly komplexní regulaci konopí, což by mohlo mít pozitivní dopad na veřejné zdraví a ekonomiku.

Současný právní rámec není dostačující v boji s černým trhem a organizovaným zločinem, který bývá spojován s konopným trhem. Návrh zákona je snahou o nalezení řešení pro tuto situaci. Cílem navrženého zákona je oddělit regulované dodavatelské řetězce od organizovaného zločinu a snížit výskyt černého trhu a s ním spojené trestné činnosti. Dokument obsahuje různé části, které se zaměřují na aspekty regulace konopí. První část se věnuje pěstování a výrobě konopí, zahrnující osobní a komerční pěstování a pěstování v rámci

komunitních sdružení. Druhá část se zabývá legální držením a přepravou konopí, včetně podmínek pro držení na veřejnosti a přepravu. Třetí část se zaměřuje na spotřebu konopí, jak rekreačního, tak terapeutického, a upravuje pravidla pro spotřebu v soukromých klubech a sdruženích. Čtvrtá část se věnuje komercializaci a vydávání konopí, zahrnující licenční požadavky pro prodej a distribuci, a podmínky pro vydávání konopí pro léčebné účely. Pátá část se zaměřuje na prevenci závislostí, zahrnující omezení reklamy a propagace konopných produktů a rozpočtová opatření pro kampaně na prevenci závislostí. Šestá část se zabývá kontrolou, inspekcí a sankcemi, zahrnující klasifikaci a tresty za porušení zákona týkající se konopných aktivit. Sedmá část definuje role a odpovědnosti vládních entit na různých úrovních, včetně kompetencí národní vlády, autonomních komunit a místních entit. V případě demokratické podpory by tento právní předpis mohl zjednodušit a výrazně snížit složitost právních kroků proti aktivitám souvisejícím s konopím.

6.5 Klíčová data a trendy v užívání

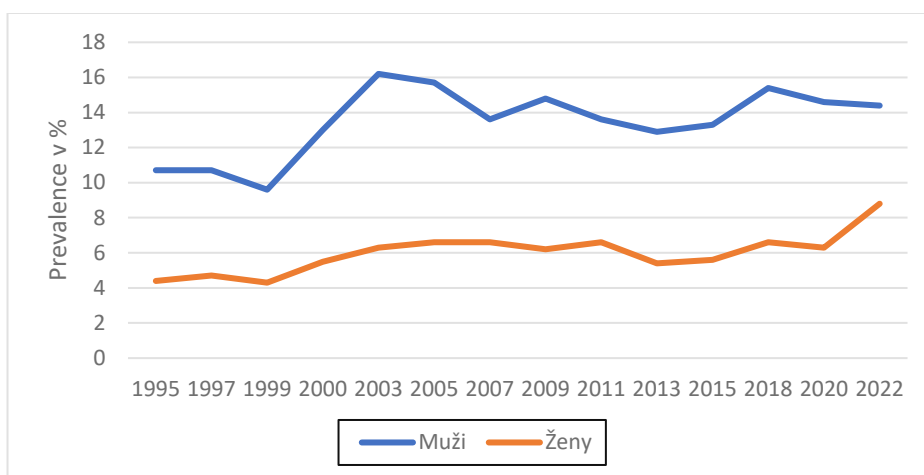
Situaci ohledně trendů v užívání ve Španělsku na celostátní úrovni sleduje *Španělská observatoř pro drogy a závislosti* (Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones, OEDA). Tato organizace provádí a koordinuje na španělském území činnosti v oblasti sběru a analýzy údajů a šíření informací, a to jak statistických, tak epidemiologických, o spotřebě drog a jiných závislostech. Stanovuje ukazatele a kritéria pro tyto účely, přičemž respektuje pravomoci autonomních společenství, které v rámci svých statutů autonomie mohou v této oblasti vykonávat své vlastní pravomoci.

V roce 2022, v návaznosti na sérii výzkumů užívání konopí v obecné populaci zahájenou v roce 1995, provedla DGPNSD čtrnáctý ročník průzkumu o alkoholu a drogách ve Španělsku (*Encuesta sobre alcohol y otras drogas en España*, EDADES). Podle zprávy o alkoholu, tabáku a nelegálních drogách z roku 2022 nejvyšší prevalence užívání konopí u obou pohlaví je ve skupině 15-24letých, kde 22,1 % uvádí, že v posledních 12 měsících užilo konopí, zatímco mezi osobami ve věku 55-64 let je to 2,6.

Graf 4 znázorňuje prevalenci užívání konopí v populaci ve věku 15-64 let podle pohlaví ve Španělsku v letech 1995-2022. Modrá linie představuje procento mužů, kteří užívají konopí, zatímco oranžová linie zobrazuje procento žen užívajících konopí. Z grafu je patrné, že prevalence užívání konopí je vyšší u mužů než u žen po celé sledované období.

Nejvyšší prevalence u mužů byla zaznamenána kolem roku 2003, kdy dosáhla téměř 17 %. U žen byla nejvyšší prevalence pozorována v roce 2022, kdy se přiblížila k 8 %. Muži vykazují vyšší míru užívání konopí než ženy ve všech sledovaných obdobích. Podíl lidí, kteří někdy v životě užili konopí, se významně zvýšil.

Graf 3 - Prevalence užívání konopí v populaci ve věku 15-64 let podle pohlaví (%). Španělsko, 1995-2022

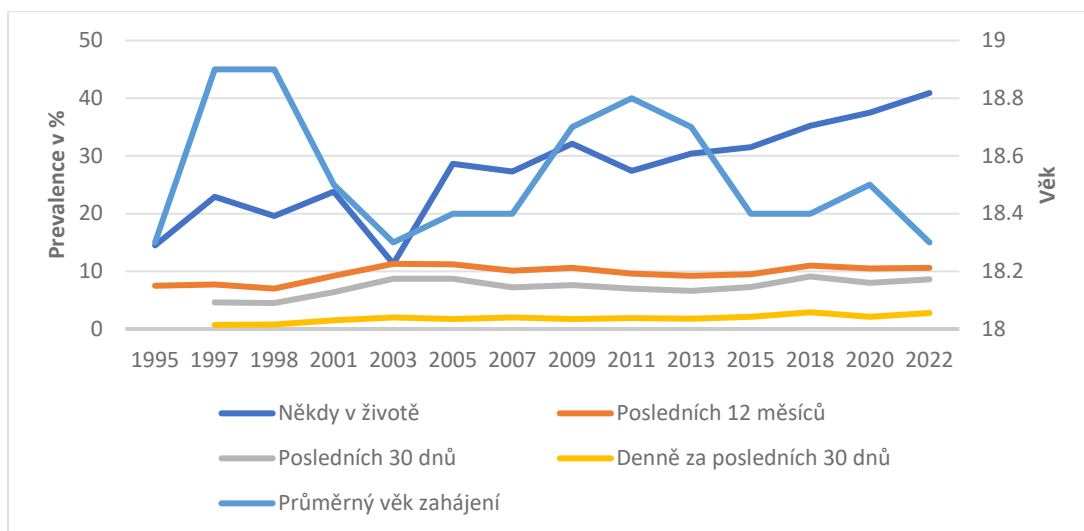


Zdroj: INFORME 2023. Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España (OEDA, 2023, str. 80).

V roce 2022 zveřejnilo ministerstvo zdravotnictví Zprávu 2022: o alkoholu, tabáku a nelegálních drogách ve Španělsku (*Informe 2022: Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España*). Tato zpráva zahrnuje analýzu spotřeby podle věku, pohlaví a dalších demografických faktorů. Zpráva například ukazuje, že spotřeba marihuany je vyšší mezi mladšími lidmi a muži. Konzumace konopí byla ve srovnání se staršími věkovými skupinami častější u mladších osob, konkrétně ve věku 15-34 let. V roce 2022 bylo konopí jednou z nejčastěji konzumovaných drog mezi španělskou populací ve věku 15-64 let v posledních 12 měsících. Zařadilo se po alkoholu, tabáku a hypnotických sedativech (na lékařský předpis i bez něj) a před kokain. Převážná většina uživatelů konopí jsou experimentální nebo příležitostní uživatelé. Počet osob přijatých k léčbě v souvislosti s užíváním konopí byl v roce 2021 činil 12 350, což je o něco více než v roce 2020, kdy bylo 10 587 osob přijatých k léčbě.

Ve zprávě z roku 2022 jsou prezentovány výsledky longitudální studie prevalence konopí v obecné populaci ve věku 15-64. Graf č. 4 představí klíčová zjištění této studie.

Graf 4 - Průměrný věk zahájení užívání a prevalence užívání konopí v populaci 15–64 mezi lety 1995 až 2022 (v %)



Při pohledu na tento graf lze shrnout, že užívání konopí v populaci má rostoucí trend, zejména v kategorii "Někdy v životě", zatímco užívání v posledních 12 měsících a 30 dnech zůstává poměrně stabilní. Průměrný věk zahájení užívání konopí zůstává mezi 18 a 19 lety.

Průzkum užívání drog na středních školách ve Španělsku (*Encuesta sobre Uso de Drogas en Enseñanzas Secundarias en España*, ESTUDES) je průzkum prováděný ve Španělsku s cílem posoudit užívání drog mezi studenty středních škol ve věku 14 až 18 let. Tato studie poskytuje podrobný přehled o užívání konopí mezi španělskými studenty. Zpráva z roku 2023 přinesla následující zjištění: 21 % studentů vyzkoušelo konopí alespoň jednou v životě, 12,7 % v posledním roce a 9,1 % v posledních 30 dnech. Nejčastějším způsobem konzumace je kouření jointů, následuje používání vodních dýmek a konzumace jedlých látek. Zpráva zdůrazňuje, že 27,6 % chlapců a 22,5 % dívek míchá konopí s tabákem a problematické užívání ($CAST \geq 4$) se týká 1,7 % chlapců a 3,4 % dívek. Zpráva navíc upozorňuje na souvislost mezi problematickým užíváním konopí a dalším rizikovým chováním, jako je pití alkoholu a užívání více drog (OEDA, 2023). Konopí je nejužívanější návykovou látkou mezi studenty.

Zpráva OEDA (2021) upozorňuje, na prevalenci konopí mezi nezletilými, kteří ve Španělsku vyhledávají léčbu zneužívání návykových látek nebo závislosti na nich. Tedy 95,1 % všech nezletilých mladších 18 let, kteří se léčili pro užívání nelegálních drog v roce 2020, bylo léčeno pro problémy spojené s užíváním konopím.

6.5.1 Statistiky ohledně trestných činů souvisejících s konopím

Ve Španělsku každoročně dochází k policejním zásahům proti rozsáhlému pěstování konopí, a to jak ve vnitřních pěstírnách, tak i venku. Tyto policejní operace odhalily sofistikovaná zařízení, často zahrnující nelegální elektrické připojení, a pronajaté nemovitosti pro pěstování konopí, což svědčí o zapojení organizovaného zločinu. Tento region zastává Hraje klíčovou roli při masivním dovozu marockého hašiše do Evropy (EMCDDA, 2023).

Ve městě Huelva bylo zahájeno několik vyšetřování proti velkým plantážím, které se vydávaly za průmyslové konopí. Často se však ukázalo, že se jedná o zástěrky pro nelegální produkci konopí. Ve Španělsku bylo v roce 2014 zabaveno přibližně 270 000 rostlin. V roce 2022 činil počet zabavených rostlin více než 3 miliony, tedy asi dvanáctkrát více (OEDA, 2023). Tabulka č. 4 představuje statistiky týkající se zabaveného konopí v roce 2022, ve třetím sloupci je poté údaj s procentuální změnou oproti roku 2021.

Tabulka 4 - Statistiky zabavených drog na národní úrovni ve Španělsku za rok 2022 a procentuální změny oproti roku 2021

Droga	Celkem (g/počet)	Procentuální změna 2021-2022
Marihuana (gr)	126,001,854 g	-3,14 %
Hašiš (gr)	318,960,650 g	-52,58 %
Ostatní kanabinoidy (gr)	4,981,146 g	-84,89 %
Rostliny konopí	3,281,870 rostlin	+13,18 %

Zdroj: Estadística anual sobre drogas 2022 (Ministerio de interior, 2023)

Celkové množství zabavené marihuany a hašiše se výrazně snížilo, což může být důsledkem zvýšené kontroly a efektivnějších opatření proti obchodování s těmito drogami. Naopak počet zabavených rostlin konopí se zvýšil, což může naznačovat nárůst domácího pěstování nebo lepší odhalování takových aktivit. Množství ostatních kanabinoidů také výrazně kleslo, což může být způsobeno sníženou dostupností nebo změnami v preferencích uživatelů.

7. Komparativní analýza

V této kapitole aplikuji předchozí zjištění a popíšu, nakolik jsou si tyto státy blízké, kde se rozcházejí a jaké se v regulaci konopí objevují trendy. Struktura této výzkumné práce a jednotlivé podkapitoly byly navrženy tak, aby systematicky odpovídaly na stanovené výzkumné otázky. Závěry prezentované v této kapitole jsou vytvořeny na základě dat prezentovaných a ocitovaných v kapitolách výše.

První výzkumná otázka se zabývala historickými a sociálními faktory, které ovlivnily podobu regulace konopí ve vybraných státech. Byl popsán historický kontext, který formoval současný legislativní rámec pro konopí. Ukázalo se, že na podobu současné politiky mají vliv různé mezinárodní tlaky a smlouvy, například Úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961 a její následný protokol z roku 1972, které stanovují globální standardy pro kontrolu konopí. Důležitá je také úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, které zpřísnují kontrolu nad konopím a jeho deriváty. Porušování závazků kontroly drogového trhu, plynoucích z úmluv OSN může vést k ekonomickým sankcím nebo obchodním omezením ze strany jiných zemí nebo mezinárodních organizací. Jejich výklad, podoba práva a jeho vymáhání se však v jednotlivých státech liší.

Výzkumná otázka č. 1 v plném znění:

Jaké historické a sociální faktory ovlivnily vývoj politiky regulace konopí v České republice a Španělsku?

Obě země si prošly totalitním režimem, který měl represivní přístup k drogám. Pro vývoj politik byly důležité globální události ve 20. století, které vedly ke vzniku mezinárodního rámce o kontrole drog. Oba státy jsou signatáři a podporují řadu mezinárodních dokumentů: Jednotná úmluva o omamných látkách z r. 1961 ve znění Protokolu z r. 1972, Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.

Při analýze historického kontextu regulace konopí jako návykové látky bylo zjištěno, že oba státy se po rozpadu totalitních režimů vydaly cestou regulace drog, která zohledňovala otázku lidských práv a svobod. ČR se zaměřila více na aspekt snižování škod, zatímco ve

španělském kontextu hrají důležitou roli KSK, první, z nichž začaly neoficiálně vznikat v 90. letech.

Druhá výzkumná otázka se zaměřuje na popis aktuálního stavu právní regulace konopí. Aktuální národní protidrogová politika v České republice a ve Španělsku se zaměřuje na několik klíčových oblastí, přičemž se obě země liší ve svém přístupu a prioritách.

Výzkumná otázka č. 2 v plném znění:

Jak vypadá aktuální národní protidrogová politika v České republice a ve Španělsku?

Při zodpovězení této otázky je možné identifikovat několik podobností v přístupu k národní protidrogové politice. Jak již bylo zmíněno, oba státy by měli ve svých regulacích zohledňovat doporučení mezinárodních institucí, jako je OSN či EU. Je však důležité si uvědomit, že tato doporučení slouží pouze jako vodítka a že jednotlivé státy mají svobodu tvořit své vlastní zákony a regulace. Ve Španělsku je navíc důležitá regulace autonomními regiony, které mohou mít specifické přístupy a pravidla v rámci širší národní politiky. To znamená, že i když existují společné prvky v rámci mezinárodních doporučení, implementace těchto politik může být značně odlišná a přizpůsobena národním a regionálním specifikům. Oba státy zahrnují do svých politik doporučení mezinárodních institucí, což podporuje přístup zaměřený na veřejné zdraví a prevenci. Tato podobnost v přístupech naznačuje, že jak Česká republika, tak Španělsko směřují k modelu regulace, který upřednostňuje zdravotní a sociální aspekty před čistě represivními opatřeními, což je v souladu s mezinárodními trendy a doporučeními.

Tato podobnost v přístupech naznačuje, že jak Česká republika, tak Španělsko směřují k modelu regulace, který upřednostňuje zdravotní a sociální aspekty před čistě represivními opatřeními, což je v souladu s mezinárodními trendy a doporučeními. Tato podobnost ukazuje na společný cíl obou států v minimalizaci škod spojených s užíváním konopí a v podpoře efektivních strategií prevence a léčby. Cílem obou států je redukce organizovaného zločinu spojeného s nelegální výrobou a distribucí konopí prostřednictvím mezinárodní spolupráce. Důležitým dokumentem je pro oba státy Národní strategie protidrogové politiky, která definuje cíle a opatření na období několika let. Tento dokument je doplněn Akčním plánem, který specifikuje konkrétní kroky a aktivity k dosažení těchto cílů.

V obou zemích je klíčová role regulačních orgánů. V ČR hraje významnou roli Rada vlády pro koordinaci politiky závislosti (RVKPZ), která koordinuje a implementuje národní protidrogovou politiku a akční plány. Podobně ve Španělsku existuje což je kolegiální orgán technického, poradního a koordinačního charakteru, přidružený k Ministerstvu zdravotnictví prostřednictvím Delegace vlády pro Národní plán proti drogám. CEDOA zahrnuje zástupce různých veřejných správ s kompetencemi v oblasti redukce spotřeby drog, Státního zastupitelství, jakož i hlavní sociální aktéry zapojené do prevence a léčby problémů spojených se závislostmi. Tento orgán hraje zásadní roli v tvorbě akčních plánů a koordinaci národních politik.

Předešlé výzkumné otázky představily obraz regulace konopí ČR a Španělska. Při zodpovězení této výzkumné otázky je potřeba představené informace porovnat a identifikovat, v jakých bodech se schází a v čem se naopak politiky liší,

Výzkumná otázka č. 3 v plném znění:

Jak se liší právní úprava v oblasti užívání, držení, pěstování a distribuce konopí v České republice a ve Španělsku?

Oba státy do jisté míry tolerují užívání drog na úrovni jedince V ČR i ve Španělsku může být za určitých podmínek držení konopí považováno za čin, který není v rozporu s trestním zákonem a správními předpisy. V otázce trestního práva byla v obou případech shledána částečná shoda v dekriminlizaci držení takzvaného malého množství. V obou státech záleží definice výkladu toho pojmu na rozhodnutí soudu při posuzování případu. I když není jasně stanovená hranice, v obou státech právo rozlišuje množství větší než malé, za které hrozí přísnější sankce včetně trestu odnětí svobody.

Přístup částečné dekriminlizace je patrný také v otázce pěstování. Zatímco české právo je jasnější a vymezuje hranici mezi přestupkovým a trestným činem pěstování konopí (§ 285 TZ), španělský zákon ponechává větší flexibilitu v interpretaci. Španělsko je známé svou decentralizovanou strukturou, kde autonomní oblasti mají značné pravomoci v řadě legislativních oblastí, včetně regulace konopí. Vzhledem k této decentralizaci se právní situace týkající se pěstování a užívání konopí může výrazně lišit mezi jednotlivými regiony.

Autonomní oblasti ve Španělsku hrají klíčovou roli v regulaci konopí, což umožňuje experimentování s různými legislativními přístupy a přizpůsobení regulací místním podmínkám a potřebám. Tento model decentralizace nabízí příležitosti pro inovaci, jako je

vznik KSK. Tyto kluby fungují na bázi neziskových sdružení, jelikož distribuce drog za účelem zůstává trestná. I když tyto kluby nemají v zákoně oporu, jsou nadále provozovány a jejich existence je předmětem politických i právních diskuzí. Jejich činnost může pozastavit pouze rozhodnutí soudu. Je třeba zdůraznit, že KSK operují v tzv. šedé zóně práva. Jako obzvláště zajímavé se mi jeví, že přestože tato sdružení nemají oporu v zákoně, vznikají neustále další. Je zde patrný rozdíl oproti ČR, a to především v otázce vymáhání práva. Je třeba si uvědomit, že tato sdružení vznikla díky iniciativám vedeným „zdola“ „, což znamená, že jejich vznik a činnost iniciovaly a organizovaly skupiny občanů a aktivistů, kteří bojují za legalizaci a regulaci konopí. Tyto iniciativy často zahrnují konopné kluby, komunitní organizace a občanské sdružení, které se snaží změnit současné zákony a zlepšit přístup k bezpečnému užívání konopí. Tento „zdola“ vedený přístup ukazuje na silnou občanskou angažovanost a odhodlání změnit politiku a právní rámec týkající se konopí. Tuto silnou občanskou angažovanost v otázce nabídky konopí považují za klíčový rozdíl mezi ČR a Španělskem.

Práce se dále zabývala chystanými změnami v regulaci konopí, přičemž v jednotlivých částech byly popsány konkrétní návrhy zákonů. Oba návrhy byly představeny příslušným legislativním orgánům během první polovinu roku 2024. Na základě analýzy těchto plánů a doplnění informací z národních akčních plánů na toto období byla sestavena odpověď na poslední výzkumnou otázku.

Výzkumná otázka č. 4 v plném znění:

Jaké jsou možné směry budoucího vývoje politik regulace konopí v České republice a Španělsku?

Obě země harmonizují svou legislativu s evropskými standardy a mezinárodními dohodami. Regulace konopí se bude pravděpodobně ubírat směrem k větší legalizaci, a to jak pro léčebné, tak rekreační účely. Z analýzy dokumentů předložených jak ČR, tak Španělskem, jako návrhy zákonů pro regulaci konopí vyplývají jisté rozdíly v zaměření budoucích politik. Oba státy zvažují různé směry politik, které by mohly mít významný dopad na zdravotnictví, ekonomiku a společnost jako celek. Z analýzy předloženého návrhu zákona o nakládání s konopím vyplývá, že ČR a Španělsko hledají způsob, jak právně a fakticky povolit legální vznik regulovaného trhu s konopím.

Umožnění pěstování by mohlo podpořit osobní svobodu a snížit závislost na nelegálním trhu. Na druhou stranu návrh počítá s posílením trestních sankcí za neoprávněné nakládání s konopím. To by mělo snížit množství nelegálních aktivit. Tento krok zahrnuje přísnější postihy za pěstování, zpracování a přechovávání konopí mimo legislativní rámec. Jako společný cíl lze označit vytvoření efektivního systému pro snižování rizik, léčbu a prevenci problémového užívání konopí, Tyto návrhy zákonů představují další krok směrem k regulovanému trhu.

8. Diskuze

Práce se zaměřila na analýzu a srovnání vývoje konopné politiky v České republice Španělsku. U každého státu byly popsány právní úpravy týkající se držení, pěstování a užívání konopí, Dílčím cílem této práce bylo zhodnotit možné směry budoucího vývoje konopné politiky v obou zemích, což bylo provedeno deskriptivní analýzou předložených návrhů pro regulaci konopí pro rekreační účely. Otázka, jak se vypořádat s rostoucí spotřebou a nabídkou konopí a látkami souvisejícími s konopím, a souvisejícími důsledky a problémy je kontroverzní téma. Tato otázka v posledních letech zaujímá velký prostor v mezinárodní diskusi o kontrole drog. Jak pro ČR, tak Španělskou republiku toto téma nezůstává otevřené pouze na mezinárodní úrovni.

Jak je patrné i z tohoto výzkumu, mezinárodní systém kontroly drog prochází dlouhodobým procesem fragmentace a vývoje, To zahrnuje posun od jednotného, soudržného režimu k roztržitější struktuře s překrývajícími se a nehierarchickými institucemi. To může vést ke značným národním a někdy i místním rozdílům v přístupech, což může vytvářet další problémy pro systémy vymáhání práva a trestního soudnictví (EMCDDA, 2023). V reakci na tyto výzvy hledají oba státy, ČR a Španělsko, alternativy k jejich současné legislativě.

Výzkum Belackové (2020) přinesl zjištění, že pro úspěšnou regulaci konopí je důležitým prvkem samoregulace vedená spotřebiteli. S tímto systémem se do jisté míry setkáváme ve Španělsku, kde jsou provozovány KSK. Tyto kluby vznikly díky iniciativě a uživatelů a pěstitelů konopí. Ačkoliv operují v mezích šedého zákona, poskytují model, který kombinuje bezpečné užívání s odpovědnou produkcí a distribucí (Belackova & Wilkins, 2018).

KSK jsou založeny na principech komunitní samoregulace, kde členové klubu mají přímou kontrolu nad pěstováním, distribucí a konzumací konopí. Formálně operují jako nezisková sdružení. Zdá se, že provozování konopných společenských klubů není v rozporu s protidrogovými úmluvami OSN, zejména s Jednotnou úmluvou o omamných látkách (Sánchez & Collins, 2018). Na podobě regulace těchto klubů se podílejí jednotlivé autonomní oblasti, což umožňuje regionům přizpůsobit pravidla místním potřebám a podmínkám. Nicméně, tato otázka vyvolává na španělské půdě značné tření. Ústavní soud v několika případech některá z těchto regionálních nařízení zrušil, což ukazuje na napětí mezi regionálními autonomními oblastmi a centrální vládou ohledně právního statusu konopných sociálních klubů a regulace

konopí obecně. Jak argumentuje Marks (2015), faktická legalizace nabídky konopí ve Španělsku vznikla nikoliv v důsledku legislativních předpisů, ale v důsledku vytrvalého testování Španělské jurisdikce občanskou společností. Výsledky představené v této práci jsou v souladu s výzkumem Běláčkové a Wilkinse (2018), jejichž výzkum přišel s tvrzením, že konopné sociální kluby představují příležitost, jak posílit zastupitelnost a odpovědnost uživatelů. Právo "na samozásobení" psychoaktivními látkami lze udělit spotřebitelským sdružením – vlády však musí poskytnout rámec, který tuto dobrovolnou sebeorganizaci usnadní, včetně minimálních standardů týkajících se veřejného zdraví a bezpečnosti.

Jedním ze smyslů regulace konopí je omezení vlivu černého trhu. Španělský příklad ukazuje, že pokud není jasně stanovená legislativa a postupy vymáhání trestního práva, konopí je do KSK dodávané, mimo jiné, skrze organizované skupiny. To naznačuje, že bez robustního právního rámce a efektivního vymáhání práva může docházet k zneužívání systému a posílení nelegálních trhů. Je tedy nezbytné, aby legislativa nejen umožňovala samoregulaci, ale také nastavila jasná pravidla a zajistila jejich dodržování.

Jedním z hlavních cílů regulace konopí by mělo být vytvoření transparentního a legálního systému zásobování, který by omezil závislost na černém trhu. Pokud se konopné sociální kluby nezbaví závislosti na nelegálních zdrojích, mohou nepřímo podporovat kriminalitu, proti které tvrdí, že bojují. Navíc by legální regulace měla zajistit, že produkty dostupné pro spotřebitele jsou bezpečné a kvalitní. Návrh předložený Mgr. Jindřichem Vobořilem a expertní skupinou navrhoval jako jednu z možných podob regulace vznik KSK. Tento návrh se však nesetkal s přijetím a v současné chvíli to vypadá, že se ČR vydá spíše směrem vlastního pěstování za dodržení předem daných podmínek, jako je stanovení velikosti pěstební plochy a obdržení licence od příslušného orgánu. Takový model funguje například v Kanadě, kde podobně jako ve Španělsku, jednotlivé provincie vydávají své vlastní zákony (Department of Justice Canada, n.d.). Kanadský systém je na rozdíl od toho španělského označován za legalizaci.

S komparací politik se ve vědecké obci setkáváme při snaze porozumět účinnosti různých přístupů k regulaci konopí. Při zpracování kvalitativní komparace dvou politik mohou být limitujícím faktorem, osobní názory a předpojatosti, které mohou ovlivnit interpretaci výsledků a vést k nesprávným závěrům. Tyto studie často zkoumají různé státy, které mají odlišné právní rámce, kulturní kontexty a sociální dopady spojené s užíváním konopí.

Zkoumání tématu konopné politiky se věnuje např. Belackova et al. (2015), kteří provedli analýzu dopadů různých politik pěstování konopí v České republice a Nizozemsku. Výzkum se zabýval také otázkou vymáhání práva. V protikladu k zjištění prezentovanému v mém výzkumu, Belacková et al. (2015) přišli se zjištěním, že česká policie se soustředí především na velkopěstitele a dealery. To je v rozporu se zjištěními mého výzkumu, kdy bylo identifikováno, že v současných letech v ČR vzrostl trend malých pěstíren.

Tato práce se zaměřovala především na téma regulace konopí pro rekreační účely. Při popisu konopné politiky se přesto do jisté míry setkáváme i s tématem konopí pro léčebné účely. Je potřeba si uvědomit, že mezi uživateli, kteří se ve statistikách objevují jako rekreační uživatelé, jsou i osoby, které konopí užívají pro jeho terapeutické účinky, avšak bez předpisu lékaře.

Při vypracování práce jsem narazila na několik limitů. Výzkum se opírá výhradně o sekundární data, což se na kvalitě studie mohlo projevit ve více rovinách. Za prvé, nemohu zaručit validitu a reliabilitu těchto dat. Za druhé, může dojít ke zkreslené interpretaci při jejich analýze. Za třetí, mohu čelit obtížím se získáním relevantních informací. V některých ohledech jsou data pro případ Španělska méně obsáhlá, například chybí informace o počtu trestných činů spojených s konopím a jejich prevalence. Důvodem pro tento jev může být jazyková či kulturní bariéra, kvůli které se mi v některých případech nedařilo dohledat konkrétní dokumenty, například specifické národní zprávy či bližší informace o aplikační praxi a odpovědi na otázku vymáhání práva. Dalším limitem může být práce s daty, která má v této práci deskriptivní charakter. Pro rozšíření stávajícího výzkumu bych navrhovala, aby se budoucí práce zaměřila na aspekt porovnání údajů o prevalenci, celkových statistik v oblasti aplikační praxe. Tento přístup je důležitý, protože umožňuje identifikovat vzorce a trendy, které mohou vést k efektivnějšímu vytvoření politik a preventivních opatření, a také usnadňuje mezinárodní srovnání a spolupráci v boji proti drogové kriminalitě.

9. Závěr

Diplomová práce představila aktuální téma a představila klíčové body regulačního rámce konopí, a to jak na mezinárodní, tak národní úrovni. Práce se zaměřila na popsání a srovnání klíčových oblastí, a to historického kontextu vývoje právní úpravy, aktuální podoby a předkládaných návrhů zákonů. V jednotlivých kapitolách praktické části byly zahrnuty informace týkající se regulačních orgánů spojených s regulací konopí na národní úrovni. Byl popsán právní rámec regulace konopí v jednotlivých zemích, který byl popsán označen jako částečná dekriminlizace. Práce představila klíčová data o trestných činech a užívání. Cíle práce stanovené v metodologickém rámci výzkumu byly naplněny a výzkumné otázky zodpovězeny.

První výzkumná otázka se zabývala otázkou historického a sociálního kontextu regulace konopí pro rekreační účely. Během posledních 100 let došlo v této oblasti k dramatickým posunům. Konopí se díky Jednotné úmluvě z roku 1961 stalo přísně regulovanou látkou, které byly upřeny její terapeutické přínosy. Díky rozvoji vědy dnes již víme, že konopí by nemělo být posuzováno pouze z hlediska rizik spojených s jeho užíváním, ale také s ohledem na jeho léčebné vlastnosti a potenciál. Oba zkoumané státy spojuje historie totalitního režimu s prohibičním režimem. To s sebou přinášelo přísnou prohibici a užívání konopí často představovalo způsob, jak vyjádřit odpor vůči politické situaci. Ačkoliv se oba státy staly signatáři všech 3 úmluv regulujících drogy, který mimo jiné zavazuje státy k potírání drogové kriminality, jejich konopnou politiku od 90. let a dále bychom mohli označit spíše za dekriminlizační, než prohibiční. V obou státech je prevalence konopí vysoká a je považováno za dostupnou látku. V posledním desetiletí probíhají intenzivní debaty o faktické regulaci konopí pro rekreační účely. Tato diskuse zahrnuje otázky veřejného zdraví, ekonomické přínosy legalizace a dopady na právní systém, což signalizuje potenciální posun směrem k více regulované a méně represivní politice v oblasti konopí.

Druhá výzkumná otázka se zaměřovala na popis aktuální podoby regulace konopí v ČR a ve Španělsku. U každé země byla popsána regulace konopí, která zahrnovala legislativu a politický kontext platný ke dni 7. července 2024. Lze očekávat, že se situace ohledně regulace konopí bude dynamicky vyvíjet. V obou zemích funguje právní rámec, který umožňuje dekriminlizaci držení malého množství drog pro osobní potřebu, zatímco obchodování a distribuce drog zůstávají trestné. Oba státy kladou důraz na prevenci a léčbu.

Bylo zjištěno, že Česká republika a Španělsko sdílejí podobný přístup v oblasti drogové politiky, kde obě země využívají národní strategie a akční plány jako základní nástroje pro řízení a implementaci opatření proti zneužívání drog. Tyto dokumenty stanovují dlouhodobé cíle a priority, které zahrnují prevenci, léčbu závislostí a snižování škod. Národní strategie jsou pravidelně aktualizovány a přizpůsobovány aktuálním potřebám a vývoji v oblasti drogové problematiky. K těmto strategiím jsou přidruženy akční plány, které detailně specifikují krátkodobé iniciativy, projekty a rozpočty. Tyto plány zahrnují také měřitelné indikátory pro sledování úspěšnosti a efektivity implementovaných opatření. Tento systematický přístup umožňuje oběma zemím efektivně řídit a hodnotit své drogové politiky.

Třetí výzkumná otázka byla konkrétnější a zabývala se popisem právní úpravy nakládání s konopím. Je potřeba si uvědomit, že legislativní systém obou zemí podléhá xxx Bylo shledáno několik klíčových rozdílů.

Ve Španělsku je držení konopí na veřejnosti považováno za administrativní přestupek a je sankcionováno pokutami. Avšak držení pro osobní potřebu v soukromí je legální. V ČR je držení pro vlastní potřebu také považováno za přestupek, trestné může být držení takového množství, které soud shledá za větší než malé (např. určené k distribuci). Přestupky jsou v obou zemích řešeny pokutou, případně alternativními tresty. V případě závažných trestných činů, například je distribuce či pěstování za účelem zisku či distribuce mladistvým, může soud rozhodnout o trestu odnětí svobody. Státy se od sebe liší také otázkou vymáhání práva. Španělsko je unikátním modelem, kdy v rámci šedých míst v legislativě operují spolky uživatelů konopí. Tyto spolky by fakticky měli být dostupné pouze pro zapsané členy, měli by minimalizovat rizika a vést ke snížení černého trhu. V praxi ale často vedou ke konopnému turismu a jejich činnost bývá spojována s trestnou činností, jako je krádež elektřiny pro pěstírny či organizovaná trestná činnost.

V této části považuji za vhodné navázat čtvrtou výzkumnou otázkou, která se zabývala možnou podobou budoucího vývoje konopné politiky. Impulsem pro zájem o psaní diplomové práce, která popíše vývoj konopné politiky v ČR a aktuální návrh na změnu regulace, bylo vytvoření Expertní skupiny k návrhu regulovaného trhu s konopím v říjnu 2022, a s tím spojená očekávaná změna legislativy. V počátcích politické diskuze na téma regulace se pracovalo s možností, že by vznikly konopné sociální kluby. Od vzniku expertní skupiny se

politické strany snaží dohodnout, jak by měla nová regulace vypadat. Shodu zatím nenachází a vypadá to, že z návrhu nového zákona budou konopné kluby odstraněny.

Dle dosavadního návrhu předloženého národním protidrogovým koordinátorem a expertní skupinou se jeví, že v budoucích letech čekají českou legislativu změny, které občanům umožní legálně obdržet konopí. Toho by se mělo docílit díky přísně regulovanému systému vlastního pěstování, které bude podléhat regulacím a bude vázané na udělení licence od Úřadu vlády ČR. Je však třeba podotknout, že v současné chvíli není schválena finální verze zákona. Lze tedy očekávat debatu, kudy se má konopná politika v ČR ubírat.

Pokud se zaměříme na otázku návrhu španělského zákona, ten zavádí právní rámec pro pěstování a komercializaci konopí, dekriminalizuje osobní užívání a držení, a podporuje výzkum a prevenci závislostí. Je nutné podotknout, že jedním z argumentů pro revizi národního zákona pro regulaci konopí ve Španělsku je právě výskyt organizovaných kriminálních skupin, které dodávají konopí do KSK.

Cílem nové regulace v obou zkoumaných státech by mělo být také omezení černého trhu. Práce dále poukazuje na to, že největším problémem stále zůstává otázka nelegálního obchodu a kriminality. Oba návrhy usilují o bezpečnost spotřebitelů a ochranu jejich práv a jsou v souladu s cíli stanovenými jak v národních akčních plánech, tak těch evropských. Návrhy zákonů se věnují otázce prevence, kterou oba shledávají za klíčovou složku úspěšné regulace konopí pro nelékařské účely. Ukázalo se, že pro obě země je téma regulace konopné politiky aktuální a v budoucnu lze očekávat v této otázce významné změny. Byly popsány aktuální návrhy zákonů regulujících konopí pro rekreační účely v obou zemích.

Diplomová práce dále poukazuje na závazky, které státy mají při vytváření vlastních zákonů v návaznosti na mezinárodní úmluvy o konopí. Ukazuje, že trend regulace konopí je patrný i v jiných zemích, například v Německu či Maltě. Regulaci konopí pro rekreační účely lze označit za trend, který nyní hýbe politickou diskusí napříč regiony EU. Současná právní úprava často neodpovídá realitě a potřebám společnosti, což vede k nárůstu nelegálního trhu a související kriminality. Regulační přístupy, které se zaměřují na bezpečnost spotřebitelů, prevenci závislostí a ochranu lidských práv, mohou přispět k efektivnějšímu řešení problémů spojených s užíváním konopí. Proto je nezbytné těmto tématům věnovat pozornost a hledat vyvážené a účinné legislativní přístupy, které reflektují aktuální společenské podmínky a potřeby. Z výsledků práce vyplývá, že by bylo v budoucnu vhodné realizovat hlubší

komparaci se zaměřením např. na aplikační praxi, nejlépe v rámci mezinárodního týmu. Tyto výzkumy mohou dále sloužit jako podklad pro budoucí diskuse na téma možností regulace konopí a identifikace příkladů dobré praxe.

10. Zdroje

- Addiction Policy. (n.d.). *O racionální regulaci konopí a psychedelik diskutovali v Praze odborníci i veřejnost*. Retrieved June 3, 2024, from <https://addiction-policy.eu/article-7>
- Adiktologie Supplementum: Vybrané studie analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR / Selected Substudies of the Impact Analysis Project of New Drug Legislation in the Czech Republic, 1(1). (2001). Praha / Tišnov: Scan.
- Ahrens, D. M. (2020). Retroactive legality: Marijuana convictions and restorative justice in an era of criminal justice reform. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 110, 379-440.
- Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España. Madrid: Ministerio de Sanidad. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas; 2023. 258 p.
- Ali, I. (2020). Comparative legal research-building a legal attitude for a transnational world. *Journal of Legal Studies*, 26, 66-80. <https://doi.org/10.2478/jles-2020-0012>
- Álvarez, S. (2000). El cannabis y sus derivados en el derecho penal español. *Adicciones*, 12(5), 315-329. doi:<http://dx.doi.org/10.20882/adicciones.687>
- ARP - Agrupación Reformista de Policías - Quiénes somos. (n.d.). <https://www.arpol.es/sobre-arp/qui%C3%A9nes-somos>
- Avarez, A., Gamella, J. F., & Parra, I. (2016). Cannabis cultivation in Spain: A profile of plantations, growers and production systems. *International Journal of Drug Policy*, 37, 70–81. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2016.08.003>
- Belackova, V., & Wilkins, C. (2018). Consumer agency in cannabis supply – Exploring auto-regulatory documents of the cannabis social clubs in Spain. *International Journal of Drug Policy*, 54, 26–34. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.12.018>
- Běláčková, V., Petruželka, B., Čihák, J., Dušek, L., Michailidu, J., Archalous, M., Mravčík, V., Vobořil, J., & Havrda, M. (2023). *Návrh zákona o nakládání s konopím*. Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze; Katedra národního hospodářství, Právnická fakulta UK v Praze; Česká pirátská strana; Think tank Racionální politika závislostí; GoodAI, Neopas.
- Bewley-Taylor, D. (2020). Politics and Finite Flexibilities: The UN Drug Control Conventions and their Future Development. *AJIL Unbound*, 114, 285–290. doi:10.1017/aju.2020.56

Bewley-Taylor, D., Blickman, T. And Jelsma, M. (2014). The rise and decline of cannabis prohibition. The history of cannabis in the UN drug control system and options for reform. Amsterdam/Swansea: Global Drug Policy Observatory / Transnational Institute.

Breijyeh, Z., Jubeh, B., Bufo, S., Karaman, R., & Scrano, L. (2021). Cannabis: a toxin-producing plant with potential therapeutic uses. *Toxins*, 13(2), 117. <https://doi.org/10.3390/toxins13020117>

Cannabis - Spain | Statista Market Forecast. (n.d.). Statista. <https://www.statista.com/outlook/hmo/cannabis/recreational-cannabis/spain>

Caulkins, J. P. (2023). The virtues of bans on high-THC content cannabis products? *Addiction*, 118(6), 1004–1005. <https://doi.org/10.1111/add.16131>

Cayuela, S. (2019). Governing Goods, Bodies and Minds: The Biopolitics of Spain during the Francoism (1939-1959). *Foucault Studies*, (26), 21–41. <https://doi.org/10.22439/fs.v0i26.5748>

Cramer, R., Hexem, S., Thompson, K., LaPollo, A. B., Chesson, H. W., & Leichliter, J. S. (2019). State policies in the united states impacting drug-related convictions and their consequences in 2015. *Drug Science, Policy and Law*, 5, 205032451986349. <https://doi.org/10.1177/2050324519863491>

Cruceanu, T. C. D. (2019). The comparative method for policy studies: the thorny aspects. *Holistica*, 10(1), 56–67. <https://doi.org/10.2478/hjbpa-2019-0005>

Černíková, T., Klíma, T., Drbohlavová, E., Cibulka, J., & Horáčková, K. (2023). *Akční plán politiky v oblasti závislosti 2023–2025*. Úřad vlády České republiky.

Daniels, C., Aluso, A., Burke-Shyne, N., Koram, K., Rajagopalan, S., Robinson, I., ... & Tandon, T. (2021). Decolonizing drug policy. *Harm Reduction Journal*, 18(1). <https://doi.org/10.1186/s12954-021-00564-7>

Decorte, T., Pardal, M., Queirolo, R., Boidi, M. F., Avilés, C. S., & Franquero, S. P. (2017). Regulating Cannabis Social Clubs: A comparative analysis of legal and self-regulatory practices in Spain, Belgium and Uruguay. *International Journal of Drug Policy*, 43, 44–56. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2016.12.020>

Department of Justice Canada. (n.d.). *Cannabis*. Government of Canada. Retrieved June 12, 2024, from <https://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/cannabis/>

Díez Ripollés, J. L., & Muñoz Sánchez, J. (2013). La licitud de la autoorganización del consumo de drogas. *Revista Libertas*, 1, 111-132. Fundación Internacional de Ciencias Penales. <https://ficip.es/wp-content/uploads/Revista-Libertas-01.pdf>

Donbahno. (24.9.2021.). 5 povolených rostlin a další mýty o konopí v Česku. *Seznam Medium*. Retrieved June 12, 2024, from <https://medium.seznam.cz/clanek/donbahno-5-povolenych-rostlin-a-dalsi-myty-o-konopi-v-cesku-18139>

Drogas y sociedad en la España de la década de 2020: retos y propuestas político-legislativas. (2022). *Revista Española De Drogodependencias*, 47(1). <https://doi.org/10.54108/10011>

Drug use & Treatment. (n.d.). United Nations for Drugs and Crime. Retrieved July 2, 2024, from <https://dataunodc.un.org/dp-drug-use-prevalence>

European Citizens' Initiative. (n.d.). *Initiative detail*. Retrieved April 6th 2024 from https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000003_en

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2016), *European Drug Report 2016: Trends and Developments*, Publications Office of the European Union, Luxembourg

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2019), *Spain Country Drug Report 2019*, Publications Office of the European Union, Luxembourg

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, (2024). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. Office of the European Union.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2023). *Cannabis laws in Europe: Questions and answers for policymaking*. Publications Office of the European Union.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (n.d.).

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. (2022). *Evropská zpráva o drogách 2022: Trendy a vývoj*. Úřad pro publikace Evropské unie.

Gabri, A. C., Galanti, M. R., Orsini, N., & Magnusson, C. (2022). Changes in cannabis policy and prevalence of recreational cannabis use among adolescents and young adults in Europe—An interrupted time-series analysis. *PloS one*, 17(1), e0261885. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261885>

Gamella, J. F., & Rodrigo, M. L. J. (2004). A Brief History of Cannabis Policies in Spain (1968–2003). *Journal of Drug Issues*, 34(3), 623–659. <https://doi.org/10.1177/002204260403400308>

Government of Canada. (2021, July 7). *Cannabis Legalization and Regulation*. Justice.gc.ca. <https://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/cannabis/>

Horáčková, K., Mihalová, I., Cibulka, J., Jarošíková, H., Černíková, T., & Chomynová, P. (2022). Česká politika v oblasti závislostí a priority předsednictví České republiky v Radě EU v r. 2022. *Zaostřeno*, 8(1), 1–16.

<https://doi.org/10.1177/1477370812448033>

Hughes, B., Wiessing, L., Des Jarlais, D., & Griffiths, P. (2018, January). Could cannabis liberalisation lead to wider changes in drug policies and outcomes? *International Journal of Drug Policy*, 51, 156–159. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2017.10.004>

Chomynová, P., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Orliková, B., Rous, Z., & Černíková, T. (2023). Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022 In P. Chomynová (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Rous, Z., Černíková, T., Cibulka, J., & Mravčík, V. (2022). *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021* [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]. Praha: Úřad vlády České republik

Information page on the EMCDDA's new mandate (EUDA) (n.d) Retrieved July 7th 2024 from https://www.emcdda.europa.eu/about/euda-2024_en

Initiative detail | European Citizens' Initiative. (n.d.). https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000003_en

International Narcotics Control Board. (1984). *Guidelines for the Control of Narcotic and Psychotropic Substances in the Context of the International Treaties*. Vienna, Austria: United Nations

International Narcotics Control Board. (2021). *Report of the International Narcotics Control Board for 2021*. United Nations. Retrieved July 2nd 2024, from https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2021/Annual_Report/E_INC_B_2021_1_eng.pdf

International Narcotics Control Board. (2022). *Report of the International Narcotics Control Board for 2022*. United Nations. Retrieved July 2nd 2024, from <https://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports/annual-report-2022.html>

International Narcotics Control Board. (n.d.). *About*. R. Retrieved June 22nd 2024, from retrieved from <https://www.incb.org/incb/en/about.html>

Jelsma, M., & Armenta, A. (2015). The UN Drug Control Conventions. In *a primer*. https://www.tni.org/files/publication-downloads/primer_unconventions_24102015.pdf

Kain, P. (2023, August 24). Místo zákazů raději regulaci. Zkusme to nejprve s konopím. Aktuálně.cz. Retrieved June 5th 2024 from <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/voboril-rozhovor/r~6b7ea30c418a11eebe29ac1f6b220ee8/>

Kilmer, B., & Pacula, R. L. (2016). Understanding and learning from the diversification of cannabis supply laws. *Addiction*, 112(7), 1128–1135. <https://doi.org/10.1111/add.1362>

Kysela, J. (2019, July 25). Nad aktuálními návrhy změn ústavního pořádku. *Právní prostor*. Retrieved July 2nd 2024, from <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/nad-aktualnimi-navrhy-zmen-ustavniho-poradku>

Legalize it right: Federal cannabis regulation. Retrieved June 5th, 2024 from <https://drugpolicy.org/resource/legalize-it-right-federal-cannabis-regulation/>

Legalize it rright: Federal Cannabis Regulation. (2021, October 5). Drug Policy Alliance. Retrieved April 6, 2024, from <https://drugpolicy.org/resource/legalize-it-right-federal-cannabis-regulation>

Lidovci nesouhlasí s návrhem zákona o konopí, omezili by ho. (2024, May 20). *České Noviny*. Retrieved July 1, 2024, from <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2521113>

Manthey, J., Rehm, J., & Verthein, U. (2024). Germany’s cannabis act: a catalyst for European drug policy reform? *The Lancet Regional Health - Europe*, 42, 100929. <https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2024.100929>

Ministerio de Sanidad. (2021). *Plan de Acción sobre Adicciones 2021-2024*. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Retrieved May 5th, 2024, from https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocionPlanNacionalDrogas/pdf/PlanASA_2021-24_aprobado.pdf

Ministerio de Sanidad. (2024, February 14). *Inicio de la regulación del cannabis medicinal*. Retrieved May 5th, 2024, from https://pnsd.sanidad.gob.es/en/noticiasEventos/notas/2024/pdf/20240214_NP_SANIDAD_Inicio_Regulacion_cannabis_medicinal.pdf<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/4480/1/2/umluva-c-147-1927-sb-mezinarodni-opiova-umluva/umluva-c-147-1927-sb-mezinarodni-opiova-umluva>

- Ministerio del Interior. (2022). *Estadística anual sobre drogas*. Retrieved May 5th, 2024, from <https://www.interior.gob.es/opencms/pdf/prensa/balances-e-informes/2022/Estadistica-Anual-sobre-Drogas-Publica-Nueva.pdf>
- Miovský, M. (2008). *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Grada Publishing.
- Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction & Europol. (2022). *EU Drug Market: Cannabis — In-depth analysis*. https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cannabis_en
- Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (n.d.). *History*. Retrieved May 5th, 2024 from https://www.emcdda.europa.eu/about/history_en
- Nacional sobre Drogas. (n.d.). *Órganos operativos de la lucha contra la droga*. https://pnsd.sanidad.gob.es/pnsd/controlOferta/control/control_orgope.htm
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2019). *Informe: Alcohol, tabaco y drogas ilegales*. Madrid: Centro de Publicaciones del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. Estadísticas 2023.
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2022a). *Informe 2022: Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2022b). *Monografía Cannabis 2022: Consumo y consecuencias*. Ministerio de Sanidad, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. (2023). *Estadísticas 2023: Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.
- Outcome document of the 2016 United Nations General Assembly Special Session on the World Drug Problem*. (2016). United Nations Office on Drugs and Crime. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016//outcome/V1603301-E.pdf>
- Portal, L. (2024, April 19). *Užívání drog v České republice a v Praze: komplexní pohled*. Blue Europe. Retrieved July 2, 2024, from <https://www.blue-europe.eu/cs/analyza-a-vyzkum/uplne-zpravy/uzivani-drog-v-ceske-republice-a-v-praze-komplexni-pohled>

Potter, D. (2014). Cannabis horticulture. In R. Pertwee (Ed.), *Handbook of Cannabis*. Oxford University Press. Praha hostí národní protidrogové koordinátory EU. Téma je konopí. (2022, September 7). drogy-info.cz. Retrieved June 1, 2024, from <https://www.drogy-info.cz/article/press-centrum/praha-hosti-narodni-protidrogove-koordinatory-eu.-tema-je-konopi>

Riboulet-Zemouli, K. (2022). Global cannabis prohibition is a house of cards. Answering the critiques of ‘High Compliance.’ In *Cannabis Law Journal: Vol. June* (pp. 2–21).

Romaní, O. (2020). *Transformaciones en el control del cannabis: Un modelo de regulación para España*.

Sánchez-Avilés, C. (2020). Cannabis Policy Innovations and the Challenges for EU Coordination in Drug Policy. *AJIL Unbound*, 114, 307–311. doi:10.1017/aju.2020.60

Sanidad inicia el trámite para regular el cannabis medicinal. (2024, February 14). <https://www.sanidad.gob.es/gabinete/notasPrensa.do?id=6353>
Sekretariát Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislosti. (2023). *Akční plán politiky v oblasti závislosti 2023–2025*. Praha: Úřad vlády České republiky

Shover, C. and Humphreys, K. (2019). Six policy lessons relevant to cannabis legalization. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 45(6), 698-706. <https://doi.org/10.1080/00952990.2019.1569669>

The drug problem in Spain at a glance. (2019). In *EMCDDA Statistical Bulletin* (pp. 1–33)

to coffee shops in the Netherlands. *European Journal of Criminology*, 9(4), 337-353.

UN Commission on Narcotic Drugs reclassifies cannabis to recognize its therapeutic uses. (2020, December 4). *World Health Organization News. <https://www.who.int/news/item/04-12-2020-un-commission-on-narcotic-drugs-reclassifies-cannabis-to-recognize-its-therapeutic-uses>*

UN commission reclassifies cannabis, yet still considered harmful. (2020, December 8). UN News. <https://news.un.org/en/story/2020/12/1079132>

Úřad vlády České republiky. (2005). *Zaostřeno na drogy: Čtvrtletní bulletin o aktuálních problémech drogové scény*. Retrieved on April 10th, 2024 from <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Zaostreno-200504.pdf>

Úřad vlády České Republiky. (2012). *Tichá revoluce: Praktické uplatňování politiky dekriminlizace drog v různých zemích světa*. Úřad vlády České republiky.

Úřad Vlady ČR. (n.d.). *Politika v oblasti závislosti*. <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/rada-vlady-pro-koordinaci-politiky-v-oblasti-zavislosti-196551/>

Ústavní soud. (2021). *Ústavní soud opět zrušil ustanovení trestního zákoníku zmocňující vládu ke konkretizaci pojmu množství větší než malé*. Retrieved 7th of July from

<https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-opet-zrusil-ustanoveni-trestniho-zakoniku-zmocnujici-vladu-ke-konkretizaci-pojmu-mnozstvi-vetsi-nez-male>.

Vláda brzdí s legalizací marihuany. Povolí pouze pěstování a konopné kluby. (2024, January 11). *Echo24.cz*. Retrieved July 1, 2024, from <https://echo24.cz/a/HnxF4/zpravy-domov-narodni-protidrogovy-koordinator-voboril-predstavil-navrh-regulace-konopi>

Vláda České Republiky. (2024, January 11). *Jednání Expertní skupiny pro přípravu rámcového návrhu k regulaci trhu s konopím dne 10. ledna 2024*. Retrieved July 1, 2024, from https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zavislosti/konopi_expertni_skupina/jednani-expertni-skupiny-pro-pripravu-ramcoveho-navrhu-k-regulaci-trhu-s-konopim-dne-10--ledna-2024-211410/

Vodáková, A., & Linhart, J. (2018, March 9). *výzkum komparativní*. Sociologická Encyklopedie.

World Health Organization. (2024, March 28). *WHO joins 67th session of the commission on narcotic drugs*. Retrieved April 10th, 2024 from

Wouters, M., Benschop, A., Laar, M. v., & Korf, D. (2012). Cannabis use and proximity

České právní předpisy

Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, ve znění Protokolu z roku 1972 o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách (Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb. změněná Sděním Ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb.)

Nařízení vlády č. 455/2009 Sb. (2009) a příloha č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb (2009).

Sdělení č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. (1991). Retrieved April 30th 2024, from from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-462>

Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb. (2009).

Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 (Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb.)

Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách. (1965). Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1965-47>

Vyhláška č. 62/1989 Sb. *Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o psychotropních látkách*

Zákon č. 366/2021 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, č. 65/2017 Sb. (2017).

Zákon o zadávání veřejných zakázek, č. 134/2016 Sb. (2016).

§ 283 trestního zákoníku, č. 40/2009 Sb. (2009).

§ 285 trestního zákoníku, č. 40/2009 Sb. (2009).

§ 287 trestního zákoníku, č. 40/2009 Sb. (2009).

§ 289 trestního zákoníku, č. 40/2009 Sb. (2009).

Seznam použité judikatury

Nejvyšší soud České republiky. (2013). *Příloha k stanovisku sp. zn. Tpjn 301/2013: Hodnoty omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku.* Dostupné z

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/0125E3865F4C98D6C12583F20029E2F0/\\$file/Tpjn%20301%202013%20-%20tabulka.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/0125E3865F4C98D6C12583F20029E2F0/$file/Tpjn%20301%202013%20-%20tabulka.pdf)

Španělské právní předpisy

Ley 1/2016, de 7 de abril, de Atención Integral de Adicciones y Drogodependencias [*Zákon 1/2016 ze dne 7. dubna 2016 o komplexní péči v oblasti závislostí a drogových závislostí*]

Ley 13/2017, de 6 de julio, de las asociaciones de consumidores de cannabis [*Zákon 13/2017 ze dne 6. července o sdruženích spotřebitelů konopí*]

Ley 17/1967, de 8 de abril, por la que se actualizan las normas vigentes sobre estupefacientes y adaptándolas a lo establecido en el convenio de 1961 de las Naciones Unidas [*Zákon 17/1967 ze dne 8. dubna 1967, kterým se aktualizují stávající předpisy o omamných látkách a přizpůsobují se ustanovením Úmluvy OSN o omamných látkách z roku 1961*]

Ley Foral 24/2014, de 2 de diciembre, reguladora de los colectivos de usuarios de cannabis en Navarra [*Regionální zákon 24/2014 ze dne 2. prosince, který upravuje skupiny uživatelů konopí v Navarře*]

Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana [*Organický zákon 4/2015 ze dne 30. března 2015 o ochraně bezpečnosti občanů*]

Orden de 7 de mayo de 1963 por la que se dictan normas para el cultivo de plantas medicinales relacionadas con los estupefacientes [*Nariadení ze dne 7. května 1963, kterým se stanoví pravidla pro pěstování léčivých rostlin souvisejících s omamnými látkami*] (n.d.) *Boletín Oficial del Estado*. Retrieved May10th, 2024 from https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1963-10523

Real Decreto 1194/2011 de 19 de agosto, por el que se establece el procedimiento para que una sustancia sea considerada estupefaciente en el ámbito nacional (procedimiento para considerar sustancias estupefacientes), «BOE» núm. 202, de 23/08/2011. Retrieved May10th, 2024 from <https://www.boe.es/eli/es/rd/2011/08/19/1194/con>

Real Decreto 1194/2011, de 19 de agosto, por el que se establece el procedimiento para que una sustancia sea considerada estupefaciente en el ámbito nacional. «BOE» núm. 202, de 23/08/2011. Retrieved May 10th, 2024 from <https://www.boe.es/eli/es/rd/2011/08/19/1194/con> [*Královský dekret č. 1194/2011 ze dne 19. srpna, kterým se stanoví postup, podle něhož se látka považuje za omamnou látku na vnitrostátní úrovni*]

Real Decreto 2829/1977, de 6 de octubre por el que se regulan las sustancias y preparados medicinales psicotrópicos, así como la fiscalización e inspección de su fabricación, distribución, prescripción y dispensación [*Královský dekret 2829/1977 ze dne 6. října 1977 upravující psychotropní léčivé látky a přípravky, jakož i kontrolu a inspekci jejich výroby,*

distribuce, předepisování a výdeje] «BOE» núm. 274, de 16/11/1977. Retrieved May 10th, 2024 from <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1977-27160>

122/000228 Proposición de Ley de regulación integral del cannabis [122/000228 *Návrh zákona o komplexní regulaci konopí*]

Seznam použitých zkratek

AEMPS - Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios (Španělská agentura pro léčiva a zdravotnické výrobky)

CAST – Cannabis Abuse Screening Test

CBD – Canabidiol

CEDOA - Consejo Español de Drogodependencias y otras Adicciones (Španělská rada pro drogové a jiné závislosti)

CND – Commission on Narcotic Drugs (Komise pro omamné látky)

ČR – Česká republika

DGPNSD – Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas (Vládní delegace pro národní protidrogový plán)

EDADES – Encuesta Domiciliaria sobre Alcohol y Drogas en España (Národní domácí průzkum o alkoholu a drogách ve Španělsku)

EMCDDA – European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost)

ESPAD – Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs)

EU – Evropská unie

EUDA – European Union Drugs Agency (Agentura Evropské Unie pro Drogy)

INCB –International Narcotics Control Board (Mezinárodní kontrolní orgán pro narkotika)

KLP – Konopí pro léčebné použití

KSK – Konopný sociální klub

NERV – Národní ekonoická rada vlády

NMS – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

OPL – Omamná psychotropní látka

OSN – Organizace spojených národů

THC – Tetrahydrocannabinol

TZ – Trestní zákoník

UNDOC – United Nations Office on Drugs and Crime (Úřad OSN pro drogy a kriminalitu)

ZOZNL - zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Jednotná úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961: čtyři seznamy návykových látek	13
Tabulka 2 - Drogová kriminalita týkající se konopí v ČR (2022)	50
Tabulka 3 - Přehled regionálních zákonů regulujících konopí ve Španělsku	63
Tabulka 4 - Statistiky zabavených drog na národní úrovni ve Španělsku za rok 2022 a procentuální změny oproti roku 2021	69

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu záchytů konopné pryskyřice a rostlinného konopí v EU v letech 2011-2021	32
Graf 2 - Vývoj počtu pachatelů přestupků souvisejících s konopím v letech 2015-2022	51
Graf 3 - Prevalence užívání konopí v populaci ve věku 15-64 let podle pohlaví (%). Španělsko, 1995-2022	67
Graf 4 - Průměrný věk zahájení užívání a prevalence užívání konopí v populaci 15–64 mezi lety 1995 až 2022 (v %)	68

Seznam obrázků

Obrázek 1- Prevalence užívání konopí v posledním roce v populaci 15–64 let (v %)	30
Obrázek 2 - Podíl osob rizikově užívajících konopné látky v obecné populaci –Národní výzkum 2012–2020, v % (škála CAST)	50

